

Turun yliopisto
University of Turku

ETUYHTEYSYRITYSTEN SISÄINEN RAHOITUS SIIRTOHINNOITTELUN NÄKÖKULMASTA

Pro gradu -tutkielma
Yritysjuridiikka,

Laatija:
Jari Inkinen

Ohjaaja:
Professori Raimo Immonen

29.04.2013
Turku

Turun kauppakorkeakoulu • Turku School of Economics

Sisällysluettelo

1	JOHDANTO	7
1.1	Tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset	10
1.2	Tutkielman metodi	10
1.3	Tutkimuksen rakenne	11
2	RAHOITUSTRANSAKTIOIDEN SIIRTOHINNOITTELUUN LIITTYVÄT SÄÄNNÖKSET	13
2.1	Kansalliset säännökset	13
2.1.1	Markkinehtoperiaate ja siirtohinnoitteludokumentointi	13
2.1.2	Korkomenojen vähennysoikeus	14
2.1.3	Korkomenojen vähennysoikeuden rajoitus	16
2.1.4	Peitelty osinko	18
2.2	OECD:n malliverosopimuksen ja siirtohinnoitteluohjeen vaikutus rahoitustransaktioiden siirtohinnoitteluun	19
2.2.1	OECD:n malliverosopimus ja siihen pohjautuvat kahdenväliset verosopimukset	19
2.2.2	OECD:n siirtohinnoitteluohje	22
2.2.3	OECD:n siirtohinnoitteluohjeen mukaiset siirtohinnoittelumenetelmät	24
2.3	EU – säädökset ja muu ohjeistus	25
2.3.1	Korko- ja rojaltidirektiivi	26
2.3.2	EU Arbitraatiosopimus	30
2.3.3	EU Käytännėsäännöt	32
2.3.4	Laskentatoimessa sovellettavat siirtohinnanmääritysmenetelmät ..	33
3	TYYPILLISIMMÄT YRITYSRAHOITUSVÄLINEET JA NIIDEN HYÖDYNTÄMINEN VERTAILUANALYYSISSÄ	35
3.1	Siirtohinnoittelun kannalta olennaiset rahoitusrelaatiot	35
3.2	Oma- ja vieras pääoma	36
3.2.1	Pääomalaina	37
3.2.2	Joukkovelkakirjalainat/Bondit	39
3.2.3	Pankkilaina	40
3.3	Luottoluokitus	41
4	SISÄISEN RAHOITUKSEN MARKKINAEHTOISUUDEN TODENTAMINEN44	
4.1	Yleiset periaatteet	44

4.2	Vertailuanalyysi	45
4.3	Luottoluokituksen vaikutus korkoon.....	45
4.4	Lainan liikkeellelaskupäivä ja maturiteetti	47
4.5	Kiinteäkorkoinen / vaihtuvakorkoinen laina ja korkojakson pituus, valuutta ja lainapääoman määrä	48
4.6	Lainan etuoikeusasema, takaus ja vakuus	50
4.7	Lainaan liittyvät takaisinmaksuoptiot	51
4.8	Lainakovenantit.....	52
4.9	Pääomalainan erityispiirteet	52
4.10	Voitto-osuuslainan erityispiirteet	55
4.11	Vertailukelpoinen laina	57
4.12	Rahoitustransaktioihin liittyvä todistustaakka ja sen jakautuminen	58
4.13	Markkinaehtoperiaate oikeuskäytännön valossa.....	60
4.13.1	A Oy, korkein hallinto-oikeus	60
4.13.2	Diligentia, Ruotsin korkein hallinto-oikeus.....	64
4.13.3	GECC, Kanadan vetoomustuomioistuin.....	67
4.14	Keskitettyt rahoituspalvelut.....	69
5	JOHTOPÄÄTÖKSET	71
6	LÄHTEET	76
6.1	Kirjallisuus	76
6.2	Oikeustapaukset	77
6.3	Viranomaislähteet	77
6.4	Artikkelit	78

List of tables

Kuva 1	Joukkolainojen arvo tuottovaatimuksen muuttuessa.....	40
Kuva 2	S&P Luottoluokituksen vaikuttavat riskitekijät	43
Kuva 3	S&P Luottoluokitukset	46
Kuva 4	Yrityslainojen keskiporot ja 12 kuukauden euribor -korko.....	47
Kuva 5	tuottokäyrä	48
Kuva 6	Euribor -korot.....	49
Kuva 7	Yrityslainojen korot EU-alueella.....	50

Lyhenteet

EVL,	Laki elinkeinotulon verottamisesta, 24.6.1968/360
KPL,	Kirjanpitolaki, 30.12.1997/1336
MenetelmäL,	Laki kaksinkertaisen verotuksen poistamisesta, 18.12.1995/1552
OYL,	Osakeyhtiölaki, 21.7.2006/624
TVL,	Tuloverolaki, 30.12.1992/1535
VML,	Laki verotusmenettelystä, 18.12.1995/1579

1 JOHDANTO

Verotus on yrityksille merkittävä kustannustekijä, jota ne pyrkivät optimoimaan strategiansa mukaisesti. Kansainvälisesti toimivat konsernit voivat optimoida verotustaan konserniyritysten sijaintipäätöksillä, hyödyntämällä eri maiden erilaisia yhteisöverokantoja. Erilaiset yhteisöverokannat saattavat myös houkutella yrityksiä tulouttamaan voittoja alhaisemman yhteisöverokannan maissa ja järjestelemään tappioita korkeamman yhteisöverokannan maihin. Tähän ne voivat pyrkiä käyttämällä konsernin sisäisissä liiketoimissa markkinaehtoisesta hinnasta poikkeavaa hinnoittelua.¹

Verohallinnon pääjohtaja Pekka Ruohonen kommentoi siirtohinnoittelua Taloustaito lehdessä seuraavasti. Laillisella verosuunnittelulla verovelvolliset pyrkivät optimoimaan veronsa niin, etteivät maksa veroja enempää kuin laki määrää. Veronkierrossa on kysymys verojen välttämisestä lakia rikkomalla. Siirtohinnoittelu sinänsä on laillista, mutta ilmenee myös lain vaatimuksista poikkeavaa siirtohinnoittelua, jolla on verotukselliset seuraukset. Artikkelissa tuodaan esille myös siirtohinnoittelusta johtuvien veronmenetysten määrä. Siirtohinnoittelusta aiheutuvien veromenetysten arvioidaan olevan Suomessa vuositasolla noin 300 miljoonaa euroa.²

Siirtohinnoittelulla tarkoitetaan toisiinsa etuyhteydessä olevien yritysten keskinäisiä liiketoimia. Yhteisestä intressistä johtuen markkinavoimat eivät suoraan vaikuta etuyhteyksiliiketoimissa käytettyyn hintaan. OECD maat ovat hyväksyneet markkinaehtoperiaatteen (arm's length principle) sovellettavaksi siirtohinnoittelussa.³ Markkinaehtoperiaatteella tarkoitetaan sitä, että konserniyhtiöt soveltavat sisäisissä liiketoimissaan, siirtohinnoittelussa, hintaa jota toisistaan riippumattomat osapuolet olisivat käyttäneet vastaavanlaisessa liiketapahtumassa eli markkinaehtoista hintaa⁴. Toinen olennainen periaate on erillisyyhtiöperiaate, jonka OECD jäsenvaltiot ovat valinneet sovellettavaksi kansainvälisissä tilanteissa. Erillisyyhtiöperiaatteen mukaan kukin konserniyhtiö on verovelvollinen juuri kyseiselle yhtiölle kuuluvuista tuloista. Erillisyyhtiöperiaatteella pyritään sekä varmistamaan kullekin valtiolle riittävä veropohja, että välttämään mahdollinen kaksinkertainen verotus. Erillisyyhtiöperiaatteen soveltaminen perustuu markkinaehtoperiaatteelle. Sisäiset liiketoimet voivat liittyvät muun muassa tavaroihin, rahoitukseen, immateriaalioikeuksiin ja palveluihin.⁵

---

¹ Helminen (2005), s.156

² Taloustaito 1/2013 s. 24

³ OECD Transfer Pricing Guidelines (2010), kpl 1.14

⁴ Karjalainen – Raunio (2007), s.46

⁵ OECD Transfer Pricing Guidelines (2010), s. 18 - 19

Käytetyillä siirtohinnoilla voidaan olennaisesti vaikuttaa yksittäisen konserniyhtiön tuloihin ja menoihin ja siten verotettavan tulon määrään. Kansainvälisissä tilanteissa tällä on vaikutusta kunkin valtion yhteisöverotuloihin. Näin ollen käytetyillä siirtohinnoittelulla on olennainen vaikutus sekä Verohallinnoille, että yksittäisille verovelvollisille.⁶

Etuyhteisyriyten sisäisen rahoituksen osalta olennaista on sekä rahoituksen kustannus, että yksittäisen konserniyrityksen pääomarakenne. Siirtohinnoittelun kannalta olennaista on ensinnäkin etuyhteystilanteessa sovellettu rahoituksen hinta eli korko. Yritykset saavat sinänsä hinnoitella etuyhteystransaktionsa parhaaksi katsomallaan tavalla, mutta verotuksessa hyväksytään vähennyskelpoiseksi vain markkinaehtoinen korko. Tämän voi tulkita VML31 § sanamuodosta ja se jättää yrityksille mahdollisuuden käyttää tilapäisesti haluamaansa hinnoittelua, kunhan tarvittavat oikaisut tehdään tilikaudella riittävän aikaisin.

Tuloverolaissa ei ole yleispätevää määritelmää korosta. Yksinkertaisimmillaan korko määritellään lainarahan käytön hinnaksi. Koron tunnusmerkkeinä ovat muun muassa koron määrän perustuminen vieraan pääoman määrään, korkokantaan ja laina-aikaan. Koron liittyminen velkapääomaan erottaa sen muista tulotyypeistä. Tuloverolainsäädännössä ei ole myöskään määritelty mitä tarkoitetaan velalla. Velallisen ja velkojan välinen oikeussuhde on velkasuhde. Velkasuhteen edellytyksenä pidetään sitä, että siihen liittyy koron maksuvelvollisuus, velan takaisinmaksuvelvollisuus ja tarvittaessa hyväksyttävän vakuuden asettamisvelvollisuus.⁷ Velallisen koroksi nimeämää suoritusta voidaan joissakin tapauksissa pitää verotuksessa myös osinkona.⁸

Myös yritysten pääomarakenne, oman- ja vieraanpääoman suhde, on siirtohinnoittelun kannalta olennainen asia. Suomessa ei toistaiseksi sovelleta alikapitalisointisääntelyä. Alikapitalisoinnilla tarkoitetaan tilanteita, joissa konserniyhtiötä on rahoitettu vieraalla pääomalla siten, että lainan määrä suhteessa omaan pääomaan tulkitaan alikapitalisointisääntöksiä tulkittaessa liian korkeaksi⁹. Yritykset ovat voineet hyödyntää Suomen puutteellista alikapitalisointilainsäädäntöä ja optimoida Suomessa toimivan tytäryrityksen rahoitusrakenteen haluamallaan tavalla. Näin ne ovat voineet järjestellä Suomessa toimivan tytäryrityksen verotettavaa tuloa täysin voimassaolevan lain sallimissa rajoissa. Esimerkkinä voidaan mainita, paljon julkisuutta saanut, terveystalo Mehiläisen

---

⁶ OECD, Transfer Pricing Guidelines (2010), s.19

⁷ Äimä (2009), s.79

⁸ Mannio (1997), s. 62

⁹ Karjalainen, Verotus 4/2101 s. 378 - 383

pääomarakenne, joka vaikutti olennaisella tavalla yrityksen Suomessa verotettavaan tuloon.¹⁰

Markkinaehtoperiaate on Suomen sisäisessä lainsäädännössä ilmaistu VML 31 §:ssä (laki verotusmenettelystä 1558/1995). Kyseisen lainkohdan mukaan Suomessa vaaditaan markkinaehtoisen hinnan käyttöä kaikissa etuyhteysliiketoimissa. Markkinaehtoperiaatteen käyttöä edellytetään etuyhteystilanteessa sekä rajat ylittävissä, että maan rajojen sisäisissä etuyhteystoimissa. Määräyksiä sovelletaan myös yrityksen ja sen kiinteän toimipaikan välisiin liiketoimiin

Korkojen vähennysoikeuden rajoitus on kirjattuna uuteen EVL 18 a §:ään (laki elinkeinon verottamisesta 360/1968). Lainkohdan mukaan korot ovat vähennyskelpoisia pykälässä säädetyllä tavalla. EVL 18 a § on ollut voimassa 1.1.2013 alkaen ja sitä sovelletaan ensimmäisen kerran vuodelta 2014 toimitettavassa verotuksessa. Hallituksen esityksessä (HE 146/2012 s.16) perusteltiin EVL 18 a §:n ottamista lakiin Suomen verotuspohjan turvaamisella elinkeinoverotuksessa, sekä vaikuttamaan siihen, että kotimaisten ja ulkomaisten konsernien kilpailuasema olisi samanlainen. Korkovähennyssäätelyä sovelletaan sekä kansallisiin, että rajat ylittäviin tilanteisiin. Kotimaiset konsernit eivät voi hyötyä veroeduista, joita voidaan saavuttaa ulkomailta otetuilla lainoilla. Korkojen vähennysoikeuden rajoitus ei vaikuta yleiseen markkinaehtoperiaatteen soveltamiseen. (HE 146/2012 s.18)

Suomessa Verohallinto noudattaa siirtohinnoittelukysymyksissä OECD:n siirtohinnoitteluohjeita¹¹. OECD:n siirtohinnoitteluohjeessa ei kuitenkaan ole varsinaista ohjeistusta rahoitustransaktioiden markkinaehtoisen hinnan, koron, määrittämiseksi. Markkinaehtoisen koron määrittämiseksi voidaan soveltaa rahoitusmarkkinoilla vakiintuneita rahan hinnan määrittämenetelmiä.¹² Hallituksen esityksessä (HE 146/2012 s.4) mainitaan, että koron määrään ja maksuun voidaan soveltaa VML 31 §:ssä ilmaistua yleistä markkinaehtoperiaatetta.

Rahoitusmarkkinat, kuten myös globaali talous, on läpikäynyt merkittäviä muutoksia 1980 -luvulta alkaen. Rahoitusmarkkinoiden muutosten odotetaan jatkuvan myös tulevaisuudessa, ainut vakiona pysyvä asia on muutos. Tämän päivän rahoituksen perusoletuksia ovat todennäköisesti todella vanhanaikaisia 30 vuoden kuluttua. Vaikka rahoitusmarkkinat muuttuvat, on joitakin perusasioita jotka eivät muutu. Yksi niistä on korkeampaan riskiin yhdistyvä korkeampi tuotto-odotus.¹³ Suomessa rahoitustransaktioiden siirtohinnoittelun valvontaa on kehitetty systemaattisesti vasta lyhyen aikaa. Ennen siir-

---

¹⁰ Taloussanomat 16.8.2012

¹¹ Verohallinnon ohje Dnro, 1471/37/2007

¹² Karjalainen, Verotus 4/2010 s. 378 - 383

¹³ Pilbeam (2010), s. 23

tohinnoitteluaktiiviteettien keskittämistä Siirtohinnoitteluhankkeelle, eri puolilla maata on tehty tasoltaan vaihtelevia ratkaisuja. Rahoitustransaktioiden markkinaehtoisuuden arviointi edellyttää rahoituksen eri osa-alueiden erityiskysymysten, rahoitusmaailman realiteettien, sekä erilaisten instrumenttien tuntemusta.¹⁴

1.1 Tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset

Tutkimusongelmana on etuyhteisyriyten sisäinen rahoitus siirtohinnoittelun näkökulmasta. Tutkielmassa selvitetään ajantasaisia siirtohinnoittelusäännöksiä rahoitustransaktioiden osalta. Lisäksi selvitetään menetelmät ja kriteerit, joita voidaan hyödyntää etuyhteisyriyten markkinaehtoisuuden todentamisessa. Edellisten lisäksi selvitetään kriteereitä, joilla sisäisen rahoituksen erityistapauksissa, pääomallainan ja tulokseen sidotun koron osalta voidaan osoittaa markkinaehtoperiaatteen toteutumisen.

Pääasiallisena tutkimuskysymyksenä on etuyhteisyriyten sisäinen rahoitus ja miten sen markkinaehtoisuus voidaan määritellä. Miten todistaa verotuksessa, että käytetty korkotaso vastaa markkinaehtoista tasoa. Johdannossa esille otetut koron ja velan puutteelliset määrittelyt sekä verotuksessa joissain tapauksissa osingoksi luonnehdittu korko rajataan tämän tutkielman ulkopuolelle. Niiden käsittely ei ole mahdollista tälle tutkielmalle asetutissa sivumäärä ja aikarajoitteissa.

1.2 Tutkielman metodi

Oikeustieteissä olennaisimpia osa-alueita ovat lainoppi (oikeusdogmatiikka), oikeushistoria, oikeussosiologia ja vertaileva oikeustiede¹⁵. Näiden suuntausten lisäksi voidaan mainita esimerkiksi oikeustaloustiede, joka on syntynyt oikeus- ja taloustieteiden vuorovaikutuksen seurauksena¹⁶. Valinta siitä, mille osa-alueelle kukin kirjallinen työ sijoittuu, jää kirjallisen työn laatijalle. Useimmat oikeustieteelliset työt sijoittuvat jonkun osa-alueen lähelle, mutta usein niihin sisältyy myös muita ulottuvuuksia¹⁷.

Oikeusdogmaattinen (lainopillinen) tutkimus voidaan jakaa kahteen osaan. Oikeusdogmatiikan tehtävänä on oikeusjärjestykseen kuuluvien sääntöjen tutkimus ja niiden sisällön tulkitseminen. Oikeusdogmatiikan keskeisenä tutkimusongelmana on selvittää

---

¹⁴ Konserniverokeskus, Siirtohinnoitteluinfo 27.11.2012(”Rahoituksen kysymyksiä”)

¹⁵ Husa (2010), ym. s. 19

¹⁶ Ibid, s.24

¹⁷ Ibid s.20

voimassaolevan oikeuden sisältö kulloinkin käsiteltävään oikeusongelmaan. Toisaalta oikeusdogmaattisen tutkimuksen tehtävänä voi myös olla oikeusjärjestyksen systematisointi eli jäsentäminen. Systematisoinnilla pyritään luomaan ja kehittämään käsitejärjestelmää, jonka varassa oikeutta tulkitaan.¹⁸ Oikeusnormilause antaa informaatiota oikeusnormin ajatussisällöstä. Oikeusdogmatiikka pyrkii tulkinnallaan selvittämään, selventämään, täsmentämään ja ilmaisemaan tätä ajatussisältöä.¹⁹

Vertaileva oikeustietiede tarkastelee eri maiden oikeusjärjestyksiin kuuluvia oikeussääntöjä ja oikeudellisia ilmiöitä suhteessa toisiinsa. Oikeusvertailua käytetään usein tukielementtinä lainopillisessa tutkimuksessa, mutta se voi toimia myös täysin itsenäisenä oikeustieteen haarana.²⁰ Vertailevan oikeustieteen käytössä tärkeintä ei ole tietyn teoreettisen ajatuksen puhdasoppinen seuraaminen. Olennaista on, että tehty vertailu tai vieraan oikeuden tarkastelu palvelee tutkimuksen tarkoitusta. Oikeusdogmatiikassa voidaan viitata vieraaseen oikeuteen ja käyttää sitä oikeuslähdeopin sallimalla tavalla hyödyksi osana argumentaatiota. Tällöin kyse on oman oikeuden tulkitsemisesta ja systematisoinnista, eikä vertailevasta oikeustieteestä. Lisäksi oleellista on oikeusvertailun syvyysaste, eli sen tulee olla järkevässä suhteessa tutkimuksen tavoitteisiin nähden.²¹

Tämän tutkielman tutkimusote on oikeusdogmaattinen, eli voimassaolevan oikeuden sisällön selvittäminen etuyhteysyritysten sisäisen rahoituksen kannalta. Tutkielmassa viitataan vieraaseen oikeuteen, selvittämällä OECD:n siirtohinnoitteluohjeiden soveltamista kahdessa ulkomaisessa oikeustapauksessa. Oikeustapaukset poikkeavat toisistaan, joten niitä voidaan hyödyntää argumentaatioissa.

1.3 Tutkimuksen rakenne

Tutkimusongelman selvittämisen lähtökohtana on voimassaoleva lainsäädäntö, eli mitä reunaehtoja tutkittaville rahoitustransaktioille on löydettävissä lainsäädännöstä ja muusta sekä kotimaisesta, että kansainvälisestä ohjeistuksesta. Näistä lähtökohdista, tutkimusongelmaa selvitetään edelleen oikeuskirjallisuuden ja asiantuntija-artikkeleiden avulla. Säännösten tarkoituksen ymmärtämiseksi tutkitaan myös käsiteltyihin säännöksiin liittyviä lakien esitöitä. Vaikka tätä tutkielmaa ei voida luokitella oikeusvertailevaksi tutkimukseksi, käytetään aineistona myös muiden maiden oikeustapauksia. Tämä siksi, ettei kotimaassa ole saatavilla kuin yksi rahoitustransaktioiden siirtohinnoitteluun

---

¹⁸ Husa ym (2010), s. 20

¹⁹ Hirvonen (2011), s. 37,38

²⁰ Husa ym (2010), s. 23

²¹ Husa, Lakimies, 5/2010, s.717

liittyvä KHO:n ratkaisu. Koska OECD:n periaatteet on laajasti hyväksytty eri maissa, haetaan eri maiden oikeustapausten tutkimisella ymmärrystä miten OECD:n siirtohinnoitteluperiaatteita on sovellettu muualla. Käsiteltävät oikeustapaukset ovat Suomesta, Ruotsista ja Kanadasta. Lisäksi lähdeaineistona käytetään erään pankin rahoitusjohtajan haastattelua, koskien rahoituksen hintaan käytännössä vaikuttavia tekijöitä.

Tutkielman ensimmäisessä osassa (2.luku) selvitetään voimassaoleva lainsäädäntö ja aiheeseen liittyvät säännökset ja ohjeistukset. Jaksossa selvitetään tutkielman aihepiiriin liittyvät kotimaiset säännökset, kansainväliset verosopimukset, EU:n direktiivit ja EU jäsenvaltioiden monenkeskinen arbitraatiosopimus. Lisäksi selvitetään muuta kansainvälistä ohjeistusta, OECD:n ohjeistusta sekä EU:n käytännesääntöjä, sekä laskentatoimessa sovellettavia siirtohinnanmäärittämissä menetelmiä. Toisessa osassa (luku 3) selvitetään yritysrahoitusta ja siihen liittyviä rahoitusinstrumentteja. Jaksossa selvitetään valittujen rahoitusinstrumenttien erityispiirteitä ja eri rahoitusinstrumenttien hyödyntämistä markkinaehtoisen koron määrittämisessä. Jaksossa selvitetään myös luottoluokitusta ja sen hyödyntämistä markkinaehtoisen koron määrittelyssä. Kolmannessa jaksossa (luku 4) selvitetään vertailuanalyysin perusteet ja tekijät jotka vaikuttavat lainakorkojen vertailukelpoisuuteen. Lisäksi tuodaan esille ehdotukset markkinaehtoisen koron määrittämiseksi pääomalainan ja voittosidonnaisen koron osalta. Jaksossa selvitetään myös todistustaakkaa ja sen jakautumista, sekä analysoidaan edellä mainitut oikeustapaukset. Viidennessä jaksossa (luku 6) yhteenveto-osassa, analysoidaan tutkimustulokset ja niiden suhde tutkimuskysymyksiin.

2 RAHOITUSTRANSAKTIOIDEN SIIRTOHINNOITTELUUN LIITTYVÄT SÄÄNNÖKSET

2.1 Kansalliset säännökset

2.1.1 Markkinehtoperiaate ja siirtohinnoitteludokumentointi

Suomen sisäisessä lainsäädännössä markkinehtoperiaate ilmaistaan VML 31 §:ssä. Kyseisessä lainkohdassa määritellään liiketoimen osapuolten välinen etuyhteys sekä siirtohinnoitteluoikaisun perusteet. Hallituksen esityksessä (HE 107/2006 s.20) määriteltiin siirtohinnoittelun markkinehtoperiaatteen soveltamisesta kaikkiin etuyhteystoimiin, sekä maan rajojen yli tapahtuviin liiketoimiin että kotimaisiin liiketoimiin. Mainintaan, kaikkiin etuyhteystoimiin, on luettava mukaan rahoitustransaktiot, riippumatta siitä, että sovellettavissa OECD:n siirtohinnoitteluohjeissa ei ole määritelty erityisesti rahoituksen markkinehtoisen hinnan määritysmenetelmiä.

Siirtohinnoitteludokumentointivaatimukset on kirjattu VML 14 §:ään. VML 14 a §:ssä määritellään dokumentointivelvollisuudesta, sekä dokumentointivelvollisuuden rajaus. Lainkohdan mukaan verovelvollisen on laadittava kirjallinen selvitys verovuoden aikana etuyhteydessä tekemistään, rajat ylittävistä, liiketoimista. Dokumentointivaatimus koskee myös ulkomaisen yrityksen ja sen Suomessa sijaitsevan kiinteän toimipaikan välisiä liiketoimia. VML 14 b §:ssä määritellään siirtohinnoitteludokumentoinnin sisältövaatimukset ja VML 14 c §:ssä siirtohinnoitteludokumentoinnin esittämisen ja täydentämisen ajalliset vaatimukset.

VML 14 b §:n mukaan dokumentointiin on sisällytettävä kuvaus liiketoiminnasta ja etuyhteyssuhteista, tiedot etuyhteystoimista, toimintoarviointi, vertailuarviointi ja kuvaus käytetystä siirtohinnoittelumenetelmästä. Liiketoiminnan kuvauksen tarkoituksena on antaa yleiskuva verovelvollisen, tarvittaessa myös konsernin, harjoittamasta liiketoiminnasta ja asemasta markkinoilla. Etuyhteys-suhteiden kuvauksessa on erityisesti selostettava muutokset verrattuna edelliseen verovuoteen. Tiedoissa etuyhteystoimista on selvitettävä sekä etuyhteyssuhteessa tehdyt liiketoimet, että yrityksen ja sen kiinteän toimipaikan väliset toimet. Toimintoarvioinnissa kuvataan etuyhteystoimien eri osapuolten suorittamat toiminnot, sekä toiminnoissa käytetty omaisuus ja etuyhteystoimissa otetut riskit. Vertailuarvioinnissa etuyhteysliiketoimia verrataan riippumattomien yritysten, riittävän vertailukelpoisissa liiketoimissa ja olosuhteissa, tekemiin liiketoimiin. Verovelvollisen on selvitettävä mitä siirtohinnoittelumenetelmää on käytetty ja miten sitä

on sovellettu.²² Vähäisten liiketoimien osalta ei vaadita toimintoarviointia eikä selvitystä käytetystä siirtohinnoittelumenetelmästä, VML 14 b §.

VML 32 §:ssä määritellään seuraukset tilanteelle, jossa verovelvollinen ei ole noudattanut siirtohinnoitteludokumentaation esittämisen ajallisia vaatimuksia tai dokumentaatio on esitetty oleellisesti virheellisenä tai puutteellisenä. Veronoikaisusta määrätään VML 55 §:ssä, seurannaismuutoksesta VML 75 §:ssä ja seurannaismuutosten toteuttamisesta VML 78 §:ssä.

2.1.2 Korkomenojen vähennysoikeus

Verotuksessa lähtökohtana on korkojen yleinen vähennysoikeus. VML 31 §:n säädöksellä rajoitetaan korkojen vähennysoikeus etuyhteystilanteessa niin, että vähennyskelpoisiksi koroiksi hyväksytään vain markkinaehtoiset korot. Konserniverokeskuksen siirtohinnoitteluhankkeen näkemyksenä on, että VML 31 §:n ja verosopimuksien nojalla voidaan arvioida myös oman pääoman markkinaehtoista määrää²³. Uusi EVL 18 a § asettaa jatkossa rajoituksen myös korkojen vähennysoikeuden kokonaismäärälle, eli verovuonna 2014 korkoja saa vähentää korkoja tämän pykälän säädösten mukaisesti.

EVL 7 §:ssä on määritelty menojen yleinen vähennyskelpoisuus. Lainkohdan mukaan vähennyskelpoisia menoja ovat elinkeinotoiminnassa tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuvat menot ja menetykset. EVL 18 §:ssä säädetään vähennyskelpoisiksi menoiksi erää, jotka eivät ole johtuneet tuotannontekijän hankinnasta²⁴. Tässä lainkohdassa säädetään vähennyskelpoisiksi muun muassa, elinkeinotoiminnasta johtuneen velan korko, sekä velkaan liittyvät kurssi- ja indeksitappiot ja suojausinstrumenttien arvonlaskut. Lainkohdan mukaan elinkeinotoiminnasta johtuvan velan korko on vähennyskelpoinen myös silloin, kun korko riippuu liikkeen tuloksesta. Myös elinkeinotoiminnasta johtuneesta velasta tai saamisesta aiheutuneet indeksi- ja kurssitappiot, sekä velkaa tai saamista valuuttakurssimuutoksilta suojaavien instrumenttien arvonlaskut (termiiniosopimukset tai vastaavat suojausinstrumentit) on säädetty vähennyskelpoisiksi.

Korko on korvausta yrityksen käyttöön annetusta vieraasta pääomasta. EVL 18.1 §:n 2 kohdassa asetetaan pääsäännöksi, että elinkeinotoiminnasta johtuneen velan korko on vähennyskelpoinen. Yleisesti ottaen kaikki yrityksen rahoittamiseen käytetyt velat ovat elinkeinotoiminnasta johtuneita ja näin ollen vähennyskelpoisia. EVL 18.1 §:n 2 kohdassa tarkoitettuna korkona pidetään sekä velan pääoman ja ajan perusteella tiettyä

---

²² Verohallinnon ohje Dnro, 1471, s. 18 - 38

²³ KOVE siirtohinnoitteluhanke, Rahoituksen kysymyksiä, s. 5

²⁴ Andersson ym (2009). s. 359

prosenttina määriteltyä korvausta, että velan syntyhetkellä kertakaikkisesti sovittua korvausta. Koroksi luokitellaan myös obligaatiolainan emissiotappio, sekä muutkin lainantajalle lainasta ajan kulumisen perusteella kohtuullisella varmuudella laskettavissa olevat korvaukset. Pankkitakauksesta suoritettu korvaus katsotaan myös vähennyskelpoiseksi.²⁵

Korko suoritetaan aina velkapääomasta, joka on sitouduttu maksamaan takaisin sen antajalle. Takaisinmaksuvelvollisuuden puuttuessa ei ole kysymys velasta eikä korosta. Tuloverotuksessa jokaista oikeussuhdetta on käsiteltävä sen todellisen sisällön mukaisesti, sama todetaan VML 28 §:ssä. Jos pääomasijoitus on nimetty velaksi, mutta siihen ei kuitenkaan liity takaisinmaksuvelvollisuutta, sitä ei tuloverotuksessa pidetä velkana eikä sille suoritettua korvausta EVL 18.1 §:n 2 kohdan mukaisena korkona. Takaisinmaksuvelvollisuudella tarkoitetaan velallisen sellaista velvollisuutta takaisinmaksuun, josta hän ei voi omalla tahdonilmaisullaan vapautua. Sitä vastoin velkaa, joka voidaan lainaehtojen mukaan velkojan vaatimuksesta muuttaa osake- tai muuksi omaksi pääomaksi, on pidettävä todellisena velkana. Sille suoritettuja korkoja on pidettävä vähennyskelpoisina siihen asti, kunnes velkoja on esittänyt velan omaksi pääomaksi muuttamista koskevan vaatimuksensa.²⁶

Tuloverolaki tunnustaa osakkaan tai jäsenen ja yhteisön (osakeyhtiö tai muu yhteisö) keskinäiset oikeussuhteet. Eräs tällainen oikeussuhde on osakaan osakeyhtiölle antama laina. Tällaista lainaa, pääomalainaa, käsitellään yleisten sääntöjen mukaisesti osakeyhtiön velkana [vieraana pääomana] ja siitä suoritettua korvausta [vähennyskelpoisena] korkona. Verotuksessa joudutaan pääomalainan osalta intressiyhteyden [etuyhteyden] vuoksi tutkimaan huolella velkasuhteen todellisuus ja se, että maksettava korko ei ole ylisuuri. Ylisuureen korkoon voidaan soveltaa VML 29 §:n säädöstä peitellystä osingosta.²⁷

Verohallinnolla on vuodelta 1997 yksi tiedote pääomalainasta. Tiedote perustuu vuoden 1997 osakeyhtiölain muutokseen, jossa osakeyhtiölakiin otettiin uusia rahoitusvälineitä: pääomalaina, etuosake ja optio-oikeus. Verohallinnon tiedotteen mukaan pääomalainan verotuskohtelun arvioinnissa lähtökohtana eivät ole OYL:n säännökset. Tällä korostetaan sitä, että pääomalainan OYL:n mukaisesta määritelmästä ei voida suoraan päätellä sen verotuksellista luonnetta. Pääomalainan verotuskohtelu on ratkaistava sen todellisen luonteen mukaisesti. Pääomalainan korko tai muu hyvitys voi olla kiinteä, sidottu yleiseen viitekorkoon tai se voi riippua yrityksen tuloksesta. Pääomalainan kor-

---

²⁵ Andersson ym (2009), s. 363 - 364

²⁶ Ibid, s. 366 - 367

[...] lisäys tässä

²⁷ Andersson ym (2009), s. 367

ko on vähennyskelpoista EVL 18 §:n mukaisesti elinkeinotulolähteessä. Pääomalaina voi liittyä elinkeinotulolähteeseen, jos lainalla rahoitetaan yhtiön investointeja, muuta elinkeinotoimintaa tai parannetaan yhtiön vakavaraisuutta. Verohallinnon tiedotteessa mainitaan kaksi tilannetta, joissa pääomalainan luonteen voidaan katsoa muuttuneen. Pääomalainan luonteen katsotaan muuttuneen, jos laina on otettu muuhun toimintaan tai pääomalainan ottaminen ei ole ollut välttämätöntä yhtiön elinkeinotoiminnan rahoittamiseksi. Pääomalainan luonteen muuttuminen vaikuttaa koron vähennysoikeuteen niin, että korkoa ei vähennetä EVL:n mukaisesti, vaan korko kohdistuu TVL:n mukaan verotettavaan muun toiminnan tulolähteeseen.²⁸

2.1.3 Korkomenojen vähennysoikeuden rajoitus

Tällä hetkellä korkovähennysoikeutta voidaan Suomessa rajoittaa lähinnä siirtohinnoittelusäännöksillä tai veronkiertämissäännöksillä. Siirtohinnoittelusäädöksen soveltaminen edellyttää että on poikettu markkinaehtoisesta tasosta. Veronkiertämissäännöksen soveltaminen on arvioitava kussakin yksittäisessä tapauksessa erikseen ja säännöksen soveltuminen on epävarmaa. Veronkiertämissäännöksen soveltaminen voi heikentää verotuksen ennustettavuutta, mitä ei voida pitää hyvän verojärjestelmän ominaisuutena. (HE 146/2012 vp s. 15)

Uudessa EVL 18 a §:ssä säädetään yhteisön, avoimen yhtiön ja kommandiittiyhtiön korkojen vähennyskelpoisuuden rajoittamisesta. Tässä pykälässä mainittuja korkomenojen vähennysrajoituksia ei sovelleta luotto-, vakuutus- ja eläkelaitoksiin. Korkojen vähennysrajoitus ei koske myöskään esimerkiksi TVL:n (Tuloverolaki 1558/1995) mukaan verotettavaa liiketoimintaa. Hallituksen esityksessä muun toiminnan jättämistä korkovähennysrajoitussäännösten ulkopuolelle perusteltiin muun muassa sillä, ettei esimerkiksi asunto-osakeyhtiöiden korkovähennysoikeutta rajoitettaisi. Asunto-osakeyhtiöiden korkovähennysoikeuden rajoittamisella saattaisi olla haitallisia vaikutuksia, kuten asuntojen vuokratason nousu, kunnille ja eläkevakuutusyhtiöille. Hallituksen esityksessä todetaan, että korkomenojen vähennysrajoitussäännösten vaikutuksia olisi seurattava. Tehtävien selvitysten perusteella voitaisiin myöhemmin ratkaista esimerkiksi, onko tarvetta ottaa vastaava säädös myös tuloverolakiin. (He 146/2012 vp. s16)

EVL 18 a §:n mukaan korkomenot ovat vähennyskelpoisia siihen määrään saakka kun ne eivät ylitä korkotuloja. Korkotuloja suurempien korkomenojen, nettokorkomenojen, vähennysoikeutta rajoitetaan siten, että korkomenot ovat vähennyskelpoisia enin-

---

²⁸ Verohallinnon tiedote 5/1997

tään 500 000 euroon saakka verovuodelta. Jos nettokorkomenot ylittävät edellä mainitun määrän, ylimenevien korkomenojen vähennyskelpoisuutta rajoitetaan. Edellä mainitun rajan ylittävät korkomenot eivät ole vähennyskelpoisia siltä osin kun ne ylittävät 30 prosentilla EVL 3§:ssä tarkoitetun elinkeinotoiminnan tuloksen, johon on lisätty korkomenot, verotuksessa vähennettävät poistot sekä rahoitusomaisuuden menetykset ja arvomuutokset sekä säädösten mukainen nettokonserniavustus eli saatu konserniavustus vähennettynä annetulla konserniavustuksella. Lisäksi pykälässä säädetään, että mainittu 30 prosentin rajan ylittävien nettokorkojen vähennyskelvoton määrä on enintään yhtä suuri, kuin etuyhteydessä olevien velkasuhteen osapuolten väliset nettokorkomenot.

Verovelvollisella on EVL 18 a §:n mukaan mahdollisuus esittää selvitys oman pääoman ja vahvistetun taseen suhteesta. Mikäli verovelvollinen osoittaa selvityksellään, että sen oman pääoman suhde vahvistettuun taseeseen on suurempi tai vähintään yhtä suuri kuin konsernitaseen vastaava suhde, edellä mainittuja koron vähennysrajoituksia ei sovelleta. Mainittu vahvistettu tase on laadittava Euroopan unionin jäsenvaltiossa, Euroopan talousalueella olevassa valtiossa tai valtiossa jonka kanssa Suomella on kahdenkertaisen verotuksen välttämistä koskeva sopimus. Tässä pykälässä mainittu tase tarkoittaa KPL 7 a luvun 1 §:ssä (Kirjanpitolaki, 1336/1997) tarkoitettua kansainvälisten tilinpäätösstandardien mukaista tasetta. Kansainvälisten tilinpäätösstandardien mukaisen taseen puuttuessa, voidaan käyttää Euroopan unionin jäsenvaltion tai Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion tai vastaavien säännösten mukaista tasetta.

Etuyhteyden määritelmä ELV 18 a §:ssä on VLM 31 §:n etuyhteyden määritelmän mukainen. EVL 18 a §:ssä velkasuhteen osapuolilla tarkoitetaan koron maksajaa ja korkomenoa vastaavan tulon tosiasiallista edunsaajaa. Etuyhteyden ulkopuolelta otettua velkaa pidetään kuitenkin etuyhteydessä olevalta otettuna velkana mikäli seuraavat edellytykset täyttyvät. Etuyhteysosapuolella on saatava etuyhteysosapuolten ulkopuoliselta ja saatavalla on yhteys velkaan tai velan vakuutena on etuyhteysosapuolen saatava.

Nettokorkomenot, jotka ovat vähennyskelvottomia EVL 18 §:n mukaan, voidaan vähentää seuraavien vuosien tuloista vähennyskelpoisten korkojen määrään saakka. Edellä mainittu edellyttää verovelvollisen vaatimusta ja selvitystä vähennyksen perusteista.

Hallituksen esityksen (HE 146/2012 vp s.18) mukaan EVL 18 a on erityissäännös, jolla rajoitetaan elinkeinotulolähteessä muutoin vähennyskelpoisia korkomenoja. Hallituksen esityksessä mainitaan edelleen, ettei tämä lainmuutos vaikuta yleisiin korkojen vähennysoikeuden edellytyksiin. Yleisiä edellytyksiä ovat muun muassa se, että kyse on korkoja vähentävän verovelvollisen korkomenoista ja korkomenot ovat markkinaehtoisia.

2.1.4 *Peitelty osinko*

Peitellystä osingosta säädetään VML 29 §:ssä. Peitetyllä osingolla tarkoitetaan osakeyhtiön antamaa rahanarvoista etua osakkaalle tai tämän lähiomaiselle. Lisäedellytyksenä on, että rahanarvoinen etu poikkeaa olennaisesti tavallisesta ja annettu etu perustuu osakkuusasemaan. Jos on ilmeistä, että yhtiö on jakanut edellä määriteltyä peiteltyä osinkoa, yhtiön verotuksessa on meneteltävä niin kuin olisi käytetty käypää hintaa. Peiteltä etua saaneen osakkaan osalta veronalaiseksi tuloksi katsotaan käyvän hinnan ja käytetyn hinnan erotus. Mitä edellä säädetään osakeyhtiöstä ja sen osakkaasta, sovelletaan vastaavasti muuhun yhteisöön sekä sen osakkaaseen tai jäseneseen.

Peitetyllä osingolla tarkoitetaan lisäksi omia osakkeita hankkimalla tai lunastamalla osingosta menevän veron välttämiseksi jaettuja varoja. Peitellyn osingon säädöksiä voidaan soveltaa myös, jos osakepääomaa, vararahastoa tai ylikurssirahastoa alentamalla on jaettu varoja osingosta menevän veron välttämiseksi. Jos on ilmeistä, että yhtiö on jakanut tässä kappaleessa mainittua peiteltyä osinkoa, osakkaan verotuksessa jaetut varat katsotaan osakkaan veronalaiseksi tuloksi.

Peitetyn osingon säädöksiä sovelletaan verotuksessa tilanteissa joissa yhteisö jakaa voittoa osakkaalleen muutoin kuin normaalin osingonjaon perusteella. Peitellyssä osingonjaossa voitonjako tarkoittaa muun kuin verotetun voiton jakamista. Peitellyn osingon säädösten soveltamisen edellytys on, että osingon jakajana on yhteisö ja osingon vastaanottaja on osakas, juridinen tai luonnollinen henkilö. Osakkuusasema on ratkaiseva edellytys, osakkaalla täytyy olla osakkuusaseman perusteella mahdollisuus vaikuttaa saamiinsa etuihin. Edellytyksenä on myös rahanarvoisen edun tosiasiallinen siirtymien yhtiöstä osakkaalle sekä se, että yhtiön taloudellinen asema on heikentynyt poikkeavan hinnoittelun tai muu syyn vuoksi. Peitellyn osingon säädökset voivat soveltua liiketoi-
miin tytäryhtiöltä emoyhtiöön (osingonjakorelaatio). Sitä vastoin toisen suuntaiset liiketoimet (emoyhtiö-tytäryhtiö), joissa poiketaan markkinaehtoperiaatteesta, käsitellään siirtohinnoittelusäädösten perusteella. Peiteltyä osinkoa voidaan jakaa eri muodoissa esimerkiksi korkona, provisiona tai muuna yli- tai alihinnoitteluna.²⁹

---

²⁹ Immonen - Ossa – Villa (2011), s. 265 - 266

2.2 OECD:n malliverosopimuksen ja siirtohinnoitteluohjeen vaikutus rahoitustransaktioiden siirtohinnoitteluun

2.2.1 OECD:n malliverosopimus ja siihen pohjautuvat kahdensivuliset verosopimukset

Verosopimukset ovat valtiosopimuksia joiden tarkoituksena on kansainvälisen kaksinkertaisen verotuksen välttäminen, veropaon estäminen ja viranomaisten välisen yhteistyön edistäminen. Verosopimukset ovat kansainvälisen oikeuden alaisia. Verosopimuksilla jaetaan verotusvaltaa sopimusvaltioiden kesken. Suomessa verosopimukset saateen voimaan lailla, joten verosopimukset ovat osa Suomen sisäistä lainsäädäntöä.³⁰

Verosopimuksia tarvitaan tilanteissa, joissa verovelvollisella on tuloa muusta valtiosta kuin kotivaltiosta tai varallisuutta muussa kuin kotivaltiossa. Tällainen tulo ja varallisuus voi olla veronalaista sekä verovelvollisen kotivaltiossa että toisessa valtiossa. Kansainvälinen kaksinkertainen verotus on seurausta kahden valtion sisäisen verolainsäädännön ristiriitaisuudesta soveltamisalojen osalta. Ristiriita johtuu kotivaltio- ja lähdevaltioperiaatteen soveltamisesta. Koti- eli asuinvaltioperiaatteella valtiot pyrkivät verottamaan asukkaidensa maailmanlaajuisen tulon ja varallisuuden. Sen lisäksi valtiot pyrkivät verottamaan alue- eli lähdevaltioperiaatteella alueellaan syntyvän tulon ja siellä olevan varallisuuden.³¹

Juridisella kaksinkertaisella verotuksella tarkoitetaan tilannetta, jossa verovelvollista verotetaan samasta tulosta kahdessa eri valtiossa. Verosopimuksilla pyritään estämään juridinen kaksinkertainen verotus. Taloudellisella kaksinkertaisella verotuksella tarkoitetaan tilannetta, jossa samaa tuloa verotetaan eri valtioissa kahden tai useamman eri verovelvollisen tulona. Esimerkiksi siten, että samaa tuloa verotetaan sekä emoyhtiön tulona Suomessa, että tytäryhtiön tulona toisessa valtiossa.³²

Verosopimusten soveltamisen kannalta on välttämätöntä määritellä verovelvollisen kotivaltio yksiselitteisesti. Verovelvollisuuden alueellinen ulottuvuus määritellään yleensä jakamalla verovelvollisuus kahteen ryhmään, yleisesti verovelvollisiin ja rajoitetusti verovelvollisiin. Yleisesti verovelvolliset ovat verovelvollisia kaikesta saamastaan tulosta ja rajoitetusti verovelvolliset verovelvollisia vain Suomesta saadusta tulosta. Yleisen verovelvollisuuden perusteena on oikeushenkilön siteet verottavaan valtioon. Oikeushenkilön, esimerkiksi osakeyhtiön, kohdalla verovelvollisuus ja verotuksellinen

---

³⁰ Mehtonen (2003), s. 33,41

³¹ Ibid, s. 27- 28

³² Ibid, s. 28,31

asuminen määritellään yleensä rekisteröinnin mukaan. Erityisesti verosopimuksia sovellettaessa verotusoikeuden laajuus voi joissakin tapauksissa perustua johdon tosiasialliseen sijaintiin. Rajoitetusti verovelvollisia ovat esimerkiksi ulkomaisten yhtiöiden täällä sijaitsevat kiinteät toimipaikat.³³

Verosopimuksia sovellettaessa on tarkasteltava sopimuksen määräyksiä yhdessä kansallisen lainsäädännön kanssa. Verosopimuksen ja sisäisen lainsäädännön määräys voivat olla keskenään ristiriitaisia. Verotuksellisenä lähtökohtana on, että verotusoikeus ei voi laajentua tai verotus muuttua ankarammaksi pelkän verosopimusmääräyksen perusteella. Esimerkkinä edellisestä voidaan mainita verosopimuksessa oleva oikeus verottaa tiettyä tuloa, joka sisäisen lainsäädännön perusteella on verovapaa. Verosopimus ohittaa kansallisen lainsäädännön aina silloin, kun verosopimus kaventaa sisäisen lainsäädännön mukaista verotusoikeutta. Tällaisessa tilanteessa ratkaisee niin sanottu pienimmän veron periaate, eli sovelletaan niitä määräyksiä jotka johtavat verovelvollisen kannalta edullisimpaan lopputulokseen.³⁴

Suomen verosopimukset perustuvat pääosin OECD:n malliverosopimukseen. Malliverosopimuksen kommentaareilla on merkitystä verosopimuksia tulkittaessa. Jos valtioiden välillä on voimassa oleva verosopimus, ratkaistaan yksittäiset verokysymykset lähtökohtaisesti verosopimuksen nojalla, ei OECD:n malliverosopimuksen pohjalta.³⁵

OECD:n malliverosopimuksessa rahoitustransaktioiden siirtohinnoittelun kannalta olennaiset artiklat ovat artikla 1, artikla 4, artikla 5, artikla 9, artikla 11, artikla 24 ja artikla 25. Artiklassa 1 määritellään sopimuksen piiriin kuuluvat henkilöt ja artiklassa 3 määritellään tarkemmin sopimuksessa käytettävät ilmaisut kuten esimerkiksi henkilö, sekä luonnollinen että oikeushenkilö. Artiklassa 4 määritellään sopimusvaltiossa asuva henkilö. Jos henkilönä on muu kuin luonnollinen henkilö ja se katsotaan kummassakin sopimusvaltiossa asuvaksi, sen katsotaan olevan vain siinä valtiossa asuva, jossa sen tosiasiallinen johtopaikka sijaitsee. Kiinteä toimipaikka määritellään artiklassa 5. Malliverosopimuksen soveltamisen kannalta kiinteä toimipaikka on määritelty kiinteäksi liikepaikaksi, josta yrityksen toimintaa kokonaan tai osaksi harjoitetaan. Yksityiskohtainen luettelo ja muut kiinteän toimipaikan määrittelyt löytyvät esimerkiksi malliverosopimuksesta.³⁶

Artikla 9 on olennainen. Siinä määritellään etuyhteys, ilmaistaan markkinaehtoperiaate ja markkinaehtoperiaatteesta poikkeamisen seuraukset, siirtohintaoikaisu ja vasta-

---

³³ Mehtonen (2003), s. 27- 28

³⁴ Ibid, s. 42

³⁵ Ibid, s. 43 - 44

³⁶ OECD model tax convention 2010. Malliverosopimus (ns. OECD mallisopimus 2008) suom. Colliander

oikaisu. Artiklassa 9 on määritelty yleinen markkinaehtoperiaate ja siinä todetaan, että tämän artiklan määräyksiä sovelletaan, ellei tämän sopimuksen muissa artikloissa toisin määrätä. Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että etuyhteyslainojen korkojen markkinaehtoisuus määritellään artiklan 11 mukaisesti, artikla 11 käsittelee korkoja. Artiklassa 11 määritellään korko sekä sopimusvaltioiden verotusoikeuden jakautuminen. Malliverosopimuksen periaatteena on, että koron lähdevaltiolla on mahdollisuus soveltaa maksimissaan 10 prosentin lähdeveroa, mutta sopimusvaltiot voivat sopia sovellettavasta mallista. Muutoin periaatteena on koronsaajan kotivaltion verotusoikeus. Artiklan 6 kohdassa määritellään, että jos koron määrä koronmaksajan ja korkoedun saajan tai heidän molempien ja muun henkilö välisen erityisen suhteen vuoksi ylittää koron maksamisen perusteena olevan saamiseen nähden määrän, josta koronsaaja ja maksaja olisivat sopineet jos tällaista erityistä suhdetta ei olisi ollut, tämän artiklan määräyksiä sovelletaan vain määrään, jonka riippumattomat osapuolet olivat sopineet. Markkinaehtoisen määrän ylittävän korkomaksun osalta verotetaan molempien sopimusvaltioiden lainsäädännön mukaisesti, ottaen huomioon tämän sopimuksen muut määräykset.³⁷

Malliverosopimuksen 9.2 artiklassa määritellään siirtohintaoikaisusta ja vastaoikaisusta. Artiklan mukaan, jos toinen sopimusvaltio tekee siirtohintaoikaisun, toisen sopimusvaltion tulee tehdä vastaava vastaoikaisu. Tämä artikla ei kuitenkaan välttämättä johda tyydyttävään tulokseen. Eri maiden veroviranomaiset eivät välttämättä jaa samaa käsitystä toisen veroviranomaisen määrittämästä markkinaehtoisesta hinnasta tai sovelletusta siirtohinnanmääritysmenetelmästä. Malliverosopimuksen 25 artikla kehottaa viranomaisia neuvottelemaan keskenään (MAP – mutual agreement procedure) päästäkseen asiassa sopimuksen. Eri maiden viranomaisilta voi puuttua halukkuutta neuvottelujen aloittamiseksi ja ratkaisun löytämiseksi. Vaikka neuvottelut aloitetaan, niille ei ole asetettu mitään aikarajaa, eikä vaatimusta kaksinkertaisen verotuksen estävään sopimukseen pääsemisestä. Kahdella tapaukseen liittyvällä valtiolla ei välttämättä ole taloudellista intressiä asian ratkaisemiseksi, vaan päinvastoin, toinen tai molemmat saattaisivat joutua hyvittämään verotulojaan. Lisäksi, koska etuyhteisyrietykset eivät ole osallisia MAP neuvotteluissa, saattaa koko neuvotteluprosessi jäädä kokonaan aloittamatta ja taloudelliset seuraukset jäävät etuyhteisyrietysten kannettaviksi.³⁸

Artiklassa 24 määritellään syrjintäkiellosta. Artiklan mukaan sopimusvaltion kansalainen ei saa joutua toisessa sopimusvaltiossa sellaisen verotuksen tai siihen liittyvän vaatimuksen kohteeksi, joka on toisenlainen tai raskaampi kuin verotus ja siihen liittyvä

---

³⁷ OECD model tax convention 2010, Malliverosopimus (ns. OECD mallisopimus 2008) suom. Colliander

³⁸ Terra – Wattel (2008), s. 564 - 565

vaatimus, jonka kohteeksi tämä toisen sopimusvaltion kansalainen samanlaisissa, erityisesti asuinpaikka koskeissa olosuhteissa, joutuu tai saattaa joutua.³⁹

Artikla 25 käsittelee keskinäistä sopimusmenettelyä. Jos verovelvollinen kokee että yhden tai molempien sopimusvaltioiden verotuspäätös ei ole voimassaolevan verosopimuksen mukainen, hän voi pyytää paikallista hallintoviranomaista harkitsemaan asiaa uudelleen. Jos sopimusvaltion hallintoviranomainen ei voi yksin tehdä tyydyttävää ratkaisua, hänen on neuvoteltava toisen sopimusvaltion edustajan kanssa. Vuoden 2008 malliverosopimukseen lisättiin arbitraatiolauseke, malli välimiesmenettelystä. Jos hallintoviranomaiset eivät pääse keskinäisissä neuvotteluissa tyydyttävään ratkaisuun kahdessa vuodessa, muutoksen hakija voi vaatia asian ratkaisemista välimiesmenettelyssä.⁴⁰ Välimieslausekkeen ottaminen malliverosopimukseen ei myöskään välttämättä johda tyydyttävään ratkaisuun kaksinkertaisen verotuksen poistamiseksi. Välimiesmenettely edellyttää viranomaisten hyväksyntää ja toisaalta viranomaiset valitsevat välimiehet.⁴¹

Suomen verosopimukset pohjautuvat suurelta osin aikaisempiin OECD malliversiosopimuksiin, joten kaikissa Suomen tekemissä verosopimuksissa ei ole mukana välimiesmenettely mahdollisuutta. Tässä tutkielmassa ei syvennyttä kattavasti Suomen verosopimuksiin, ne löytyvät FINLEX Valtiosopimukset tietokannasta.

Verosopimukseen sisältyvä keskinäinen sopimusmenettely antaa verovelvollisille oikeuden vaatia verosopimusvaltiota neuvottelemaan kaksinkertaisen verotuksen poistamisesta. OECD:n verokommentaarin mukaan verovelvollisen vaatimukseen tulisi suosua. VML 89.3 §:n mukaiselle hakemukselle ei ole säädetty määräaikaa. On kuitenkin huomattava että joidenkin verosopimusvaltioiden sisäisessä lainsäädännössä saattaa olla aikamääräyksiä, jotka vaikuttavat toisen valtion mahdollisuuksiin tai halukkuuteen osallistua neuvotteluihin.⁴²

2.2.2 *OECD:n siirtohinnoitteluohje*

OECD:n siirtohinnoitteluohjeet eivät ole jäsenmaita juridisesti sitovia. Ne kuitenkin sisältävät suosituksen, että jäsenmaiden veroviranomaiset ja monikansalliset yritykset soveltaisivat niitä, tulkitessaan siirtohinnoitteluun liittyviä verotuskysymyksiä.⁴³ Suo-

---

³⁹ OECD model tax convention 2010. Malliverosopimus (ns. OECD mallisopimus 2008) suom. Colliander

⁴⁰ Ibid

⁴¹ Terra – Wattel (2008), s. 565

⁴² Karjalainen – Raunio (2007), s. 247 - 248

⁴³ OECD Transfer Pricing Guidelines (2010), s. 20-21

men Verohallinto noudattaa siirtohinnoittelukysymyksissä OECD:n siirtohinnoitteluohjeita⁴⁴.

OECD:n siirtohinnoitteluohjeessa siirtohinnanmäärittäminen jaetaan perinteisiin liiketoimimenetelmiin ja muihin menetelmiin. Perinteiset menetelmät ovat markkinahintavertailumenetelmä, jälleenmyyntihintamenetelmä ja kustannusvoittolisämenetelmä. OECD:n siirtohinnoitteluohjeissa todetaan että perinteiset (päämenetelmät) eivät ole käyttökelpoisia kaikissa transaktioissa. Tästä johtuen myös erilaisten liiketoimivointomenetelmien käyttö, kuten voitonjakomenetelmä ja nettokatemenetelmä, on sallittu⁴⁵. Perinteisiä liiketoimimenetelmiä pidetään suorimpana tapana osoittaa että kaupallisissa ja taloudellisissa liiketoimissa käytetty hinta on markkinaehtoinen⁴⁶.

OECD:n siirtohinnoitteluohjeet sallivat yrityksille myös muiden kuin siirtohinnoitteluohjeessa mainittujen siirtohinnanmäärittäminen menetelmien käytön. Poikkeavia menetelmiä ei kuitenkaan tule käyttää OECD:n menetelmien korvaajana silloin kuin OECD:n menetelmät ovat soveliaampia kyseisen liiketoimen tosiasioihin ja olosuhteisiin nähden. Jos ohjeista poikkeavaa hinnanmäärittäminen menetelmää käytetään, tulee niiden käyttö perustella. On selvítettävä miksi OECD:n siirtohinnoittelumenetelmiä ei todettu soveliaaksi tai toimiviksi kyseisessä liiketoimessa. Lisäksi verovelvollisen, joka käyttää poikkeavia menetelmiä, tulee dokumentoida ja kyetä tarvittaessa osoittamaan dokumentein kuinka siirtohinnot on määritetty.⁴⁷ Siirtohinnoittelumenetelmänä voidaan käyttää hallituksen esityksen mukaisesti mitä tahansa OECD:n siirtohinnoitteluohjeiden menetelmää. Menetelmän valinnassa tulisi ottaa huomioon OECD:n esittämät näkökohdat menetelmien soveltamisesta (HE 107/2006). Seuraava oikeustapaus konkretisoi tätä periaatetta.

Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksessä KHO 2013:36 oli kyse OECD:n siirtohinnoitteluohjeissa kuvatun menetelmän soveltamisesta. Tapauksessa yritys A Oyj oli hankkinut valmistuspalveluja Virossa asuvalta tytäryhtiöltään B AS:ltä. Valmistuspalvelujen siirtohinnoittelu oli määritetty liiketoimintomarginaalimenetelmän avulla. Siirtohinnan määrittämisessä laskentapohjana oli käytetty toteutuneita kustannuksia. Kustannuksiin oli lisätty myös puolet location savings -säästöistä. Verottaja oli hyväksynyt A Oy:n vähennyskelpoisiksi menoiksi vain B AS:lle syntyneet todelliset kustannukset. Korkein hallinto-oikeus totesi päätöksessään, että asetelma ei, tässä tapauksessa, vastannut OECD:n ohjeissa kuvattua location savings -tilannetta, eikä hinnoittelua siten ollut arvioitava tämän periaatteen pohjalta. Perusteluna locations savings -periaatteen

---

⁴⁴ Verohallinnon tiedote, Dnro. 19657

⁴⁵ Helminen (2005), s. 165

⁴⁶ OECD Transfer Pricing Guidelines (2010), kpl. 2.3

⁴⁷ Ibid, kpl 2.9

hylkäämiselle oli se, ettei A Oyj:n valmistustoiminta ollut vertailukelpoista B AS:n valmistustoiminnan kanssa. B AS:n valmistustoiminta erosi tehdasmaisuutensa vuoksi merkittävästi A Oyj:n aikaisemmin Suomessa harjoittamasta käsityövaltaisesta toiminnasta. Näin ollen siirtohinnoittelu perustana tuli käyttää A Oy:n alunperinkin käyttämää liiketoimintomarginaalimenetelmää, mutta location savings –säästöjä ei tullut ottaa mukaan laskentaan. Vertailukelpoisuutta arvioitaessa tuli kuitenkin ottaa huomioon B AS:n sijaintia matalien kustannusten maassa ja tästä aiheutuva mahdollisuus korkeamman katteen veloittamiseen, verrattuna korkeamman kustannustason maassa sijaitseviin verrokkiyhtiöihin. Lisäksi marginaalien määrittämisessä oli otettava huomioon neuvotteluvoima joka A Oy:llä ja B AS:llä olisi ollut, jos ne olisivat riippumattomia yrityksiä. B AS:llä ei ollut erityisiä aineettomia oikeuksia tai erityisen korkeatasoista teknologiaa tai tietotaitoa, jotka olisivat puoltaneet korkeampaa voittomarginaalia. B AS:n valmistusprosessi oli kehitetty suurille tuotantomäärille ja sille oli tekemisen kautta kehittynyt merkityksellistä osaamista valmistustoiminnassaan. Edellä mainittujen tekijöiden johdosta B AS:lle oli perusteltua kohdistaa korkeampi voittomarginaali, kuin siirtohinnoittelututkimuksessa vertailukohteina käytetyillä verrokkiyhtiöillä.

2.2.3 OECD:n siirtohinnoitteluohjeen mukaiset siirtohinnoittelumenetelmät

Markkinahintavertailumenetelmässä (CUP, comparable uncontrolled price method⁴⁸) verrataan etuyhteysliiketoimessa käytettyä tavaran tai palvelun hintaa siihen hintaan, jota riippumattomat osapuolet käyttäisivät riittävän vertailukelpoisessa liiketoimessa. Hinnat ovat vertailukelpoisia, jos mikään vertailtavien liiketoimien ero ei olennaisesti vaikuta vertailukelpoisuuteen tai mahdollinen ero voidaan poistaa riittävän tarkkoilla korjauksilla. Vertailukelpoisia liiketoimia ovat 1) samaa tai vertailukelpoista tuotetta myydään tai ostetaan sekä etuyhteydessä että riippumattomissa olosuhteissa (sisäinen vertailuhinta), 2) samaa tai vertailukelpoista tuotetta myydään tai ostetaan riippumattomien ulkopuolisten yritysten välillä (ulkoinen vertailuhinta).⁴⁹

Jälleenmyyntihintamenetelmässä (resale price method⁵⁰) lähtökohtana on hinta jolla etuyhteysliiketoimessa hankittu tuote myydään riippumattomalle asiakkaalle. Siirtohintaa saadaan vähentämällä jälleenmyyntihinnasta kohtuullinen kate, jolla jälleenmyyjä kattaa liiketoimintansa kustannukset ja kohtuullisen voiton. Kate määritellään tavallisesti myyntikatteen tasolla prosenttiosuutena voitosta. Sisäinen verrokki saadaan jäl-

⁴⁸ OECD Transfer Pricing Guidelines (2010), kpl 2.13

⁴⁹ Karjalainen – Raunio(2007), s. 67

⁵⁰ OECD Transfer Pricing Guidelines (2010), kpl 2.21

leenmyyjän ansaitsemasta katteesta riippumattoman osapuolen kanssa suorittamistaan liike-toimista. Mikäli sisäistä verrokkia ei ole, kate voidaan määritellä tarkastelemalla ulko-puolisen riippumattoman yrityksen ansaitsemaa katetta vastaavanlaisessa liiketoimessa.⁵¹

Kustannusvoittolisämenetelmässä (cost plus method⁵²) markkinaehtoinen hinta saadaan lisäämällä kyseisen transaktion (tavara, palvelun tai muu oikeus) aiheuttamien muuttuvien kustannusten lisäksi laskennallinen osa yrityksen kiinteistä kustannuksista ja kohtuullinen kate (voittolisä). Kate määritellään yleensä prosenttiosuutena kustannuksista. Vertailukelpoisuus määritellään samoin kuin CUP menetelmässä, mutta tuotteiden samankaltaisuusvaatimus ei ole yhtä suuri.⁵³

Voitonjakomenetelmässä (transactional profit split method⁵⁴) määritellään voitto joka on syntynyt etuyhteysliiketoimesta eri osapuolille. Voitonjakamissuhteen markkinaehtoinen taso määritellään selvittämällä, minkälaisen voitonjakamissuhteen riippumattomat osapuolet olisivat odottaneet toteutuvan vastaavanlaisessa transaktiossa.

Nettokatemenetelmässä (transactional net margin method⁵⁵) arvioidaan nettovoittomarginaalia, jonka riippumattomien osapuolten samankaltaisessa transaktiossa olisi odotettu toteutuvan. Nettovoittomarginaalia verrataan esimerkiksi liikevaihtoon. Tätä vertailuarvoa verrataan etuyhteysliiketoimessa saavutettuun voittoon vastaavasti liikevaihtoon suhteutettuna.⁵⁶

2.3 EU – säädökset ja muu ohjeistus

Rahoitustransaktioiden siirtohinnoitteluun liittyy läheisesti EU-oikeuden välittömän verotuksen alaan kuuluva korko- ja rojaltidirektiivi (2003/49/EY), joka vapauttaa etuyhteysyritysten väliset korko- ja rojalTIMaksut lähdeverosta. Myös EU-valtioiden solmimalla monenkeskisellä arbitraatiosopimuksella (90/436/ETY) on merkitystä. Arbitraatiosopimuksessa määritellään menettelytavat monenkertaisen verotuksen poistamisesta etuyhteystilanteessa. Sopimus mahdollistaa EU-valtioiden toimivaltaisten viranomaisten

---

⁵¹ Karjalainen – Raunio (2007), s. 73

⁵² OECD Transfer Pricing Guidelines (2010), kpl 2.39

⁵³ Karjalainen – Raunio (2007), s. 77 - 78

⁵⁴ OECD Transfer Pricing Guidelines (2010), kpl 2.108

⁵⁵ Ibid, kpl 2.58

⁵⁶ Helminen (2005), s. 165

välisen neuvottelu- ja välitysmenettelyn.⁵⁷ Suomi on liittynyt arbitraatiosopimukseen ratifioimalla arbitraatiosopimuksen liittymisasiakirjat 1.5.1999.⁵⁸

Myös Soft-law oikeuteen kuuluu käytännössä on vaikutusta rahoitustransaktioiden siirtohinnoitteluun. JTPF:n (joint transfer price forum) aloitteesta, Euroopan komission neuvosto ja jäsenvaltiot antoivat vuonna 2006 julkilausuman käytännöistä siirtohinnoittelun dokumentaatiokäytäntöjen yhdenmukaistamiseksi. Lisäksi JTPF:n toiminnan tuloksena on annettu käytännönsäännöt arbitraatiosopimuksen tehokkaasta implementoinnista (12695/04).⁵⁹

2.3.1 *Korko- ja rojaltidirektiivi*

Korko- ja rojaltidirektiivin tarkoituksena on, että rajat ylittäviä korko- ja rojaltimaksuja kohdellaan verotuksellisesti yhtä edullisesti kuin vastaavia valtion sisäisiä maksuja. Rajat ylittävistä maksuista ei saa syntyä kansainvälistä monenkertaista verotusta, eivätkä rajat ylittävät maksut saa olla raskaampien hallinnollisten muodollisuuksien kohteena kuin vastaavat kotimaiset maksut.⁶⁰ Korko-rojaltidirektiivin piiriin kuuluvia korkoja ja rojalteja verotetaan vain kerran tosiasiallisen edunsaajan asuinvaltiossa tai niitä saavan kiinteän toimipaikan sijaintivaltiossa. Direktiivi edellyttää, että lähdevaltio myöntää direktiiviedut riippumatta siitä, mikä on saajayhtiön asuinvaltion tai kiinteän toimipaikan sijaintivaltion verotuksen taso.⁶¹ Suomessa Korko- rojaltidirektiivi on saatettu osaksi Suomen sisäistä lainsäädäntöä lähdeverolain ja menetelmälain muutoksilla.⁶²

Korko- rojaltidirektiivi käsitellään tässä vain koron osalta. Direktiivin mukaan jäsenvaltion tulee vapauttaa korkomaksut kaikista siinä valtiossa näistä maksuista, joko lähdeveroina tai lopullisessa verotuksessa, kannettavista veroista. Tosiasiallisen edunsaajan on oltava toisesta jäsenvaltiosta oleva yhtiö tai jostakin jäsenvaltiosta olevan yhtiön toisessa jäsenvaltiossa sijaitseva kiinteä toimipaikka. Jäsenvaltiosta olevan yhtiön tai jäsenvaltiossa sijaitsevan toisessa jäsenvaltiosta olevan yhtiön kiinteän toimipaikan suorittaman maksun katsotaan olevan lähtöisin kyseisestä jäsenvaltiosta (lähdevaltio).⁶³

---

⁵⁷ Helminen (2008), s. 222

⁵⁸ Ibid, s. 221

⁵⁹ Ibid

⁶⁰ Helminen 2008, s. 136

⁶¹ Ibid s. 136.137

⁶² Verohallinnon julkaisu 284.11, s. 230

⁶³ Korko- ja rojaltidirektiivi, artikkelit 1.1 ja 1.2

Kiinteää toimipaikkaa pidetään koron maksajana vain siltä osin kuin nämä maksut ovat vähennyskelpoisia kiinteän toimipaikan sijaintivaltiossa.⁶⁴ Tämä määritelmä jättää lähdevaltiolle mahdollisuuden olla ottamatta huomioon direktiivin lähdeveron estämismääräystä. Lähdevaltio voi tulkita kiinteän toimipaikan suorittaman korkomaksun vähennyskeltottomaksi. Tämä voi olla olennaista etuyhteystilanteessa jossa kiinteä toimipaikka maksaa korkomaksuja ulkomaiselle emoyhtiölle, kuten myös tilanteissa joissa lähdevaltiossa sovelletaan alikapitalisointisäädöksiä.⁶⁵ Jäsenvaltiosta olevaa yhtiötä pidetään korkomaksun tosiasiallisena edunsaajana vain, jos yhtiö saa kyseiset maksut omaksi hyväkseen. Jäsenvaltiossa olevaa yritystä ei pidetä tosiasiallisena edunsaajana, jos se saa kyseiset maksut jonkun toisen henkilön [juridinen henkilö] välittäjänä, kuten esimerkiksi edustajana, uskottuna miehenä tai valtuutettuna asiamiehenä.⁶⁶

Kiinteää toimipaikkaa pidetään koron tosiasiallisena edunsaajana, jos korkomaksun perusteena oleva velkasaatava liittyy kyseiseen kiinteään toimipaikkaan. Lisävaatimuksena on että korkomaksut ovat kiinteälle toimipaikalle veronalaista tuloa sijaintivaltiossaan.⁶⁷ Vaatimus veronalaisuudesta varmistaa, ettei synny kaksinkertaista nollaverotilannetta. Huomioitavaa on, että tosiasiallisen edunsaaja on direktiivissä määritelty eri tavalla kiinteän toimipaikan ja yhtiön osalta.⁶⁸ Jos, direktiivin 1 artiklaa sovellettaessa, jäsenvaltiosta olevan yhtiön kiinteän toimipaikan katsotaan olevan koron maksaja tai edunsaaja, mitään muuta osaa kyseisestä yhtiöstä ei käsitellä kyseisen koron maksajana tai tosiasiallisena edunsaajana. Direktiivin 1 artiklaa sovelletaan vain, jos korkomaksun suorittavan yhtiön tai kiinteän toimipaikan katostaan olevan etuyhteydessä korkomaksun tosiasialliseen edunsaajaan.⁶⁹

Direktiivin 1 artiklaa ei sovelleta silloin, kun koron maksaa jäsenvaltiosta olevan yhtiön kolmannessa valtiossa sijaitseva kiinteä toimipaikka tai korkomaksut maksetaan kolmannessa valtiossa sijaitsevalle kiinteälle toimipaikalle. Direktiivin 1 artiklan säännökset eivät kuitenkaan estä jäsenvaltiota, verolainsäädäntöä soveltaessaan, ottamasta huomioon kyseisestä valtiosta olevien yhtiöiden tai tällaisten yhtiöiden kiinteiden toimipaikkojen tai kyseisessä jäsenvaltiossa sijaitsevien kiinteiden toimipaikkojen saamia korkoja. Jäsenvaltiolla on myös mahdollisuus olla soveltamatta korko- rojaltidirektiiviä toisesta jäsenvaltiosta olevaan yhtiöön tai sellaisen yhtiön kiinteään toimipaikkaan, jos

---

⁶⁴ Korko- ja rojaltidirektiivi, artikla 1.3

⁶⁵ Terra – Wattel (2008), s. 613

⁶⁶ Korko- ja rojaltidirektiivi, artikkelat 1.3 ja 1.4

[..] lisäys tässä

⁶⁷ Korko- ja rojaltidirektiivi, artikkelat 5a ja 5b

⁶⁸ Terra – Wattel (2008), s. 613

⁶⁹ Korko- ja rojaltidirektiivi, artikkelat 1.5 – 1.7

direktiivin 3 artiklan b alakohdan lähiyhtiömääritelmän mukaiset edellytykset eivät ole keskeytyksettä täyttyneet vähintään kahden vuoden ajan. Lähdevaltio voi edellyttää todistusta korko- rojaltidirektiivin soveltamisen edellytysten täyttymisestä maksuhetkellä. Jos edellytysten täyttymistä ei ole osoitettu maksuhetkellä, jäsenvaltiolla on oikeus vaatia lähdeveron perimistä.⁷⁰ Kahden vuoden omistujan vaatimuksen tarkoituksena on varmistaa, ettei direktiivietuja tarvitse myöntää tilanteessa, jossa ei ole kysymys todellisesta konsernisuhteesta, vaan pelkästään direktiivietujen hyödyntämiseksi luodusta väliaikaisesta omistussuhteesta⁷¹.

Direktiivissä korko määritellään 2 artiklassa. Korolla tarkoitetaan tuloa kaikenlaisista velkasaatavista, mukaan lukien velkasaatavat joiden vakuutena on kiinnitys ja velkasaatavat joihin sisältyy oikeus osuuteen velallisen voitosta. Korkona käsitellään myös arvopaperien tuotto sekä joukkovelkakirjojen tai obligaatioiden tuotto, mukaan lukien tällaisiin arvopapereihin liittyvät emissiovoitot ja palkkiot. Maksun viivästymisestä aiheutuvia sakkomaksuja ei pidetä korkona.⁷²

Direktiivin 3 artiklassa määritellään, tämän direktiivin soveltamisen kannalta, yhtiö, lähiyhtiö ja kiinteä toimipaikka. Jäsenvaltiosta olevalla yhtiöllä tarkoitetaan yhtiötä, jonka yhtiömuoto on jokin direktiivin liitteessä esitetyistä yhtiömuodoista. Suomen osalta direktiivin liitteessä on mainittu Suomen lainsäädännön mukaiset osakeyhtiö, osuuskunta, säästöpankki sekä vakuutusyhtiö -nimiset yhtiöt. Lisäksi jäsenvaltiosta olevalla yhtiöllä tulee olla jäsenvaltion verolainsäädännön mukaan verotuksellinen kotipaikka tässä valtiossa. Lisäedellytyksenä on, että jäsenvaltiosta olevalla yhtiöllä ei katsota olevan verotuksellista kotipaikkaa kolmannen valtion kanssa kaksinkertaisen verotuksen estämiseksi tehdyn sopimuksen mukaan yhteisön ulkopuolella. Jäsenvaltiosta olevaa yhtiötä koskee, ilman oikeutta verovapauteen, jokin direktiivin 3 artiklan iii-kohdassa mainituista veroista tai vero, joka on samanlainen tai olennaisesti samankaltainen ja joka määrätään direktiivin voimaantulon jälkeen. Suomen osalta direktiivin iii-kohdassa on mainittu yhteisöjen tulovero.⁷³

Lähiyhtiö määritellään direktiivin 3 artiklan a -kohdassa. Yhtiöitä pidetään lähiyhtiöinä, jos koron maksava tai vastaanottava yhtiö (tai kiinteä toimipaikka) omistaa välittömästi vähintään 25 prosenttia toisen yhtiön pääomasta tai äänimäärästä (vertikaalinen yhteys, kummassa tahansa suunnassa) tai molemmat yhtiöt omistaa sama kolmas yhtiö (tai kiinteä toimipaikka), joka omistaa välittömästi vähintään 25 prosentin osuuden nii-

---

⁷⁰ Korko- ja rojaltidirektiivi, artiklat 1.8 – 1.10

⁷¹ Helminen (2008), s. 148

⁷² Korko- ja rojaltidirektiivi, artikla 2 a

⁷³ Ibid, artikla 3 a

den pääomasta tai äänimäärästä (horisontaalinen yhteys)⁷⁴. Edellä mainittu omistus voi koskea vain yhtiöitä, joiden kotipaikka on yhteisössä. Kiinteä toimipaikka määritellään direktiivin artiklan 3 c kohdassa. Kiinteällä toimipakalla tarkoitetaan jäsenvaltiossa sijaitsevaa kiinteää liikepaikkaa, jonka kautta toisesta jäsenvaltiosta olevan yhtiön liike-toimintaa harjoitetaan kokonaan tai osaksi.⁷⁵

Lähdeverovapautus koskee lähiyhtiöiden korkomaksuja riippumatta siitä, missä suunnassa ne maksetaan. Esimerkiksi korkomaksut emolta tytäryhtiölle tai saman emoyhtiön tytäryhtiöiden väliset korkomaksut kuuluvat direktiivietujen piiriin. Vaatimuksena on välitön omistus, toisen portaan tytäryhtiöt eivät välttämättä kuulu säännöksen piiriin. Omistusosuuden täyttymistä määriteltäessä lähtökohtana ovat vain yhtiöt, joiden kotipaikka on yhteisössä.⁷⁶ Direktiivissä määritellään, että kahden jäsenvaltiossa olevan yrityksen väliset korkomaksut kuuluvat direktiivin määräysten piiriin. Jos kahden yhteisömaissa sijaitsevan tytäryhtiön yhteinen emoyhtiö sijaitsee yhteisön ulkopuolella, direktiivin tulisi soveltua. Tästä ei ole kuitenkaan oikeuskäytäntöä.⁷⁷

Direktiivin 4 artiklassa luetellaan ne tapaukset, joissa jäsenvaltio ei ole velvollinen takaamaan korko- rojaltidirektiivin etuja:

- maksut, joita käsitellään voitonjakona tai pääoman palautuksena lähdevaltion lainsäädännön mukaan
- maksut joihin liittyy oikeus osuuteen velallisen voitoista sekä maksut, jotka antavat velkojalle mahdollisuuden vaihtaa oikeutensa korkoon oikeuteen osallistua velallisen voittoihin
- ”Ikuiset lainat”, eli lainat joihin ei sisälly määräyksiä pääoman takaisinmaksusta tai takaisinmaksu on määrä suorittaa yli 50 vuoden kuluttua.⁷⁸

Markkinaehtoperiaate on ilmaistu 4 artiklan 2 kohdassa. Jos koron maksajan ja tosiasiassa edunsaajan välisen tai toisen niistä ja jonkun kolmannen henkilön välisen erityisen suhteen vuoksi koron määrä ylittää markkinaehtoisen määrän, direktiivin säännöksiä sovelletaan vain tähän markkinaehtoiseen määrään.⁷⁹

Direktiivin 5 artiklassa määritellään vilpin ja väärinkäytösten vaikutus direktiivin soveltamiselle. 5 artiklan 1 kohdassa todetaan, että direktiivi ei estä soveltamasta kansallisia säännöksiä tai sopimukseen perustuvia määräyksiä petosten tai väärinkäytösten torjumiseksi. Saman artiklan 2 kohdassa mainitaan, että jäsenvaltiot voivat evätä direktiivi-

⁷⁴ Terra – Wattel (2008), s. 617

⁷⁵ Korko- ja rojaltidirektiivi, artikkelat 3 b - c

⁷⁶ Helminen (2008), s.149

⁷⁷ Terra – Wattel (2008), s. 618

⁷⁸ Korko- ja rojaltidirektiivi, artikla 4.1

⁷⁹ Ibid, artikla 4.2

vin suomat edut tai kieltäytyä soveltamasta niitä liiketoimiin, joiden pääasiallisena tai yhtenä tarkoituksena on veron kiertäminen, veron välttäminen tai väärinkäytökset.⁸⁰ EU-oikeudessa direktiivietujen rajoittaminen soveltuu vain täysin keinotekoisiiin järjestelyihin.⁸¹

Direktiivietuja ei tarvitse myöntää täysin keinotekoisissa järjestelyissä. Keinotekoisilla järjestelyillä tarkoitetaan tilanteita, joissa pyritään hyötymään direktiivieduista silloin, kun direktiiviedut eivät muuten soveltuisi. Ennen direktiivin etujen epäämistä verovelvolliselle on varattava mahdollisuus osoittaa, että järjestelylle on liiketaloudellisia syitä. Veronkiertotilanteeseen puuttumisessa on aina noudatettava suhteellisuusperiaatetta.⁸²

Direktiivin 9 artiklassa on rajaamislauseke. Rajaamislauseke varmistaa, että jäsenmaat eivät käytä direktiiviä vastoin sen tavoitetta ja tarkoitusta⁸³. Direktiivi, 9 artiklan mukaan, ei vaikuta kansallisten säädösten tai verosopimusten määräysten soveltamiseen, jos kansallisten säännösten ja verosopimusten, joiden tarkoituksena on kaksinkertaisen verotuksen poistaminen tai lieventäminen, menevät pitemmälle kuin direktiivin säännökset. Jos verosopimuksen ehdot tarjoavat paremman verokohtelun verovelvolliselle kuin direktiivi, verosopimuksen sääntöjä sovelletaan.⁸⁴

2.3.2 *EU Arbitraatiosopimus*

Arbitraatiosopimus on EU-valtioiden solmima monenkeskinen sopimus monenkertaisen verotuksen poistamisesta etuyhteystilanteessa. EU-tuomioistuimella ei ole oikeutta tulkita tai panna käytäntöön sopimuksen säännöksiä. Samoin EU komissio ei voi kohdistaa toimenpiteitä jäsenvaltiota vastaan, jonka toiminta ei vastaa sopimuksen määräyksiä. Kansallisilla tuomioistuimilla ja välimiehillä on viimekätinen oikeus tulkita arbitraatiosopimuksen soveltamista. Arbitraatiosopimuksella ei ole suoraa vaikutusta tai prioriteettia kansalliseen lainsäädäntöön, toisin kuin direktiiveillä. Arbitraatiosopimuksen tehokkuus riippuu siis kansallisesta lainsäädännöstä. Arbitraatiosopimuksesta puuttuu, toisin kuin direktiiveistä, voimaantulopäivämäärä. Arbitraatiosopimukseen liittynyt jäsenvaltio voi itsenäisesti irrottautua sopimuksesta. Direktiivin osalta jäsenvaltio ei voi irrottautua itsenäisesti, ellei se irtoa koko EU:sta (tai neuvottele komission kanssa poikkeukses-

---

⁸⁰ Korke- ja rojaltdirektiivi, artikla 5.1, 5.2

⁸¹ Terra – Wattel (2008), s. 622

⁸² Helminen (2008), s. 154

⁸³ Terra – Wattel (2008), s. 613

⁸⁴ Ibid, s. 613

ta).⁸⁵ Arbitraatiosopimuksen säännöt ovat minimistandardi. Arbitraatiosopimus ei estä soveltamasta kansallisia säännöksiä tai kahdenkeskisiä sopimuksia, jos ne tarjoavat paremman tai nopeamman tavan kahdenkertaisen verotuksen eliminoimiseksi.⁸⁶

Sopimus antaa sopimusvaltioille mahdollisuuden välttää keskinäiset sopimusneuvottelut ja välimiesmenettelyn: 1) valitus ei ole kunnolla perusteltu, 2) joku tapaukseen kuuluvista yrityksistä on vastuussa ankarasta hallinnollisesta tai rikosoikeudellisesta vastuusta tapauksessa, joka liittyy oikaisupyynnöön, 3) jäsenvaltion lain mukaan oikeuspäätöksestä ei voi poiketa ja tapaukseen liittyvä yritys ei luovu kansallisesta oikeudellisesta tulkinnasta oikaisun osalta. Sopimuksen tulkinnan kannalta on hyödyllistä, että jäsenvaltioilla on kahdenkeskinen verosopimus. Jos arbitraatiosopimuksessa ei ole määritelty tiettyä termiä, katsotaan sille se merkitys mikä sillä on kahdenvälisessä verosopimuksessa.⁸⁷

Arbitraatiosopimus koskee ainoastaan EU-alueella olevia yrityksiä, sekä niiden EU-alueella sijaitsevia kiinteitä toimipaikkoja. Arbitraatiosopimus ei sovellu jäsenvaltion sisäisiin toimiin, eikä EU-alueella sijaitsevan yrityksen ja sen EU-alueen ulkopuolella sijaitsevan etuyhteisyriksen tai kiinteän toimipaikan välisiin toimiin. Arbitraatiosopimus soveltuu vain markkinaehtoisesta poikkeavasta siirtohinnoittelusta johtuvan siirtohintaoikaisun aiheuttamaan kaksinkertaisen verotuksen vaaraan.⁸⁸

Arbitraatiosopimuksessa on säännös ilmoitusmenettelystä. Jos sopimusvaltio aikoo oikaista verovelvollisen tuloa, on kyseisen sopimusvaltion viranomaisen ilmoitettava siitä verovelvolliselle hyvissä ajoin. Verovelvolliselle on jätettävä riittävästi aikaa, jotta tämä voi ilmoittaa oikaisusta toiselle yritykselle ja tällä toisella yrityksellä on mahdollisuus ilmoittaa asiasta toisen sopimusvaltion viranomaiselle. Jos verovelvollinen ja toisen sopimusvaltion viranomaisen hyväksyvät oikaisun, menettely päättyy.⁸⁹

Keskinäinen sopimusmenettely alkaa kansallisella tasolla. Jos verovelvollinen katsoo, ettei arbitraatiosopimuksen piiriin kuuluvassa tapauksessa ole noudatettu markkinaehtoperiaatetta, voi yritys saattaa asian toimivaltaisen viranomaisen käsiteltäväksi. Siirtohintaoikaisu on saatettava toimivaltaisen viranomaisen käsiteltäväksi kolmen vuoden kuluessa siitä, kun yritys sai ensimmäisen kerran tiedon toimenpiteestä ja monenkertaisen verotuksen vaarasta. Yrityksen on ilmoitettava toimivaltaiselle viranomaiselle, mikäli asia saattaa koskea myös muita sopimusvaltioita. Toimivaltaisilla viranomaisilla on kaksi vuotta aikaa löytää ratkaisu monenkertaisen verotuksen poistamiseksi. Jos viran-

---

⁸⁵ Terra – Wattel (2008), s. 568

⁸⁶ Ibid, s. 572

⁸⁷ Ibid, s. 571

⁸⁸ Helminen (2012), s. 238 - 239

⁸⁹ Ibid, s. 244

omaiset pääsevät ratkaisuun keskinäisessä sopimusmenettelyssä, menettely päättyy. Jos toimivaltaiset viranomaiset eivät pääse sopimukseen kahden vuoden määräajassa, on niiden asetettava neuvoa antava toimikunta, jonka tehtävänä on antaa lausunto monenkertaisen verotuksen poistamiseksi.⁹⁰

Neuvoa-antavan toimikunnan on annettava lausuntonsa kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun se on saanut asian ratkaistavakseen. Toimivaltaisten viranomaisten on tehtävä päätös kaksinkertaisen verotuksen poistamiseksi kuuden kuukauden kuluessa neuvoa-antavan toimikunnan lausunnon jälkeen.⁹¹

2.3.3 *EU Käytännösäännöt*

Euroopan komission neuvosto ja jäsenvaltiot antoivat vuonna 2006 julkilausuman käytännösäännöistä siirtohinnoittelun dokumentaatiokäytäntöjen yhdenmukaistamiseksi. Käytännösäännöt koskevat etuyhteydessä keskenään olevien yritysten siirtohinnoitteluasiakirjoja Euroopan unionissa. Käytännösäännöt sisältävät suosituksen asiakirjoista, joita konserniyhtiöiden olisi esitettävä siirtohinnoittelupolitiikastaan. Käytännösäännöt ovat poliittinen päätöslauselma, eikä se siten aseta oikeuksia tai velvollisuuksia jäsenvaltioille tai yrityksille. Jäsenvaltiot voivat tarvittaessa vaatia myös muita asiakirjoja. Jäsenvaltio voi pidättäytyä käytännösääntöjen soveltamisesta tai soveltaa niitä lievempiä vaatimuksia. Vaikka EU-siirtohinnoitteludokumentaation käyttö on vapaaehtoista, käytönottoa ei tule tehdä mielivaltaisesti. Kansainvälisten konsernien tulisi soveltaa valittua menettelyä johdonmukaisesti vuodesta toiseen. Valitun lähestymistavan tulisi koskea kaikkia etuyhteisyriityksiä, kiinteitä toimipaikkoja ja niiden välisiä liiketoimia.⁹²

EU-siirtohinnoitteludokumentaatio koostuu kahdesta osasta, kantatiedostosta ja maakohtaisista asiakirjoista. Kantatiedosto sisältää kaikille EU:hun sijoittuneille ryhmittymän jäsenille yhteiset tiedot. Maakohtaiset asiakirjat sisältävät asiakirjapaketin maakohtaisista tiedoista kutakin jäsenvaltiota varten. Pääsäännön mukaan yritysten on luotava yksi tiedosto kutakin asianomaista jäsenvaltiota varten. Tiedostoon kuuluu yksi yhteinen kantatiedosta, sekä kyseisen jäsenvaltion maakohtainen asiakirjapaketti. Useamman kantatiedoston käyttö voidaan sallia perustelluissa tapauksissa, esimerkiksi kun konserniin kuuluvien yksiköiden tuotantolinjat ja siirtohinnoittelumenetelmät ovat toisistaan täysin poikkeavia. Dokumentaation on katettava kaikki EU:n alueelle sijoittautuneet

---

⁹⁰ Helminen (2012), s. 244 - 249

⁹¹ Karjalainen – Raunio (2007), s. 254 - 255

⁹² Helminen (2012), s. 220 - 222

konserniyritykset, sekä näiden konserniyritysten ja EU:n ulkopuolelle sijoittautuneiden yritysten väliset liiketoimet.⁹³

2.3.4 *Laskentatoimessa sovellettavat siirtohinna määritys menetelmät*

Laskentatoimessa sovelletaan kolmea erilaista siirtohinna määritys menetelmää. Niiden läpikäynti tässä tutkielmassa on perusteltavissa laskentatoimen henkilöiden osallistumisella käytännön siirtohinnoitteluhankkeisiin.

Ensimmäisenä menetelmänä on markkinaperusteiset siirtohinna t (market-based transfer prices). Yritysjohto voi valita siirtohinna ksi julkisista tietokannoista saatavan markkinahinnan tavaroille tai palveluille. Toinen vaihtoehto on valita siirtohinna ksi jonkun konserniyrityksen ulkoiselta asiakkaalta perimän hinnan.⁹⁴ Tämä menetelmä vastaa hyvin OECD:n siirtohinnoitteluohjeessa esitettyä markkinahintavertailumenetelmää (CUP).

Toinen menetelmä perustuu kustannuksiin (cost-based transfer prices). Siirtohinna ksi voidaan valita valmistuskustannuksiin perustuva hinta. Hinnoittelun pohjana voidaan käyttää muuttuvia valmistuskustannuksia, muuttuvia ja kiinteitä valmistuskustannuksia tai tuotteen/palvelun kokonaiskustannuksia. Kokonaiskustannuksiin lasketaan mukaan myös muiden kuin valmistusyksikön allokoitua kustannukset. Siirtohinnoitteluun voidaan käyttää budjetoitua tai todellisia kustannuksia. Siirtohinna saadaa, kun valittuun kustannuspohjaan lisätään voittomarginaali.⁹⁵ Tämä menetelmä vastaa OECD:n siirtohinnoitteluohjeessa mainittua kustannusvoittolisä menetelmää (cost plus method), kun käytetään kustannuspohjana kokonaiskustannuksia ja lisätään markkinaehtoinen voittolisä.

Kolmas menetelmä on neuvotellut siirtohinna t (negotiated transfer prices). Menetelmän mukaan konserniyksiköt saavat vapaasti neuvotella siirtohinnoista. Jos ostava yksikkö löytää markkinoilta itselleen edullisemman vaihtoehdon, se voi hankkia tuotteen tai palvelun markkinoilta. Neuvottelevat yksiköt voivat käyttää kaikkea olemassa tietoa kustannuksista tai markkinahinnoista. Menetelmä ei kuitenkaan aseta velvoitetta, että valittu siirtohinna pohjautuisi kustannuksiin tai markkinahintoihin. Tätä menetelmää käytetään kun markkinatilanne on epävakaa, hinna t muuttuvat jatkuvasti. Tässä menetelmässä siirtohinna t perustuvat myyvän ja ostavan yksikön neuvotteluihin.⁹⁶ Tälle me-

---

⁹³ Helminen (2012), s. 221

⁹⁴ Bihami ym (2008), s. 620

⁹⁵ Ibid, s. 620, 634

⁹⁶ Ibid, s. 620

netelmälle ei löydy suoraa vastinetta OECD:n siirtohinnoitteluohjeesta. Markkinaehtoiseen siirtohintaan voidaan kuitenkin päästä jos neuvotteluissa lähtökohdaksi otetaan markkinahinta ja neuvotteluissa päädytään sen soveltamiseen.

Laskentatoimessa yhtenä lähtökohtana on siirtohinnoittelun käyttö verosuunnittelussa. Haitallisten veroseuraamusten mahdollisuus tunnustetaan. Vaikka siirtohinnan määrittämiseen vaikuttaa hyvinkin erilaiset motiivit eri konserniyksiköissä, on kansainvälisissä tilanteissa huomioitava eri valtioissa sovellettavat rajoitukset muun muassa voittojen kotiuttamiseksi.⁹⁷ Tämä liittyy laskentatoimessa sovellettavat siirtohinnoittelumenetelmät lähemmäs OECD:n siirtohinnoitteluperiaatteita.

---

⁹⁷ Bihami ym (2008), s. 634,633

3 TYYPILLISIMMÄT YRITYSRAHOITUSVÄLINEET JA NIIDEN HYÖDYNTÄMINEN VERTAILUANALYYSISSÄ

3.1 Siirtohinnoittelun kannalta olennaiset rahoitusrelaatiot

Suomessa pankkirahoitus on edelleen suosituin rahoitusmuoto erityisesti mikroyritysten kohdalla, lähes 90 prosenttia mikroyrityksistä sai rahoitusta pankista. Keskisuurten ja suurten yritysten osalta pankkien merkitys rahoittajana on hieman vähentynyt. Erityisesti suuret yritykset ovat hankkineet enenevässä määrin rahoitusta arvopaperimarkkinainstrumenteilla, kuten yritystodistuksilla ja muilla joukkovelkakirjalainoilla. Merkittävin ulkoisen rahoituksen käyttökohde oli investoinnit. Muut pääasialliset ulkoisen rahoituksen käyttökohteet olivat käyttöpääoma, vanhan lainan korvaaminen ja rahoitusrakenteen vahvistaminen.⁹⁸

Kun riippumaton yritys hankkii vieraan pääoman ehtoista rahoitusta, voi se vapaasti sopia lainaehdoista ja ainut asiaan liittyvä dokumentti on yrityksen ja lainantajan välinen lainasopimus. Tilanne on sama, jos konserniin kuuluva yksittäisen konserniyritys hankkii rahoitusta riippumattomalta osapuolelta. Oletuksena on, että tällaisessa rahoitustransaktiossa sovellettava korko määräytyy markkinaehtoisesti. Hankkiessaan väli-pääomarahoitusta, esimerkiksi pääomalainaa, on lainasopimuksen noudatettava Suomessa OYL 12 §:n pakottavia säännöksiä.

Tilanne muuttuu, jos rahoitustransaktion osapuolet ovat etuyhteydessä keskenään. Yhteisestä intressistä johtuen markkinavoimat eivät suoraan vaikuta etuyhteysliiketoimissa käytettyyn hintaan. OECD maat ovat hyväksyneet markkinaehtoperiaatteen (arm's length principle) sovellettavaksi siirtohinnoittelussa.⁹⁹ Markkinaehtoperiaatteen soveltaminen on käytännössä vertaamista. Etuyhteysliiketoimea verrataan riippumattomien osapuolten vastaavaan liiketoimeen. Markkinaehtoisuuden toteutumista on tarkasteltava sekä suoritteiden antajan että sen saajan näkökulmasta.¹⁰⁰ Tilanteessa, jossa yksittäinen konserniyhtiö toimii rahoitusyksikkönä ja hoitaa muiden konserniyhtiöiden rahoituksen, on huolehdittava, että rahoitusyksikön muilta konserniyhtiöiltä perimä korko on markkinaehtoinen. Rahoitusyksikön käyttämällä rahoitusinstrumenteilla ei ole suoranaista vaikutusta konsernin sisäisiin rahoitustransaktioihin. Lähtökohtaisesti rahoitusyhtiön riippumattomalta osapuolelta rahoitusmarkkinoilta hankkima rahoitus on markkinaehtoista. Sisäisten etuyhteyslainojen osalta on huomioitava erillisyyhtiöperiaate,

⁹⁸ Suomen Pankki, Yritysten rahoituskysely 2011, s. 7

⁹⁹ OECD Transfer Pricing Guidelines (2010), kpl. 1.14

¹⁰⁰ Ibid, kpl. 1.33

eli millä ehdoilla kukin konserniyhtiö voi hankkia rahoitusta markkinoilta. Eri konserniyritysten luottokelpoisuudet ovat erilaisia ja siten myös konserniyhtiökohtainen markkinaehtoinen korko. Lisäksi etuyhteysliiketoimi voi johtaa VML 14 §:n mukaisen dokumentointivelvollisuuteen.

3.2 Oma- ja vieras pääoma

Ero oman- ja vieraan pääoman välillä on olennainen. Vieraan pääoman velkojilla on tyypillisesti suhteellisesti ottaen alhaisempi riski kuin oman pääoman sijoittajilla. Esimerkiksi kun pankki lainaa yritykselle pääomaa, lainaamiseen liittyy maksukyvyttömyysriski, eli lainapääoma saattaa jäädä kokonaan tai osin maksamatta takaisin. Lainasopimukseen liitetään yleensä kovenanteja, joiden avulla riskiä pyritään pienentämään. Lainasopimuksessa voi esimerkiksi olla ehto lainan ennaaikaisesta takaisinmaksusta tilanteissa, joissa lainaottaja ei kykene suoriutumaan sovituista korko- tai lyhennysmaksuista. Lisäksi lainalla voi olla reaalivakuus, eli konkurssitilanteessa lainanantaja voi saada ainakin osan lainaamasta pääomastaan takaisin. Sitä vastoin oman pääoman sijoittajilla on huomattavasti suurempi riski, koska osakeomistukseen liittyvä tulonodotus on sekä ajallisesti, että määrällisesti epävarma. Odotettavissa olevaa tuloa on vaikea ennakoita ja se riippuu pääasiassa yrityksen menestyksestä ja kannattavuudesta.¹⁰¹

Oman ja vieraan pääoman eroa voidaan kuvata eri rahoitusinstrumenttien ominaispiirteillä. Velkakirjan liikkeellelaskijalla on sopimukseen perustuva velvollisuus joko luovuttaa velkakirjan haltijalle käteisvaroja tai muita rahoitusvaroja tai vaihtaa velkakirjan haltijan kanssa rahoitusvaroja tai -velkoja olosuhteissa, jotka mahdollisesti osoittautuvat velkakirjan haltijalle epäedullisiksi. Vaikka oman pääoman ehtoisen instrumentin haltijalla saattaa olla oikeus saada osuutensa osingoista tai muusta oman pääoman jakamisesta, liikkeellelaskijalla ei ole sopimukseen perustuvaa velvollisuutta tällaiseen varojen jakoon. Osingonjaosta päätetään yhtiökokouksessa (OYL 13:6), eikä osakkeenomistajalle ole sitä ennen oikeutta osinkoon. Liikkeellelaskijalla syntyy vastuu velasta vasta silloin, kun se virallisesti jakaa varoja omistajille ja sille syntyy velvollisuus toimii osakkeenomistajia kohtaan siten. Vastuu velasta voi syntyä osingonjakopäätöksen jälkeen tai kun yhtiötä ollaan purkamassa.¹⁰²

Yritysten investointeihin liittyy aina riski. Tämä voi johtaa yrityksessä oman pääoman suosimiseen, koska osinkoa täytyy jakaa vasta kun investointi johtaa kannattavaan lopputulokseen. Toisinaan yrityksen voivat suosia vierasta pääomaa, jos ne ovat luotta-

---

¹⁰¹ Pilbeam (2010), s. 29

¹⁰² Mähönen (2009), s. 147

vaisia, että investointi tuottaa riittävästi vieraan pääoman palauttamiseksi, tai vieraan pääoman ehdot ovat muuten suosiolliset. Suurta riskiä sisältävien investointien osalta oman pääoman hankkiminen voi olla houkuttelevaa, koska investoinnin epäonnistuminen johtaa pienempiin osinkomaksuihin.¹⁰³

Maksunsaantijärjestyksellä tarkoitetaan järjestystä, missä yhtiöön tehdyille sijoituksille voidaan maksaa tuottoa, palauttaa yhtiöön sijoitettua pääomaa tai jakaa voittoa. Eri sijoitusten välinen maksunsaantijärjestys toimii osakeyhtiön pääomarakenteen ja rahoituksen peruskehikkona. Maksunsaantijärjestyksen lähtökohtana on, että yhtiön velkojat saavat suorituksia yhtiön taloudellisesta asemasta riippumatta ja yhtiön omistajien saamat suoritukset riippuvat yhtiön taloudellisesta tilanteesta. Pääomalainan maksunsaantijärjestys on edellä mainittujen velkojien ja omistajien välissä, vaikka se on lähtökohtaisesti vierasta pääomaa.¹⁰⁴

Yritysrahoitus voidaan jakaa yrityksen omasta toiminnasta syntyvään tulorahoitukseen sekä yritykseen tehtäviin pääoman sijoituksiin. Tulorahoituksella tarkoitetaan yrityksen liiketoiminnasta syntynyttä voittoa, joka on jätetty yhtiön omaan käyttöön. Yhtiöön tehdyt pääomasijoitukset on jaettavissa niihin liittyvien taloudellisten ominaisuuksien ja niitä koskevan sääntelyn perusteella oman ja vieraan pääoman ehtoihin sijoituksiin. Näiden väliin jää välirahoitukseksi (mezzanine -rahoitus¹⁰⁵) nimitetyt rahoitusinstrumentit, joilla on sekä oman, että vieraan pääoman piirteitä. Tyypillinen välipääomainstrumentti on pääomalaina.¹⁰⁶ Yritysrahoitus voidaan jakaa käyttötarkoituksen mukaan investointi-, pääoma- ja käyttöluottoihin. Laina-ajan mukaan yritysrahoitus voidaan jakaa lyhytaikaisiin (alle vuoden) keskipitkiin (1-5 vuotta) ja pitkiin (yli 5 vuotta).¹⁰⁷ Kirjapidossa ja laskentatoimessa rahoitus jaetaan yleensä lyhytaikaisiin, alle 12 kk kuluttua erääntyviin ja pitkäaikaisiin yli 12kk kuluttua erääntyviin lainoihin.

3.2.1 Pääomalaina

Pääomalaina perustuu usein rahan velaksi antamista koskevaan luottosopimukseen. Pääomalainasopimuksen sisällön tulkintaan sovelletaan sopimusoikeudellista sääntelyä ja sopimusoikeuden yleisiä periaatteita. Sopimusoikeuden yleisiin periaatteisiin kuuluu sopimusvapaus, jonka asettamissa rajoissa osapuolet voivat sopia velkasuhteen ehdois-

---

¹⁰³ Mähönen (2009), s. 147

¹⁰⁴ Mähönen - Villa (2006) Osakeyhtiö II, s. 19

¹⁰⁵ Äimä (2009), s.136

¹⁰⁶ Mähönen - Villa (2006),Osakeyhtiö II s. 45

¹⁰⁷ Alhonsuo ym. (2012), s. 254

ta. Sopimuksen on kuitenkin täytettävä OYL:n asettamat reunaehdot, jotta kyseessä voi olla pääomalaina. Sopimusehdot eivät saa olla ristiriidassa OYL 12:1 ja 12:2:n pakottavien säännösten kanssa. Edellä mainittujen säännösten vastainen sopimusehto tekee sopimuksesta pätemättömän. Pakottavilla säännöksillä suojataan pääoman pysyvyyttä ja pääomalainavelkojaa paremmassa asemassa olevia velkojia.¹⁰⁸

OYL 12:1:1 1 kohdan mukaan pääomalaina ja sen korko saadaan maksaa yhtiön selvitystilassa ja konkurssissa vain kaikkia muita velkoja huonommalla etuoikeudella. OYL 12:1:1 2 kohdassa asetetaan vaadittavat edellytykset pääomalainan palautukselle ja pääomalainan koronmaksulle. Pääomalainaa voidaan palauttaa tai sille voidaan maksaa korkoa vain siltä osin, kun yhtiön vapaan oman pääoman ja kaikkien pääomalainojen yhteismäärä, maksuhetkellä, ylittää viimeksi päättyneeltä tilikaudelta vahvistettavan tai sitä uudempaan tilinpäätökseen sisältyvän taseen mukaisen tappion. Lisäedellytyksenä on OYL 12:1:1 3 kohdan mukaan, että pääomalainalle ei saa antaa vakuutta. Vakuuskielto koskee sekä pääoman, että koron maksamista. OYL 12:1:1:ssä mainittujen pakottavien säännösten vastaiseen pääoman palauttamiseen, koron maksuun sekä vakuuden antamiseen sovelletaan laittoman varojenjaon säännöksiä.

OYL 12:1:1 3 kohdan pakottavalla säännöksellä pyritään varmistamaan, että pääomalaina on aidosti viimesijainen velka. Sääöksellä kielletään pääomavelallista yhtiötä tai pääomavelallisen yhtiön tytäryhteisöä antamasta vakuutta. Muun tahon antama vakuus on kuitenkin sallittu, esimerkiksi emoyhtiön tai emoyhtiön toisen tytäryhtiön, sisaryhtiön, antama vakuus.¹⁰⁹

Rajanvetotilanteissa pääomalainaa koskevien säännösten soveltaminen ratkeaa pääsääntöisesti osapuolten tarkoituksen perusteella (HE 109/2005 vp 2 s.120). Velan nimeminen pääomalainaksi ei tee siitä vielä pääomalainaa, vaan pääomalainalle asetetut kriteerit tulee täyttyä. Väärinkäsitysten välttämiseksi on syytä tuoda luottosopimuksessa esille, että laina on tarkoitettu pääomalainaksi. Pääomalainaan ei normaalisti liity omalle pääomalle ominaisia kontrollioikeuksia, mutta siihen voidaan liittää optio- tai muita OYL 10:1:ssä säädettyjä erityisiä oikeuksia tai kontrollioikeuden tuovia erityisehtoja.¹¹⁰ OYL 12:1.3:ssa säädetään erityisistä tilanteista, joissa voidaan poiketa 12:1:n pakottavista säännöksistä. Mahdollisuus poiketa pakottavista säännöksistä koskee tilanteita, joissa lainan antajalla on lainmukainen mahdollisuus vaatia maksua tai vakuuden asettamista.¹¹¹

---

¹⁰⁸ Mähönen - Villa (2006), Osakeyhtiö II, s. 183 - 184

¹⁰⁹ Ibid, s. 188 - 189

¹¹⁰ Ibid, s. 184

¹¹¹ Ibid, s. 189

Yksittäiset yritykset ovat laskeneet liikkeelle useita yleisön merkittäväksi tarkoitettuja pääomalainoja. Tällaisten pääomalainojen tarkoituksena on yleensä ollut lainan liikkeelle laskeneen yhtiön pääomahuollon uudelleenjärjestäminen tai investointien rahoittaminen. Lainojen liikkeellelaskijoina ovat toimineet listatut yhtiöt tai suuryrityksiksi luokiteltavat yhtiöt.¹¹² Näiden pääomalainojen tuottovaatimus on määräytynyt markkinoilla ja ne eivät kuulu siirtohinnoittelusäädösten soveltamisalaan. Tilanne muuttuu siirtohinnoittelusäädösten kannalta silloin, kun emoyhtiö osakkeenomistajana antaa pääomalainan tytäryhtiölleen. Tällöin on kyseessä etuyhteysliiketoimi ja siirtohinnoittelusäädökset ovat sovellettavissa.

OYL 12:1.3:n mukaan pääomalainaa voidaan käyttää, pääomalainan velkojan suostumuksella, osakepääoman korotuksen maksuksi, muuntaa sijoitetuksi vapaaksi pääomaksi tai käyttää velallisyhtiön tappion kattamiseksi. Pääomalainan suosioon on vaikuttanut myös se, että pääomalainalle maksettu korko on verotuksessa vähennyskelpoinen. Eli pääomalainalla velallisyhtiö saa taseeseensa yhtiöoikeudellista omaa pääomaa vieraan pääoman vero- ja kirjanpito-oikeudellisin ehdoin.¹¹³

3.2.2 *Joukkovelkakirjalainat/Bondit*

Suomessa keskisuurten ja suurten yritysten rahoituksen hankkiminen arvopaperimarkkinainstrumenteilla, esimerkiksi joukkovelkakirjalainoilla, on lisääntynyt. Tällaisen rahoituksen merkitys erityisesti suurten yritysten osalta on yritysten rahoituskyselyn perusteella vahvistumassa.¹¹⁴ Myös globaalisti joukkovelkakirjoja laskevat liikkeelle suuremmat yritykset, koska joukkovelkakirjat ovat tyypillisesti määrällisesti suuria. Useimpiin joukkovelkakirjoihin liittyy määrääjain maksettava kuponkikorko ja pääoman palautus maturiteetin mukaisesti. Lainan liikkeellelaskijan luottoluokituksella on suuri merkitys sijoittajien sijoituspäätöksiin. Luottoluokitus vaikuttaa joukkovelkakirjasta vaadittuun tuottoon ja siten korkotasoon. Eri bondien vertailu on hankalaa, johtuen tarjolla olevien bondien erilaisuudesta. Ne voivat erota toisistaan asettajan luottoluokituksen, maturiteetin, jälkimarkkinalikviditeetin, valuutan, koron määräytymisen ja erityisominaisuuksien osalta. Eroavaisuuksista huolimatta tuotto-odotus ja Macaulayn duraatio ovat käyttökelpoisia mittareita.¹¹⁵ Macaulyn duraatio kertoo lainan keskimääräisen kassavirroilla painotetun juoksuajan vuosina, eli milloin sijoitetut varat saa keski-

---

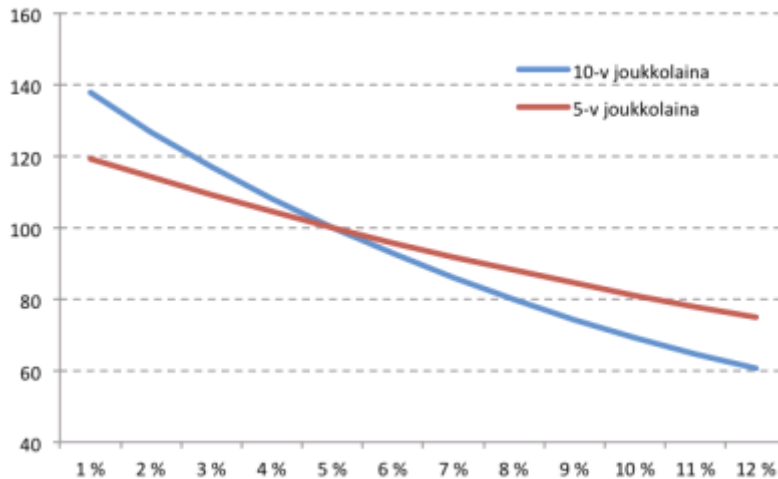
¹¹² Villa, Pääomalainat (1997), s. 244

¹¹³ Ibid, s. 245

¹¹⁴ Suomen Pankki, Yritysten rahoituskysely 2011, s. 7

¹¹⁵ Pilbeam (2010), s. 131 - 133

määrin takaisin. Modifioitu duraatio kertoo täsmällisemmin joukkolainan arvon herkkyyden muutoksille lainan tuottovaatimuksessa. Modifioitu duraatio mittaa suoraan lainan korkoriskiä.¹¹⁶ Kuvassa 1¹¹⁷ esitetään 10- ja 5-vuotisen joukkolainan arvon muuttuminen markkinoiden tuottovaatimuksen muuttuessa. Molempien kuvassa esitettyjen lainojen kuponkikorko on 5 prosenttia.

Kuva 1 Joukkolainojen arvo tuottovaatimuksen muuttuessa

Joukkovelkakirjalainan tuottovaatimus määräytyy markkinoilla. Sijoittajien tuottovaatimukseen on hinnoiteltu lainan liikkeellelaskijaan kohdistuvat riskit. Joukkovelkakirjat myydään usein alle nimellisarvon, diskonttaamalla lainan juoksuaikana odotetut tuotot nykyhetkeen¹¹⁸. Koska joukkolainan hinta määräytyy markkinoilla, voidaan sitä pitää markkinaehtoisena. Yksittäisen konserniyrityksen toimiessa joukkolainan liikkeellelaskijana ei siirtohinnoittelusäädösten soveltamiselle ole perusteita. Jos konsernissa on keskitetty rahoitustoiminnot yhteen konserniyhtiöön, rahoitusyksikköön, ja markkinoilta hankittua rahoitusta siirretään muihin konserniyhtiöihin, tulee kyseiset aktiviteetit siirtohinnoittelusäädösten soveltamisen piiriin. Joukkovelkakirjoille on olemassa julkaituja tuottokäyriä eri luottoluokan velkapapereille. Näitä tuottokäyriä voidaan hyödyntää markkinaehtoisuuden tuoton, myös koron, selvittämiseksi.

3.2.3 Pankkilaina

Turun Seudun Osuuspankin (jatkossa Pankki) asiakkuusjohtajan kanssa käymäni keskustelun perusteella yritysrahoituksessa korko ja lainaehdot määräytyvät lukuisten eri

¹¹⁶ Pörssisäätiö 2012, s. 32

¹¹⁷ Ibid, s. 32

¹¹⁸ Ibid, s.12 - 13

tekijöiden yhdistelmänä. Lainan myöntämisen kannalta ensimmäinen ja tärkein kriteeri on lainanhakijan maksukyky, joka vaikuttaa ratkaisevasti lainapäätökseen. Riippumatta luottoluokituksesta (Pankin itse luoma luottoluokitus) maksukyvyn puuttuminen estää lainan myöntämisen. Seuraavana kriteerinä on luoton vakuudeksi tulevat vakuudet. Huomionarvoista on, että lainapäätökseen vaikuttaa pankin kokonaisarviointi lainanhakijasta, yksittäiset kriteerit eivät yksinään vaikuta luoton myöntämiseen.¹¹⁹

Pankki tekee oman luottoluokituksen, eikä käytä luottoluokituslaitosten antamia luottoluokituksia. Luottoluokitukseen vaikuttavat tekijät: toteumaluvut (mukaan lukien vakavaraisuus, kannattavuus ja maksukyky), ennakoitu kehitys, toimiala, maksuhistoria, ja pankin sanallinen arvio lainanhakijasta. Luottoluokitus vaikuttaa luoton marginaaliin. Muut marginaaliin vaikuttavat tekijät ovat pääoman tuottovaade ja luoton käyttötarkoitus (käyttöpääoma tai investointi). Luoton käyttötarkoitus vaikuttaa luottoaikaan, joka vaikuttaa marginaaliin. Investointien osalta Pankki tekee oman investointianalyysin. Luoton vakuusvaateeseen vaikuttaa edellä selvitetty Pankin luottoluokitus ja luoton käyttötarkoitus. Lisäksi on huomioitava, että Pankki (tässä tapauksessa) on paikallinen pankki, joka tuntee paikallisen yritysmaailman. Tällä on vaikutusta luottoehtoihin.¹²⁰

Edellä selvitetty osoittaa, että kukin yrityslaina on aina yksilöllinen. Haettaessa vertailukelpoista lainaa siirtohinnoitteluanalyysissä, voidaan tässä mainittuja tunnuslukuja hyödyntää vertailun kohdentamisessa mahdollisimman vertailukelpoisiin yrityksiin. Pankin lainakorkoon vaikuttavista kriteereistä voidaan todeta, että täysin vertailukelpoisen lainan löytäminen on miltei mahdotonta. Edellä esitetty konkretisoi OECD:n siirtohinnoitteluoheissakin mainitun vaihteluvälin ja sitä parantavan kvartaalivälin käytön hyödyllisyyttä vertailukelpoista lainaa ja korkoa etsittäessä.¹²¹

3.3 Luottoluokitus

Luottoluokitusyrityksillä on keskeinen rooli rahoitusmarkkinoilla, tarjotessaan informaatiota sijoittajille markkinoilla olevista luottoriskeistä. Luottoluokitusmarkkinoille on tyypillistä merkittävien toimijoiden lukumääräinen vähäisyys. Luottojohdannaismarkkinoilla (Credit Default Swap, CDS) luottoluokitusyritysten rooli on hyvin keskeinen. Luottoriskivaateiden hinnoittelu perustuu olennaisilta osin luottoluokittajien tekemiin toimijoiden luottokelpoisuusarviointeihin. Luottoluokitusarvioinnit perustuvat matemaattisiin malleihin, joissa oletuksilla on keskeinen rooli. Oletukset eivät perustu stan-

---

¹¹⁹ Puhelinkeskustelu Katja Lundén OP / 22.3.2013, sähköposti 25.03.2013

¹²⁰ Ibid

¹²¹ OECD, Transfer Pricing Guidelines (2010), kpl 3.63 – 3.65

dardoituihin, säännelyihin raameihin, vaan ovat kunkin luottoluokittajan itse määrittelemiä.¹²² Luottoluokitusanalyysjä tekevät useat luottoluokitusyriitykset, kuten esimerkiksi Standard & Poor's ja Moody's Investors service. Yriitysten luottoluokituksella on ratkaiseva vaikutus määriteltäessä korkotasoa, jota niiden odotetaan maksavan liikkeelle laskemistaan velkakirjoista.¹²³

Luottoluokitukset ovat luottoluokittajan näkemyksiä luottoriskistä. Esimerkiksi Standard & Poor's:n luottoluokitus ilmaisee luokittajan näkemystä lainan liikkeellelaskijan, esimerkiksi yriityksen kyvystä ja halukkuudesta taloudellisten velvoitteidensa täysimääräisestä ja oikea-aikaisesta suorittamisesta. Luottoluokitus voi myös ilmaista yksittäisen lainan luottoriskiä ja suhteellista todennäköisyyttä siitä, ettei lainanottaja kykene suoriutumaan velvoitteistaan. Luottoluokituslaitokset ovat erikoistuneet arvioimaan luottoriskiä. Kansainvälisten luottoluokittajien, kuten Standard & Poor's, lisäksi on alueellisia ja kapealle sektorille keskittyneitä luottoluokitusyriityksiä. Nämä luottoluokittajat keskittyvät maantieteellisiin alueisiin ja eri teollisuuden aloihin. Eri luottoluokittajat soveltavat omia menetelmiään luottokelpoisuuden arvioinnissa ja lisäksi kaikilla on omat luokitusluokkansa luokitusnäkemysensä julkistamisessa. Tyypillisesti luottoluokat ilmaistaan kirjainyhdistelmillä, esimerkiksi AAA – D, joilla kommunikoidaan luokittajan näkemys suhteellisesta luottoriskistä.¹²⁴

Luottoluokitukset eivät ole absoluuttisia mittareita taloudellisten velvoitteiden laiminlyönnin todennäköisyydestä. Koska luokitukseen sisältyy tulevaisuuden tapahtumia ja kehityskulkuja joita ei voida ennakoida, luottoluokitus ei ole tarkkaa tiedettä. Sitä vastoin luottoluokka ilmaisee yriityksen tai yksittäisen lainan suhteellisen luottokelpoisuuden, maksimaalisesta luottokelpoisuudesta heikoimpaan mahdolliseen luottokelpoisuuteen. Esimerkiksi AA luokiteltua yriityslainaa pidetään luottoluokituslaitoksessa parempilaatuisena lainana, kuin yriityslaina jolla on BBB luottoluokka. AA luokitus ei kuitenkaan ole takuu siitä, ettei näin luokitellun lainan osalta koskaan tapahdu maksuvelvoitteiden laiminlyöntiä. AA luokitus on luottoluokituslaitoksen näkemys, että maksuvelvoitteiden laiminlyönti on vähemmän todennäköistä, kuin BBB luokitellun lainan kohdalla.¹²⁵ Kuvassa 2¹²⁶ esitetään Standard & Poor's käyttämät riskitekijät yriitysten luottoluokan määrittämisessä.

---

¹²² Valtiovarainministeriön julkaisu 12/2009 s.15

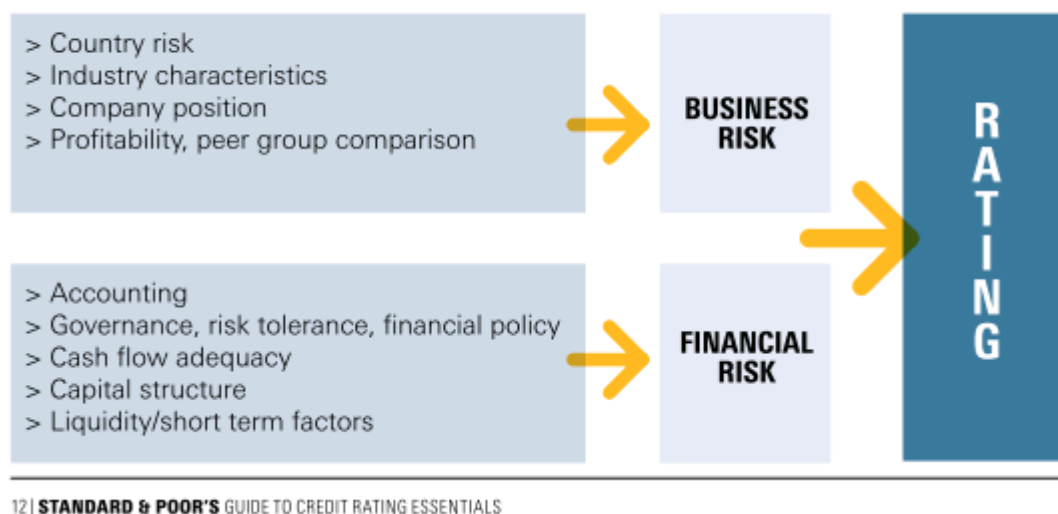
¹²³ Pilbeam (2010), s. 133

¹²⁴ Standard & Poor's, s. 3

¹²⁵ Ibid, s. 4

¹²⁶ Ibid, s. 12

Standard & Poor's risk factors for corporate ratings

Kuva 2 S&P Luottoluokitukseen vaikuttavat riskitekijät

Vaikka luottoluokitusyritysten luokitukset perustuvat osin oletuksiin ja toimijoita on vähän, on luottoluokitusten käyttö siirtohinnoittelussa perusteltavissa. Haettaessa vertailuanalyysissä vertailukelpoisia rahoitustransaktioita, luottoluokituksen käyttö vertailukohteiden rajaamisessa on olennaista. Saman luottoluokituksen omaavilla toimijoilla on keskimäärin samanlainen riskiprofiili rahoitusmarkkinoilla. Luottoluokituksella ja esimerkiksi lainasta maksettavalla korolla on selkeä korrelaatio. Eri luottoluokituksille on olemassa julkista tietoa lainojen tuottovaatimuksista ja tätä voidaan hyödyntää kun tiedetään oma luottoluokitus.

4 SISÄISEN RAHOITUKSEN MARKKINAEHTOISUUDEN TODENTAMINEN

4.1 Yleiset periaatteet

Suomessa Verohallinto noudattaa siirtohinnoittelukysymyksissä OECD:n siirtohinnoitteluohjeita.¹²⁷ OECD:n siirtohinnoitteluohjeessa ei kuitenkaan ole varsinaista ohjeistusta rahoitustransaktioiden markkinaehtoisen hinnan, koron, määrittämiseksi. Etuyhteyslainan markkinaehtoinen korko voidaan määrittää markkinahintavertailumenetelmää soveltamalla. Tämä voidaan toteuttaa hyödyntämällä rahamarkkinoilla vakiintuneita rahan hinnan määrittämenetelmiä. Tämä johtaa analyysin painottumiseen kohteena olevan lainan luonteen ja sovellettavien ehtojen arviointiin.¹²⁸ Hallituksen esityksessä (HE 146/2012 s.4) mainitaan, että koron määrään ja maksuun voidaan soveltaa VML 31 §:ssä ilmaistua yleistä markkinaehtoperiaatetta.

Markkinaehtoisuuden toteutumista on tarkasteltava sekä suoritteiden antajan että sen saajan näkökulmasta. Vertailun kannalta on olennaista että, tilanteeseen liittyvät, taloudellisesti merkittävät tekijät ovat riittävän vertailukelpoisia. Vertailukelpoisuudella tarkoitetaan, etteivät mitkään erot vertailtavien tilanteiden välillä ratkaisevasti vaikuta tulokittavan menetelmän tekijään, esimerkiksi korkoon. Mahdolliset erot on kyettävä eliminoidaan riittävän tarkkoilla korjauksilla.¹²⁹ Vertailukohteiden korjauksille/oikaisuille on esitettävä asianmukaiset perustelut.¹³⁰

Markkinahintavertailumenetelmä edellyttää, että avoimilla markkinoilla on olemassa riittävän vertailukelpoinen vertailukohde. Lähtökohtana voidaan pitää sisäistä riippumattomalta osapuolelta otettua vertailukelpoista lainaa. Etuyhteystilanteessa sovelletun koron ja muiden rahoitusehtojen tulisi vastata niitä lainaehtoja, joita on sovellettu saman velallisen riippumattomalta osapuolelta saamaan lainaan.¹³¹ Jos sisäisen riippumattoman ja etuyhteyslainan lainaehtoja ei ole mahdollista oikaista riittävän tarkan vertailtavuuden saavuttamiseksi, on vertailukohteena käytettävä ulkoisia verrokkilainoja¹³². Tärkeimmät vertailukelpoisuutta osoittavat tekijät ovat; lainasopimuksen päiväys, valuutta, maturiteetti ja mahdollisesti kirjattu luottoluokitus. Muita vertailukelpoisuutta

---

¹²⁷ Verohallinnon ohje Dnro, 1471/37/2007, s.36

¹²⁸ Karjalainen, Verotus, 4/2010 s.378-383

¹²⁹ OECD Transfer Pricing Guidelines (2010), kpl. 1.33

¹³⁰ Karjalainen – Raunio (2007), s. 68 ja 208

¹³¹ Äimä (2009), s. 444 - 445

¹³² Ibid, s. 445

määrittäviä tekijöitä voivat olla muun muassa lainapääoma, käytetyt vakuudet sekä muut lainasopimukseen liittyvät erityisehdot.¹³³

4.2 Vertailuanalyysi

Verohallinnon ohjeessa mainitaan, että sisäisen vertailukohteen hakeminen on ensisijaista. Ulkoisten vertailukohteiden tietolähteenä voidaan käyttää kaupallisia tietokantoja, yritysten itsensä kehittämiä tietokantoja tai julkisia tietoja. Riippumatta siitä mitä tietolähdettä on käytetty, kerätyt tiedot tulee voida antaa veroviranomaisille. Dokumentoitavat vertailukohteet eivät voi olla salaisia, koska kaikilla osapuolilla on oltava olla käytössään samat tiedot. Yleisesti käytetään kaupallisia tietokantoja, joihin on kerätty yritysten viranomaisille ilmoittamia julkisia tietoja. Kaupalliset tietokannan ylläpitäjät myyvät keräämänsä ja lajittelemansa tiedot halukkaille käyttäjille. Tietokantojen käyttäminen on kallista, joten niiden käyttöä dokumentoinnin laatisemisessa ei edellytetä.¹³⁴

Tämän tutkielman osalta pitäydytään julkisissa lähteissä. Perusteluna tälle on kustannukset ja se, että kaupallisen tietokannan tehokas hyödyntäminen edellyttäisi konkreettista tapausta jota voisi testata.

4.3 Luottoluokituksen vaikutus korkoon

Luottoluokitus on yksi keskeisimmistä rahan hintaan vaikuttavista tekijöistä. Jos yritykseltä puuttuu julkinen luottoluokitus, voidaan laatia synteettinen luokitus. Synteettinen luokitus voidaan tehdä luottoluokituslaitosten malleja hyväksikäyttäen. Markkinatietoa luottoluokituksen perusteella määräytyvälle korkotasolle voidaan hakea esimerkiksi Bloombergin tarjoamasta tietokannasta.¹³⁵ Korkean luottoluokituksen omaavalla yrityksellä uskotaan olevan alempi luottoriski eli suurempi todennäköisyys velan takaisinmaksusta tulevaisuudessa. Alemman luottoluokituksen omaavilla yrityksillä on suurempi luottoriski verrattuna paremman luottoluokituksen omaaviin yrityksiin.¹³⁶ Rahoitusteoriassa suurempaan riskiin liittyy suurempi tuotto-odotus.¹³⁷ Taulukossa Kuva 3¹³⁸ on esitetty S&P:n

---

¹³³ Karjalainen – Raunio (2007), s. 378 - 383

¹³⁴ Verohallinnon ohje. Dnro 1471/37/2007, s. 32

¹³⁵ Karjalainen, Verotus, 4/2010 s.378-383

¹³⁶ Pilbeam (2010), s. 133

¹³⁷ Ibid, s. 23

¹³⁸ Standards & Poor's, s. 10

luottolukitukset ja niiden tulkinnat. Paras luottoluokka Standard & Poor'sin luokituksen mukaisesti on AAA ja vastaavasti huonoimmat C ja D, joista jälkimmäinen on jo konkurssiin menneen yrityksen luottoluokitus.¹³⁹

General summary of the opinions reflected by Standard & Poor's ratings

 INVESTMENT GRADE	'AAA'	Extremely strong capacity to meet financial commitments. Highest rating	
	'AA'	Very strong capacity to meet financial commitments	
	'A'	Strong capacity to meet financial commitments, but somewhat susceptible to adverse economic conditions and changes in circumstances	
	'BBB'	Adequate capacity to meet financial commitments, but more subject to adverse economic conditions	
	'BBB-'	Considered lowest investment grade by market participants	
	'BB+'	Considered highest speculative grade by market participants	
	SPECULATIVE GRADE 	'BB'	Less vulnerable in the near-term but faces major ongoing uncertainties to adverse business, financial and economic conditions
		'B'	More vulnerable to adverse business, financial and economic conditions but currently has the capacity to meet financial commitments
		'CCC'	Currently vulnerable and dependent on favorable business, financial and economic conditions to meet financial commitments
		'CC'	Currently highly vulnerable
'C'		A bankruptcy petition has been filed or similar action taken, but payments of financial commitments are continued	
	'D'	Payments default on financial commitments	
<small>Ratings from 'AA' to 'CCC' may be modified by the addition of a plus (+) or minus (-) sign to show relative standing within the major rating categories.</small>			

10 | STANDARD & POOR'S GUIDE TO CREDIT RATING ESSENTIALS

Kuva 3 S&P Luottoluokitukset

Historiallisesti Investment grade luokituksella on tarkoitettu joukkovelkakirjoja ja muita arvopapereita, joita pankkivalvonta ja markkinatoimijat pitivät sopivina sijoituskohteina finanssi-instituutioille. Nykyisin termiä käytetään laajasti kuvaamaan arvopapereiden ja niiden liikkeellelaskijoiden suhteellisen korkeaa luottokelpoisuutta ja luoton laatua. Speculative grade (non-investment grade) luokitus viittaa yleisesti velkapapereihin, joiden liikkeellelaskijalla on nyt maksukykyä, mutta sillä on merkittäviä epävarmuustekijöitä, esimerkiksi liiketoiminnassa tai taloudellisissa olosuhteissa, jotka voivat vaikuttaa luottoriskiin.¹⁴⁰ Esimerkkinä luottoluokituksen vaikutuksesta tuottovaateeseen voidaan käyttää Eurooppalaisia yrityslainoja 10-vuoden maturiteetilla. Ero AAA ja BBB luokiteltujen yrityslainojen koroilla on noin 1,9 prosenttiyksikköä, tilanne 1.2013.¹⁴¹

¹³⁹ Pörssisäätiö 2012, s. 33

¹⁴⁰ Standards & Poor's, s.11

¹⁴¹ Arvopaperi 3/2013, s.56

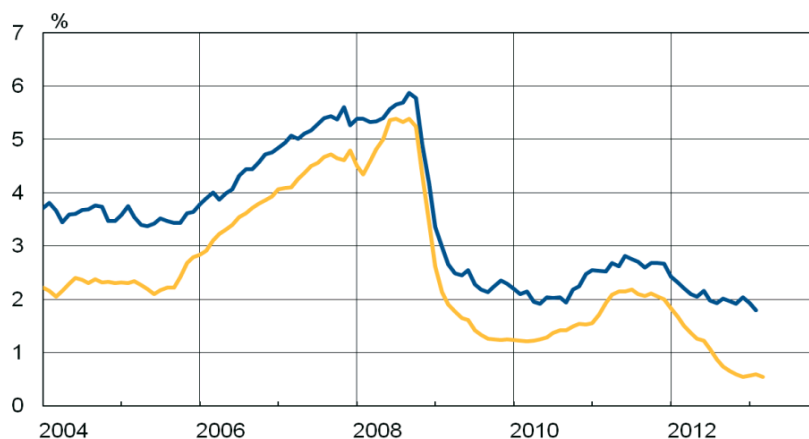
4.4 Lainan liikkeellelaskupäivä ja maturiteetti

Lainan korkoon vaikuttaa liikkeellelaskuajankohdan markkinaolosuhteet.¹⁴² Liikkeellelaskupäivän merkitys tulee erityisesti esille jälkikäteen tehtävissä verotarkastuksissa, sekä tehtäessä vertailuanalyysiä, jotta verrattava laina on todella vertailukelpoinen. Kuvassa 4¹⁴³ on esitetty yrityksille myönnettyjen yrityslainojen keskikorot ja 12 kuukauden euribor-korot. Kuvasta voidaan havaita liikkeellelaskupäivän merkitys lainakorkoon sekä yrityslainojen keskimääräisen marginaalin kehitys.

Yrityksille myönnettyjen uusien lainojen keskikorot

— Yritysten (asuntoyhteisöt mukaan lukien) uudet lainasopimukset
— 12 kuukauden euribor

Lähde: Suomen Pankki.

2.4.2013

Kuva 4 Yrityslainojen keskikorot ja 12 kuukauden euribor -korko

Maturiteetin vaikutus korkoon voidaan johtaa rahoitusteoriasta. Tuottokäyrä (korkojen aikarakenne eli korkokäyrä) kuvaa arvopaperimarkkinoilla noteerattujen velkapapereiden markkinatuottojen ja laina-aikojen välistä yhteyttä¹⁴⁴. Tuottokäyrien hyödyntämisessä on huomioitava vertailukelpoisuus, eli on analysoitava samalla luottoriskillä, luottoluokituksella, olevia velkapapereita. Rahoitusteoriassa pyritään selittämään korkojen aikarakennetta useilla muuttujilla, muun muassa valtioiden raha- ja talouspolitiikalla, lainojen kysynnän ja tarjonnan mukaan sekä taloudellisten toimijoiden tulevaisuuden odotuksilla. Laajimmin hyväksytty teoria perustuu tulevaisuuden inflaatio-odotuksille. Lyhyiden korkojen osalta valtioilla on suuret mahdollisuudet vaikuttaa korkotasoon. Pitkät ja keskipitkät korot sen sijaan määräytyvät markkinatoimijoiden inflaatio-odotusten

¹⁴² Jaakkola ym. (2012), s. 288

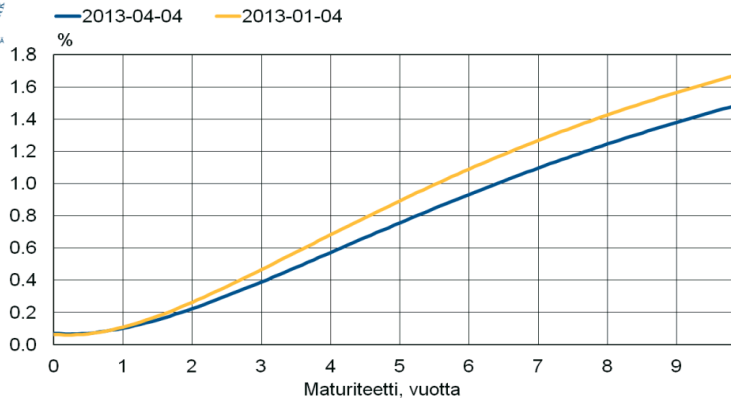
¹⁴³ Suomen Pankki, kuviot

¹⁴⁴ Jaakkola ym. (2012) s. 289

pohjalta.¹⁴⁵ Kuvassa 5¹⁴⁶ on esitetty havainnollinen kuvaaja tuottokäyrästä ja korkojen aikarakenteesta.

Euroalueen (Suomen) tuottokäyrä (Nollakuponkikäyrä)

1 Perustuu Suomen Pankin tekemiin Nelson & Siegel (1987) tuottokäyrämallin mukaisiin laskelmiin Eonia-, Euribor- ja valtion viitelainojentuotoista.
2 Viimeaikaisen finanssimarkkinaturbulenssin vuoksi tuottokäyrä saattaa olla harhainen ja sen tulkinnassa on syytä noudattaa varovaisuutta.
Lähde: Suomen Pankki.

5.4.2013

Kuva 5 tuottokäyrä

4.5 Kiinteäkorkoinen / vaihtuvakorkoinen laina ja korkojakson pituus, valuutta ja lainapääoman määrä

Kiinteäkorkoisen lainan korko määritellään lainasopimuksessa sopimuksentekohetkellä ja se pysyy lähtökohtaisesti vakiona koko lainan maturiteetin ajan. Vaihtuvakorkoisessa lainassa kokonaiskorko muodostuu käytetystä viitekorosta ja korkomarginaalista. Yleisesti käytetään lainavaluutan mukaista julkisesti noteerattua korkoa. Euromääräiselle lainalle viitekorkona käytetään usein Euribor -korkoa ja Yhdysvaltain dollarimääräiselle lainalla USD Libor -korkoa. Vaihtuvakorkoiseen lainaan liittyvän korkomarginaalin suuruus riippuu muun muassa lainanottajan luottoluokituksesta tai muusta vastaavasta lainakantokyvystä. Vaihtuvakorkoiselle lainalle on vertailukelpoisuuden kannalta olennaista huomioida koron uudelleenmääräytymisjakso. Uudelleenmääräytymisjaksolla tarkoitetaan, kuinka usein lainassa käytetty viitekorko päivitetään.¹⁴⁷ Kuvassa 6¹⁴⁸ on esitetty eripituisten euribor -korkojen kehitys ja taso.

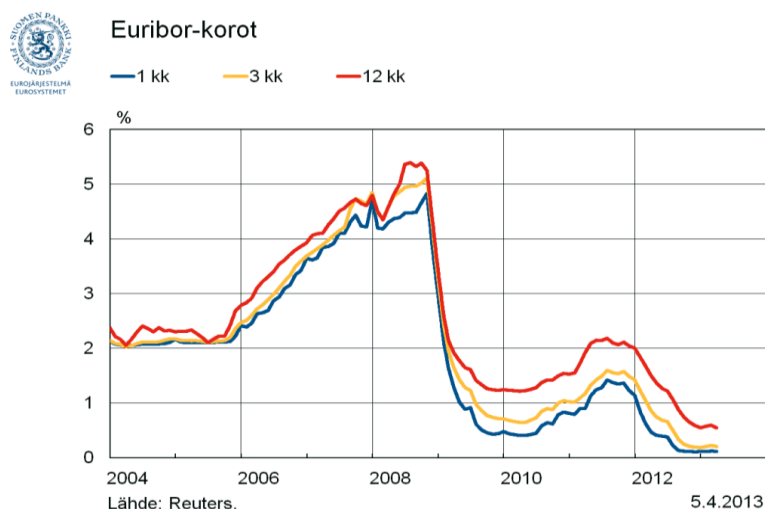
¹⁴⁵ Pilbeam (2010), s. 96 - 97

¹⁴⁶ Suomen Pankki, kuvat

¹⁴⁷ Jaakkola ym. (2012), s. 289 - 290

¹⁴⁸ Suomen Pankki, kuvat

Kuva 6 Euribor -korot

Vertailuanalysissä vaihtuvakorkoisen lainan marginaalille voi olla vaikea löytää vertailukelpoisia lainoja. Markkinaehtoisen korkomarginaalin selvittämiseksi voidaan hyödyntää kiinteäkorkoisia lainoja siten, että kiinteäkorkoisen lainan korosta vähennetään lainan maturiteettia ja valuuttaa vastaava swap korko. Swap korot ovat koronvaihtosopimuksissa käytettyjä korkoja ja ne vastaavat pitkiä markkinaviitekorkoja. Korkojakson pituus, eli maksukertojen lukumäärä, vaikuttaa korkoon. Vertailuanalysiä varten erimittaisten korkojaksojen vaikutukset vertailtavien lainojen korkoihin voidaan ja tulee oikaista vertailukelpoisuuden parantamiseksi.¹⁴⁹ Pienten lainojen osalta korkojaksojen oikaisu ei vaikuta juurikaan lainojen vertailtavuuteen, mutta suurten lainapääomien osalta vaikutus voi rahamääräisesti olla huomattava. Korkojakson oikaisulla voidaan tehdä OECD:n ohjeissakin vaadittu tarkka oikaisu vertailukelpoisuuden parantamiseksi.¹⁵⁰

Lainan korkoon vaikuttaa myös lainavaluutta inflaatio-odotusten kautta. Koska inflaation ja inflaatio-odotusten vaikutus eri valuuttoihin on erilainen, on valuutta olennainen tekijä vertailukelpoisuuden kannalta.¹⁵¹ Vertailuanalysissä tulisi siis verrata velkainstrumentteja jotka ovat samassa valuutassa kuin analysoitava laina. Valuutan lisäksi on huomioitava yksittäiset maat. Esimerkiksi eri EU-valtioissa yli 5 vuoden yrityslainojen keskikorot eroavat toisistaan huomattavasti, kuva 7¹⁵². Pienissä lainoissa korkotaso voi näyttää suhteettoman suurelta, jos järjestelykustannukset on sisällytetty

¹⁴⁹ Jaakkola ym. (2012), s. 291, 300

¹⁵⁰ Jaakkola ym, s. 300. OECD Transfer Pricing Guidelines (2010), kpl. 1.33

¹⁵¹ Jaakkola ym. (2012), s. 291

¹⁵² Suomen Pankki, taulukot

korkoon. Vastaavasti suurempiin lainoihin liittyy suurempi takaisinmaksuriski, joka voi heijastua korkovaatimuksessa.¹⁵³

Kuva 7 Yrityslainojen korot EU-alueella

4.6 Lainan etuoikeusasema, takaus ja vakuus

Lainan maksunsaantijärjestys vaikuttaa lainaan liittyvään riskiin, ja siten lainasta vaadittavaan tuottoon. Korkeampaan riskiin yhdistetään korkeampi tuotto-odotus.¹⁵⁴ Korkeariskisillä lainoilla tulee olla suhteellisesti korkeampi tuotto-odotus kuin matalariskisillä, jotta sijoittajat kiinnostuisivat niistä. Toisaalta matalariskisillä lainoilla on matalamman tuoton vastapainona varmempi tuotto.¹⁵⁵ Tavallisimpien rahoitusmuotojen maksunsaantijärjestys voidaan jakaa kolmeen luokkaan. Vieraspääoma, joka on lähtökohtaisesti maksunsaantijärjestyksessä ensisijainen. Seuraavana tulee välipääomarahaus (mezzanine-rahoitus), esimerkiksi pääomalaina ja viimeisenä on oma pääoma, eli osakkeenomistajat.

Lainalla voi olla myös lainatakaus. Takausjärjestelyssä lainan takaaja takaa lainan maksun, jos varsinainen lainanottaja ei suoriudu velvoitteistaan. Joillekin lainoille on voitu vaatia vakuus lainan ehtona. Lainaehdoissa määritellyllä ja todellisuudessa asetulla vakuudella tarkoitetaan, että maksuhäiriön tapahtuessa tällaisella lainalla on etuoikeus vakuutena olevaan omaisuuserään tai omaisuuserän myynnistä saatuihin varoihin. Vakuudettomilla lainoilla ei luonnollisesti ole tällaista oikeutta, vaan maksuhäiriötilan-

¹⁵³ Jaakkola ym (2012), s. 291

¹⁵⁴ Pilbeam (2010), s. 23

¹⁵⁵ Jaakkola ym (2012) s. 292

teessa vakuudettomat lainat maksetaan maksunsaantijärjestyksen mukaisesti, kun vakuudellisiin lainoihin liittyvät omaisuuserät on ensin eritelty. Vakuudellisilta lainoilta vaadittu tuotto on alhaisempi, kuin vakuudettomien lainojen tuottovaatimus. Alhaisempi tuottovaade vakuudellisille lainoille johtuu, vakuuden aiheuttamasta, odotetusta takaisinmaksuasteen paranemisesta (recovery rate) konkurssitilanteessa. Lainavakuus vaikuttaa yleensä alentavasti korkotasoon.¹⁵⁶

4.7 Lainaan liittyvät takaisinmaksuoptiot

Lainaehtoihin voidaan ottaa optio lainan takaisinmaksusta ennen maturiteettia. Lainanottajalla on tällöin oikeus, mutta ei velvollisuutta, maksaa laina takaisin ennen maturiteettia. Option käytön ehdot sovitaan lainaehdoissa. Niissä voidaan sopia option käytön ajallisista rajoitteista tai mahdollisista taloudellisista seurauksista jos optio käytetään. Lainaehtoihin sisällytetyn option ehdot enneaikaisesta takaisinmaksumahdollisuudesta vaikuttavat option hintaan ja siten lainasta perittävään korkoon. Option hinta riippuu myös lainanottajan luottoluokituksesta ja rahamarkkinatilanteesta lainanottohetkellä. Takaisinmaksuoptio hinnoitellaan yleensä lainasta perittävään korkoon. Näin ollen lainan, joka sisältää takaisinmaksuoption, korko on korkeampi kuin ilman takaisinmaksuoptiota olevan vastaavan lainan korko. Yleisen korkotason ollessa ylhäällä uusiin lainoihin liitetty takaisinmaksuoptio voi olla hyvinkin kallis, koska se antaa lainanottajalle mahdollisuuden korvata laina korkojen laskiessa halvemmallalla lainalla. Korkojen ollessa ylhäällä saattaa takaisinmaksuoptio nostaa lainan korkoa huomattavastikin.¹⁵⁷ Esimerkiksi kuvassa 6 havaitaan euribor -korkojen olleen melko korkealla vuoden 2008 ensimmäisellä vuosipuoliskolla.

Lainaehdoissa voi olla myös optio lainanantajalle vaatia lainan takaisinmaksua ennen maturiteettia. Vastaavasti kuin lainanottajan optio, lainanantajan optio antaa lainanantajalle mahdollisuuden, mutta ei velvollisuutta, vaatia lainan takaisinmaksu ennen maturiteettia. Lainantajan option hinta määräytyy samoilla periaatteilla kuin edellisessä kappaleessa läpikäyty lainanottajan optio. Lainaehdoissa sovittu lainanantajan optio vaatia lainan takaisinmaksua ennen maturiteettia alentaa riskiä lainanantajalle, mutta lisää vastaavasti lainanottajan riskiä. Lainanottajalle lisääntyneen riskin vastapainona on alhaisempi korkotaso verrattuna lainaan ilman vastaavaa optiota. Lainanantajankin optio vaatia takaisinmaksua ennen maturiteettia hinnoitellaan lainasta vaadittavaan kor-

---

¹⁵⁶ Jaakkola ym, (2012), s. 292

¹⁵⁷ Ibid, s. 293

koon.¹⁵⁸ Takaisinmaksuoptiot tulisi huomioida vertailukelpoisuutta arvioitaessa. Optioiden hinnoittelussa voidaan hyödyntää vertailukelpoisia optiollisia joukkovelkakirjalainoja, joita on löydettävissä tietokannoista. Optiollisille joukkovelkakirjalainoille voidaan laskea optiosta oikaistu tuotto (option adjusted spread), joka vastaa teoreettisesti joukkovelkakirjalainan korkomarginaalia ilman optiota. Käytännössä eri optionlaskentamallit ja oletukset johtavat toisistaan poikkeaviin option hintoihin.¹⁵⁹

4.8 Lainakovenantit

Lainakovenantit ovat lainoille lainasopimuksessa määritellyjä ehtoja. Tällaiset ehdot voidaan luokitella esimerkiksi ehtoihin, jotka lainanottajan täytyy täyttää tai ehtoihin, joita lainanottaja ei saa rikkoa. Edelliseen luokkaan kuuluvasta ehdosta voidaan mainita esimerkkinä ehdot, että lainanottajan täytyy ylläpitää tietty luottoluokitus tai vähintään tietyllä tasolla olevat muut tunnusluvut. Jälkimmäiseen luokkaan kuuluvasta ehdosta voidaan esimerkkinä mainita ehto, ettei lainanottaja saa hankkiutua eron tietystä omaisuuserästä. Lainehdoissa määritellään mahdolliset sanktiot, joihin lainaehdojen rikkomisen johtaa. Tällainen sanktio on esimerkiksi lainanantajan mahdollisuus irtisanoa laina, ja vaatia välitöntä lainapääoman ja erääntyneiden korkojen maksua. Sanktio voi olla myös lainanantajan mahdollisuus vaatia korkeampaa korkoa. Lainakovenanteilla on täten vaikutusta lainasta vaadittavaan korkoon, yleensä kovenantit alentavat korkovaatimusta. Koska lainakovenantit vaikuttavat lainan hintaan eli korkoon, on ne huomioitava vertailukelpoisia lainoja etsittäessä. Lainakovenanteja löytyy vain harvojen lainojen osalta tietokannoista, tai ne on kirjattu tietokantaan vain osittain. Tästä johtuen kovenanttien perusteella voidaan karsia vertailukelpoisten lainojen joukosta vain lainat, joiden lainaehdot ovat, saatavilla olevien tietojen perusteella, täysin vertailukelvottomat.¹⁶⁰

4.9 Pääomalainan erityispiirteet

Verohallinnon tiedotteessa mainitaan, että osakkaan antamalle pääomalainalle maksettu korko voi täyttää VML 29 §:n peitellyn osingonjaon piirteet. Korko tai muu hyvitys

---

¹⁵⁸ Jaakkola ym (2012), s. 294

¹⁵⁹ Ibid, s. 300

¹⁶⁰ Ibid, s. 294

voidaan tulkita peiteltyksi osingoksi, jos maksettu korko, osakkaalle tai tämän omaiselle, on olennaisesti suurempi kuin mikä on tavallista.¹⁶¹

Lähtökohtana on, että osakkaan antama pääomalainan voidaan osoittaa olevan yhtiölle välttämätön sen rahoitustilanteesta johtuen. Tällöin osakkaalle voidaan maksaa korkoa, joka jouduttaisiin maksamaan rahalaitoksesta otetusta lainasta. Verohallinnon tiedotteessa huomioidaan pääomalainan erityispiirteet koron määrää arvioitaessa. Koron määrä voi tapauskohtaisesti poiketa tavallisesta korosta. Jos pääomalaina on annettu yhtiölle, vaikkei sen taloudellinen tilanne sitä vaadi, korkona voidaan pitää vastaavien sijoituskohteiden korkotason mukaista korkoa. Pääomalainan erityispiirteet eivät tällaisessa tapauksessa vaikuta verotuksessa hyväksyttävän koron määrään. Vastaavien sijoituskohteiden korkotasona on pidetty esimerkiksi pitkäaikaistalletusten keskimääräistä korkoa. Verohallinnon tiedotteessa todetaan korkotason määrittelyn vaikeus silloin, kun pääomalainan korko riippuu yhtiön tuloksesta. VML 29 §:n mukaista peiteltyä osinkoa voi syntyä tuloksesta riippuvan koron osalta, jos sovittu korkoehto on jo alun perin ollut tavallisesta poikkeava.¹⁶²

Edellä selvitetty Verohallinnon vuoden 1997 tiedote antaa hyvin seikkaperäistä ohjeistusta pääomalainan verotuksessa vähennyskelpoisen koron määrittämiseksi. Koska pääomalaina luonteensa mukaisesti on viimesijainen ja vakuudeton saatava, on sen korko riskiin perustuen suurempi kuin muiden vieraanpääoman erien. Rahoitusteoriasta ja eri rahoitusvälineistä voidaan hakea malleja pääomalainalle maksettavan koron tasosta. Vertailukohtana voidaan käyttää Credit default Swap:ien (CDS) noteerauksia, sekä liikkeelle laskettujen joukkovelkakirjalainojen noteerauksia eri luottoluokituksen omaaville lainapapereille. Lisäksi vertailukohtaksi voidaan ottaa laki valtion pääomasijoituksista talletuspankkeihin (22.12.2009, 1171/2009).

Laissa valtion pääomasijoituksista talletuspankkeihin määritellään ehdot ja säännökset, joiden perusteella valtio voi tehdä suomalaisiin talletuspankkeihin, ensisijaisesti omien varojen vahvistamiseksi, pääomasijoituksia. Pääomasijoituksia voidaan tehdä merkitsemällä pankkien liikkeelle laskemia pääomalainoja. Laissa määritellään monia edellytyksiä valtion pääomasijoituksille. Tämän tutkielman kannalta olennaista on laissa määritelty tuottovaatimus. Lain 7§:ssä määritellään pääomalainan korko. Pääomalainalle maksetaan vuotuista korkoa, jonka määräytymisperusteena on valtion liikkeelle laskemien (5v maturiteetti) joukkovelkakirjojen koron perusteella määräytyvä viitekorko. Tähän viitekorkoon lisätään kuusi prosenttiyksikköä. Koron maksamiselle on määritelty lisäehto. Korkoa maksetaan vain, jos talletuspankin ja sen konsernin viimeksi vahvistetun konsernitilinpäätöksen osoittamat voitonjakokelpoiset varat ennen koron vähentä-

---

¹⁶¹ Verohallinnon tiedote, 5/1997

¹⁶² Ibid

mistä riittävät koron maksuun. Lain 7§:n mukaan pääomalainan liikkeellelaskijan on lainaehdoissa sitouduttava valitsemaan hallitukseensa kaksi valtion nimeämää jäsentä, jos liikkeellelaskija ei ole maksanut pääomalainalla kertynyttä korkoa kahdelta vuodelta. Lisäksi lain 2§:ssä säädetään vaatimuksista pääomalainan liikkeellelaskijan omien varojen vähimmäismääristä.

Siirtohinnoittelun kannalta olennaista on pääomalainan, kuten muunkin rahoituksen, todellinen tarve. Tähän viitataan myös Verohallinnon tiedotteessa¹⁶³. Myös OECD:n siirtohinnoitteluohjeissa todetaan, että arvioidessaan vaihtoehtojaan riippumattomat yritykset vertailevat kaikkia heille mahdollisia vaihtoehtoja ja valitsevat heille taloudellisesti edullisimman vaihtoehdon¹⁶⁴. Pääomalainan korkoa on siis arvioita näistä lähtökohdista ja lisäksi on huomioitava vertailukelpoisen lainainstrumentin tarve markkinaehtoisuuden todentamiseksi.

Esimerkkinä vertailukelpoisesta instrumentista voidaan mainita Metsäyhtiö M-realin velkakirja. Sen tuottovaatimus nousi huomattavasti vuonna 2008 liikkeellelaskijayhtiön talousvaikeuksista ja siitä seuranneesta luottokelpoisuuden laskusta johtuen. Taloussanomien artikkelissa 26.8.2008 todettiin mainitun yhtiön velkakirjan tarjoavan noin 20 prosentin vuosittaisen tuoton ennen veroja, jos yhtiö selviytyy velvoitteistaan.¹⁶⁵ Tämä esimerkki osoittaa joukkovelkakirjojen tuottovaatimusten käyttökelpoisuuden pääomalainan koron markkinaehtoisuutta tarkasteltaessa.

Rahoitusteoriassa valtioiden liikkeelle laskemia joukkovelkakirjalainoja pidetään riskittöminä sijoituskohteina¹⁶⁶. Vaikka valtioidenkin liikkeelle laskemien joukkovelkakirjalainojen riskittömyys on viimeaikoina kyseenalaistettu, on tämä riittävä lähtökohta tässä tutkielmassa. Pääomalainan koron määrittämisen lähtökohdaksi voidaan ottaa edellä mainittu valtion 5 vuoden maturiteetin omaavien joukkovelkakirjojen tuotto. Edellä on kerrottu, että Suomen valtion tuottovaatimus on mainittu tuotto lisättynä 6 prosenttiyksiköllä. Tämä 6 prosenttiyksikkö voidaan kuvata rahoitusteorian riskipremiolla. Koska valtion pääomalaehdoissa talletuspankeille on määritelty vähimmäisehdot oman pääoman määrälle, kuvastaa 6 prosentin riskipremio tuottovaatimusta tietyn luottoluokituksen omaaville sijoituskohteille, tässä talletuspankeille. Esimerkiksi S&P:n luottoluokitus Pohjola Pankille oli 20.11.2012 AA-¹⁶⁷.

Pääomalaanaa tarvitsevan yrityksen luottoluokitus on todennäköisesti alhainen verrattuna edellä mainittujen talletuspankkien luottoluokitukseen. Pääomalainan korkoprosen-

---

¹⁶³ Verohallinnon tiedote, 5/1997

¹⁶⁴ OECD, Transfer Pricing Guidelines (2010), kpl 1.34

¹⁶⁵ Taloussanomien 26.8.2008

¹⁶⁶ Pilbeam (2010), s. 101

¹⁶⁷ Luottoluokitukset, OP Pohjola

tin määrittämiseksi lähtökohdaksi voidaan ottaa tarkasteltavan yrityksen luottoluokitus ja sille markkinoilla vaadittu preemio. Vertaamalla tätä preemiota talletuspankkien luottoluokitusta vastaavaan preemioon, saadaan koron määrittelylle perusta. Lisäämällä tähän valtion 5 vuoden maturiteetille olevan valtion velkakirjan tuotto ja edellä mainittu 6 prosenttia saadaan pääomallainan korolle markkinaehtoinen arvio

4.10 Voitto-osuuslainan erityispiirteet

Voitto-osuuslainan korko riippuu lainaa ottavan yrityksen tuloksesta¹⁶⁸. Voitto-osuusehdolla on yleensä tarkoitus lisätä velkojan velaksiannosta saamaa tuottoa, nostamalla tuotto-odotusta vastaamaan siihen liittyvää luottotappioriskiä¹⁶⁹. Voitto-osuusehtoisen koron määräytymisperuste voidaan valita tarkoitukseen sopivalla tavalla. Määräytymisperusteiden yhtenä olennaisena piirteenä voidaan pitää sitä, että korko riippuu jollain tavalla velallisyriksen vuosituloksesta tai kannattavuudesta. Tämä perusteella koron määrän tulisi heijastaa velallisyriksen koronmaksukykyä. Tämä voidaan ottaa huomioon esimerkiksi niin, että velallisyhtiön tehdessä tappiota lainalle ei makseta korkoa lainkaan tai maksetaan alhaisempaa korkoa. Velallisyhtiön voitollisina tilikautina maksetaan vastaavasti määräytymisperusteeseen perustuvaa korkoa, jolloin korko voi perustua esimerkiksi velallisyhtiön käyttökatteeseen tai muuhun sovittuun mittariin.¹⁷⁰

Puhtaassa voitto-osuusehdossa on mahdollista, jos korkoehto ei täyty, että koron määrä on nolla. Toisaalta voitto-osuusehtoisen lainalla voi periaatteessa olla rajoittamaton tuottopotentiali, kuten osakkeella. Yleensä voitto-osuuslainojen kohdalla on kuitenkin sovittu vähimmäis- ja enimmäiskorosta. Korkoehdon laatimishetkellä korko suhteutetaan siten, että korko on molempien osapuolten kannalta tarkoituksenmukainen ja heijastaa yhtiön senhetkistä kannattavuutta. Voitto-osuusehtoinen korko määritellään aina yksilöllisesti siten, että koron ja laskentamittarin välinen suhde soveltuu kuhunkin velkasuhteeseen. Yrityksen vapaaehtoisessa saneerauksessa voitto-osuusehdon käyttö lainaan liitettynä voi olla perusteltua. Yrityssaneerauksessa velkojat saattavat joutua alentamaan lainan korkoa velallisen maksuvaikeuksien johdosta. Tämän lainakoron alentamisen korvauksena voidaan lainaan liittää erityinen korkoehto, jonka mukaan velallinen on velvollinen maksamaan korkeampaa korkoa maksutilanteen parannuttua.¹⁷¹

---

¹⁶⁸ Äimä (2009), s.28

¹⁶⁹ Villa, Osakeyhtiölain mukaiset rahoitusvälineet (2001), s. 135

¹⁷⁰ Villa, Pääomallaina (1997), s. 260

¹⁷¹ Ibid, s. 260, 263 - 264

Voitto-osuuslainan korkoehdon tulee kuitenkin olla sellainen, ettei se mahdollista rajoittamatonta puuttumista velallisyhtiön liiketoiminnan tuottoon. Koron määrän tulee olla rajattu ja sen tulee olla ”järkevässä” suhteessa luotonantajan ottamaan riskiin. Näin ollen korkoehdossa on enemmänkin kysymys koron laskentaperiaatteesta tai viitekorosta, kuin velallisyhtiön voittoon ryhtymisestä.¹⁷² Voitto-osuusehdon käyttämisessä kansainvälisissä tilanteissa on huomioitava eri maiden säädökset ja tulkinnat. Seurauksena voi olla korkostatuksen menettäminen¹⁷³. Tässä tutkielmassa ei kuitenkaan syvennyttä eri maiden säädösten vertailuun.

Kuten edellä on käyty läpi, voitto-osuuslainan korkoehto on sovittava yksittäiseen tapaukseen soveltuvaksi, joten yleispätevää yksityiskohtaista ohjeistusta on melko mahdoton kehittää. Esimerkkeinä mainittakoon seuraavat ehdot¹⁷⁴:

- Velkapääomalle maksetaan korkoa, joka on 20 prosenttia velallisyhtiön liikevaihdosta, tai tilikauden voitosta.
- Korko on kiinteä 10 prosenttia ja lisäkorko määräytyy osakkaille maksettavan osingon mukaisesti.
- Kiinteä korko kuten edellä, mutta lisäkoron vahvistaa yhtiökokous. Lisäkoron määrä on kuitenkin vähintään 3 prosenttia, edellyttäen, että velallisyhtiön käyttökate ylittää 10 prosenttia.
- Lainan korko sidotaan käyttökatteeseen, sen tilikautiskohtaisen muutoksen suhteessa. Käyttökateen noustessa tai laskiessa yhden prosenttiyksion, lainalle maksettava korko muuttuu vastaavasti käyttökateen muutosta seuraten kuitenkin niin, että lainalle maksettava korko on aina välillä 5 – 15 prosenttia.

Voitto-osuusehtoa määriteltäessä tulisi huomioida se, että tarkasteltavan yrityksen maksuvalmius vaihtelee ja samoin vaihtelee eri tilikausina maksettava koron ja lyhennyksen määrä. Voitto-osuusehdon tulisi olla sellainen että, esimerkiksi 5 - 10 vuoden ajanjaksolla, keskimäärin maksettu korko vastaa markkinaehtoista vertailukelpoisen lainan korkoa. Dokumentoimalla tämä voitto-osuusehto, pitäisi verottajan hyväksyä keskimääräistarkastelu, eikä pelkkä vuosittainen tarkkailu. Voitto-osuusehtoisen koron osalta tulee ottaa huomioon voitto-osuusehtoisen lainan osalta mahdollisuus myös nol-lakorkoisiin tilikausiin. Vertailukelpoisena lainana voidaan pitää vastaavalla luotto-luokituksella olevia joukkovelkakirjojen tuottoja, esimerkkinä edellä esitetty M-realn velkakirjan tuotto¹⁷⁵. Joukkovelkakirjojen tuoton vertailukelpoisuuden osalta on ana-

---

¹⁷² Villa, Pääomalaina (1997), s. 262

¹⁷³ Mannio (1997), s. 204

¹⁷⁴ Villa, Pääomalaina (1997), s. 260

¹⁷⁵ s. 56

lysoitava tekijöitä, joista verrattavan joukkovelkakirjan tuotto muodostuu tai sen muutos aiheutuu.

4.11 Vertailukelpoinen laina

Lähtökohtana voidaan pitää sisäistä riippumattomalta osapuolelta otettua vertailukelpoista lainaa¹⁷⁶. Tätä suositellaan myös OECD:n siirtohinnoitteluohjeissa. Sisäisen verrokin käytön etuna on alkuperäisen lainasopimuksen yksityiskohtien tunteminen ja siten mahdollisimman hyvä vertailtavuus. Sisäisen verrokin käytön etuna on myös rajallinen määrä muuttujia, jotka pitää ottaa huomioon vertailukelpoisuutta arvioitaessa.

Jos sisäistä verrokkia ei ole, on vertailukelpoinen laina etsittävä kaupallisista tietokannoista. Markkinatietoa luottoluokituksen perusteella määräytyvälle korkotasolle voidaan hakea esimerkiksi Bloombergin tarjoamasta tietokannasta¹⁷⁷. Edellä on selvitetty osa lainan korkoon vaikuttavista tekijöistä. Yhteenvedon voidaan todeta, että yleispätevää painotusta eri tekijöiden osalta on mahdotonta antaa. Kukin yksittäinen etuyhteyslaina ja sen olosuhteet ovat yksilöllisiä. Tapauskohtaisesti on harkittava mitkä tekijät ovat juuri kyseisen transaktion osalta olennaisia. Tämä tulee esille myös OECD:n siirtohinnoitteluohjeissa. Vertailun kannalta on olennaista että, tilanteeseen liittyvät, taloudellisesti merkittävät tekijät ovat riittävän vertailukelpoisia ja mahdolliset erot on kyettävä eliminoimaan riittävän tarkkoilla korjauksilla¹⁷⁸.

Lähtökohtaisesti luottoluokitus ja luottokelpoisuus ovat olennaisimpia tekijöitä. Saman luottoluokituksen omaavilla toimijoilla on keskimäärin samanlainen riskiprofiili rahoitusmarkkinoilla ja siten tällaisten yritysten lainojen korot ovat vertailukelpoisia. Muiden tekijöiden käyttö kuten esimerkiksi toimiala, maa, valuutta ja lainan maturiteetti on harkittava tapauskohtaisesti.

OECD:n siirtohinnoitteluohjeessa todetaan, että siirtohinnoittelu ei ole eksaktia tiedettä ja eri menetelmien käyttö johtaa usein erillisten havaintojen muodostamaan vaihteluväliin. Jos kaikkia vaihteluvälin havaintoja voidaan pitää yhtä luotettavina, voidaan koko vaihteluväliä pitää markkinaehtoisena. Jos taas eri havainnoista ei ole saatavissa riittävästi tietoa vertailukelpoisuuden kannalta ja hajonta on suuri, voidaan hajontaa

---

¹⁷⁶ Äimä (2009), s. 444 - 445

¹⁷⁷ Karjalainen, Verotus, 4/2010 s.378-383

¹⁷⁸ OECD Transfer Pricing Guidelines (2010), kpl 1.33

supistaa esimerkiksi kvartaaliväliä käyttämällä.¹⁷⁹ Kvartaalivälin käyttöä luotettavuuden parantamiseksi suositellaan myös Verohallinnon siirtohinnoitteluohjeessa¹⁸⁰.

Tässä tutkielmassa ei ole tutkittu kaupallisia tietokantoja ja niiden tarjoamaa vertailukelpoista dataa, joten tämän osalta tukeudutaan olemassa olevaan tutkimukseen. Tietokantojen käytössä on huomioitava, että niiden sisältämässä tiedossa saattaa olla puutteita tai jopa virheitä. Siksi tietokannoista saatu vertailujoukko on käytävä huolellisesti läpi ja epäselvät sekä puutteelliset tiedot on tarkistettava muista lähteistä. Tiedon puutteellisuus ei aina välttämättä estä vertailuarvioinnin tekemistä. Tiedon määrä vaikuttaa kuitenkin vertailuarvioinnin tasoon ja luotettavuuteen. Puutteellinen tieto ei saa vaikuttaa oleellisesti vertailukelpoisuuteen.¹⁸¹

4.12 Rahoitustransaktioihin liittyvä todistustaakka ja sen jakautuminen

Yritykset joutuvat ottamaan kantaa asioihin etukäteen, esimerkiksi valitessaan etuyhteystransaktioiden toteutustapaa. Ne pyrkivät myös varmistamaan, sillä hetkellä käytävissä olevin keinoin, oikean verokäsittelyn. Verotarkastus tehdään jälkikäteen, eikä siinä otetta kantaa tulevaisuuteen.¹⁸² Tämä aikaero varsinaisen etuyhteystransaktion ja tulevaisuudessa tapahtuvan mahdollisen verotarkastuksen välillä korostaa siirtohinnoitteludokumentaation tärkeyttä. Etuyhteystoimien siirtohinnoittelua on syytä seurata jo verovuoden aikana, vaikka varsinaista määräaika dokumentoinnin laatimiselle ei ole säädetty. Tämä on verovelvollisen kannalta olennaista, koska Suomessa ei voi enää veroilmoituksella tehdä verotusta alentavaa oikaisua. Verovuoden aikana kirjanpidossa tehtävät markkinaehtoiset oikaisut ovat mahdollisia ja verotuksessa vähennyskelpoisia.¹⁸³ Verovelvolliselle on hyödyllistä pystyä osoittamaan, että konsernin sisäisessä hinnoittelussa on yleisestikin noudatettu vuodesta toiseen samoja markkinaehtoperiaatteita ja OECD:n siirtohinnoitteluohjeiden määrittämiä siirtohintojen määrittämenetelmiä.¹⁸⁴

Siirtohintatapausten selvittäminen edellyttää veroviranomaisen ja verovelvollisen yhteistyötä. Verovelvollisen tulisi esittää kaikki hallussaan oleva merkityksellinen tieto,

¹⁷⁹ OECD Transfer Pricing Guidelines (2010), kpl 3.63 – 3.65

¹⁸⁰ Verohallinnon ohje, Dnro 1417, s.35

¹⁸¹ Jaakkola ym. (2012)s. 298

¹⁸² Ossa - Salo, Verotus 5/2011, s 497

¹⁸³ Verohallinnon ohje, DNro 1417 s. 8

¹⁸⁴ Helminen (2005), s.173

veroviranomaisen olisi puolestaan hankittava se tieto, jonka se omien yhteyksiensä kautta voi hankkia. Verovelvollisen on tarjottava veroviranomaisille kaikki sen tarvitsema aineisto, riippumatta siitä kummalle todistustaakka kuuluu, jotta veroviranomainen voi tehdä arvion markkinaehtoisuudesta. Kun verovelvollinen on täyttänyt ilmoittamisvelvollisuutensa, tulee molempien osapuolten osallistua, mahdollisuuksiensa mukaan, asian selvittämiseen.¹⁸⁵

VML:ssa ei ole erityisiä säädöksiä selvitysvelvollisuuden jakautumisesta. VML 26.4 §:ssä säädetään yleisesti selvitysvelvollisuudesta. Kyseisen lainkohdan mukaan sen osapuolen, jolla on siihen paremmat edellytykset, on esitettävä asiasta selvitys. VML 26.3 §:ssä säädetään menettelystä tilanteessa, jossa veronsaaja oikaisee verotusta verovelvollisen vahingoksi. Kyseisen lainkohdan mukaan verovelvolliselle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi ennen siirtohintaoikaisuun ryhtymistä. Verovelvollisella on paremmat lähtökohdat selvittää omaa taloudellista asemaansa, joten tällaisten tietojen esittämien kuuluu verovelvolliselle. Sen sijaan erilaisissa rekistereissä olevien tietojen ja vertailuhintojen osalta selvitysvelvollisuus kuuluu ensisijaisesti veroviranomaisille, koska verottajan on helpompi selvittää tällaisia asioita. Verovelvollisella on ensisijainen selvitysvelvollisuus silloin, kun toisena osapuolena on sellaisessa valtiossa sijaitseva yhtiö, josta veroviranomainen ei voi saada kansainvälisen sopimuksen nojalle riittävästi tietoa, VML 26.4 §. Tämä viittaa lähinnä verokeidas-yhtiötapauksiin. Tästä ei kuitenkaan voi tehdä sellaista päätöstä, että muissa tapauksissa selvitysvelvollisuus kuuluisi säännönmukaisesti veroviranomaisille. Veronkiertotilanteissa verovelvollisen selvitysvelvollisuus korostuu, VML 28 §. Sen mukaan selvitysvelvollisuus kuuluu pitkälti verovelvolliselle sen jälkeen, kun asia on ensin huolellisesti tutkittu ja tietty ilmeisyyden raja ylitetty.¹⁸⁶

Verovelvollisen voidaan odottaa esittävän kirjallista materiaalia siirtohinnoittelustaan:

- mihin menetelmiin siirtohinnoittelu perustuu
- mihin seikkoihin siirtohinnan määrittelyssä on kiinnitetty huomiota
- mihin perustuu siirtohinnan määrittely markkinaehtoiseksi

Kirjallinen materiaali on esitettävä siinä laajuudessa kuin huolellinen liikkeenjohto olisi sitä hankkinut markkinaehtoisin hinnoin määrittämiseksi. Verovelvolliselta vaadittavan aineiston tulee olla suhteessa aineiston hankkimiseksi tarvittavaan työhön ja kustannuksiin nähden. Verovelvolliselta ei voida edellyttää dokumentaatiota niistä asioista,

---

¹⁸⁵ Helminen, Kansainvälinen verotus, 8 selvitysvelvollisuus

¹⁸⁶ Ibid

jotka eivät ole voineet olla kohtuullisella tavalla verovelvollisen saatavilla siirtohintojen määrittämisaikana.¹⁸⁷

4.13 Markkinaehtoperiaate oikeuskäytännön valossa

Verotuksessa hyväksyttävää korkoa on käsitelty eri maiden oikeuslaitoksissa. Analysoin tässä tutkielmassa kolme oikeustapausta, joissa oli kyse rahoitustransaktioiden markkinaehtoisuudesta. Ensimmäinen oikeustapaus on Suomen korkeimman hallinto-oikeuden käsittelemä A Oy:n tapaus, jossa oli kyse konsernin rahoitusyhtiön (Ruotsi) ottaman ja konserniyhtiöille (tässä A Oy, Suomi) välittämän lainan perusteella perityn koron markkinaehtoisuudesta. Toinen oikeustapaus on Ruotsin korkeimman hallinto-oikeuden käsittelemä Diligentia tapaus, jossa oli myös kyse markkinaehtoisesta korosta tilanteessa, jossa emoyhtiön antoi tytäryhtiölle lainan, oikeustapaus oli maan rajojen sisäinen. Kolmannessa oikeustapauksessa, Kanadan vetoomustuomioistuimen GECC tapaus, oli kyse markkinaehtoisesta takauskorvauksesta, minkä emoyhtiö (USA) järjesti tytäryhtiölleen (Kanada). Kirjoittajalla ei ole ollut käytössään muuta materiaalia kuin, tiivistetyssä muodossa saatavilla olevat, oikeuksien päätösasiakirjat. Pitkälle menevien johtopäätösten tekemiseen, niukkasanaisten päätösten perusteella, tulee suhtautua varauksella.¹⁸⁸

4.13.1 A Oy, korkein hallinto-oikeus

Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksessä (KHO 2010:73) oli kyse markkinaehtoisesta korosta rajat ylittävässä etuyhteysliiketoimessa. Pohjoismaiseen konserniin kuuluvalle A Oy:llä oli elokuuhun 2005 asti kaksi ulkopuolisilta rahoittajilta otettua lainaa. Yhtiöllä oli lainaa runsaat 36 miljoonaa euroa ja omasta puolesta annettuja vakuuksia noin 41 miljoonaa euroa. A Oy:n lainojen korot olivat 3,135 – 3,25 prosenttia. Koko konsernin rahoitus järjesteltiin uudelleen elokuussa 2005. Rahoitusjärjestelyyn liittyen A Oy:n oli maksettava pois kaikki vanhat pankkilainansa, kuten muidenkin konserniin kuuluvien yritysten. Lainat korvattiin ruotsalaiselta konserniyhtiöltä B AB:ltä otetulla lainalla. Uuden etuyhteyslainan korko oli 9,5 prosenttia. Lainan korkoon oli vaikuttanut B AB:n ulkopuolisilta ottamien pankkilainojen, riskilainojen ja osakkailta saatujen lainojen korkoprosentit.

---

¹⁸⁷ Helminen, Kansainvälinen verotus, 8 selvitysvelvollisuus

¹⁸⁸ Karjalainen, Verotus 4/2010, s. 382

Rahoituksen uudelleenjärjestelyn jälkeen A Oy:n pitkäaikaiset lainat olivat noin 38 miljoonaa euroa, mutta konserniin kuuluvien yritysten puolesta annettuja vakuuksien määrä oli noin 400 miljoonaa euroa. A Oy:n pääomarakenne säilyi lähes muuttumattomana uudelleenrahoituksessa. Lisäksi A Oy ei ollut saanut B AB:ltä, joka toimi konsernin rahoitusyhtiönä, koron markkinaehtoisuuden määrittämiseen vaikuttavia erityisiä rahoituspalveluja.

Vuoden 2005 verotuksessa kiinnitettiin huomiota A Oy:n vähennyskelpoisiin korkomenoihin. A Oy:n pääomarakenne ei ollut juurikaan muuttunut, mutta sen korkokulut olivat kasvaneet huomattavasti. Lisäksi huomiota kiinnitettiin A Oy:n antamien vakuuksien kasvuun, noin 41 miljoonasta noin 400 miljoonaan euroon. Ainut muutos A Oy:n pääomarakenteeseen rahoitusjärjestelyssä oli vieraan pääoman ehtoisen rahoituksen muuttaminen konsernin sisäiseksi lainaksi. A Oy:lle hyväksyttiin verotuksessa vähennyskelpoisiksi 3,25 prosentin mukaan lasketut korkomenot. Eli markkinaehtoiseksi koroksi hyväksyttiin ennen rahoitusjärjestelyä A Oy:llä olleen ulkopuoliselta osapuolelta otetun lainan korkotason mukainen korko.

Konserniverokeskuksen verotuksen oikaisulautakunta (KOVE:n oikaisulautakunta) katsoi verotuksessa vähennyskelpoisiksi sen osan korosta, joka oli kerryttänyt yhtiön tuloa ja vastannut markkinaehtoista konsernin ulkopuolisilta ottamien lainojen korkoprosentin mukaan laskettua korkoa. Markkinaehtoiseksi koroksi laskettiin konsernin ulkopuolisilta ottamien lainojen keskimääräinen korko 7,04 prosenttia.

Hallinto-oikeus (HO) perusti päätöksensä VML 31 §:ään. Hallinto-oikeus katsoi, ettei oikaisulautakunnan päätöstä tule muuttaa. Vähennyskelpoiseksi koroksi tulee hyväksyä oikaisulautakunnan laskema korko, joka perustui konsernin ulkopuolisilta otettujen lainojen keskikorkoon. Tämän koron ylittäviä korkomaksujen osalta hallinto-oikeus katsoi tuloa siirtyneen Ruotsalaiselle konserniyhtiölle.

Yhtiö (A oy) vaati sen veroilmoituksessa ilmoittamia saman konsernin yritykselle maksettuja korkoja vähennyskelpoisiksi veroilmoituksensa mukaisesti. Jos korkoja ei hyväksytä täysimääräisesti vähennyskelpoisiksi, hyväksymättä jääneet korot tulevat verotetuksi kahteen kertaan ja konserni tulee vaatimaan vastaoikaisumenettelyä. Yhtiö perusteli vaatimustaan vuonna 2005 tehdyllä yrityskaupalla, jossa konsernin pääomista ja vaihtui. Yrityskauppaa valmisteltiin konsernin uudelleenrahoituksella ja uudelleenrahoitusta perusteltiin konsernin kokonaisarvon nostamisella ja tekemällä konsernista helpommin myytävä kokonaisuus. Uudelleenrahoitus, johon A Oy ei vaikuttanut, tehtiin konsernitasolla. Uudelleenrahoituksen taustalla oli verotuksesta riippumattomat syyt. Konsernin uudelleenrahoituksessa ulkopuolisilta saatujen lainojen korot vaihtelivat 3,92 – 16,5 prosentin välillä. Pankkilainojen lisäksi osakkeenomistajat olivat antaneet lainoja, joiden korko oli 17 prosenttia. Yhtiö piti myös näitä sisäisiä korkoja markkinaehtoisina, koska ne olivat takasijaisia myös korkeampikorkoisiin pankkilainoihin nähden. Konsernilla ei ollut mahdollisuutta saada lainaa olemassa olevilla vakuuksilla alle 9,5 prosentin

keskikoron, eikä A Oy:llä ollut mahdollisuutta ottaa itsenäisesti ulkopuolista lainaa. Kun yksittäinen konserniyhtiö, ilman omia toimia, saa konserniin kuulumisen perusteella ulkoista rahoitusta paremmin ehdoin kuin riippumattomana yhtiönä, ei tätä pidetä sisäisenä palveluna. A Oy:n mielestä perusteltu analoginen päätelmä oli, että jos konserniin kuulumisesta aiheutuu huonommat ehdot, ei niitäkään pidetä sisäisenä palveluna. Yhtiö esitti, ettei tälläkään perusteella voida väittää markkinaehdosta poiketun.

Yhtiön tulkinta on, että markkinaehtoisen korkona pitäisi pitää koko rahoituksen keskimääräistä korkoa, mukaan lukien osakkailta otettujen lainojen korot, koska ne muodostivat merkittävän osan koko rahoituspaketista. Keskitetyssä rahoitusrakenteessa riskin jakautuminen on merkityksellistä rahoituksen kustannusten jaon suhteen. Tässä tapauksessa Ruotsalainen konsernin rahoitusyksikkö B AB neuvotteli ja otti lainat. B AB:n ottama laina jaettiin konserniyhtiöiden kesken niiden rahoitustarpeen perusteella. Lainaa ei otettu B AB:n toimintaan, eikä rahoitus jäänyt tähän yhtiöön. Riskin kantoivat ne konserniyhtiöt, joille rahoitus konsernin sisäisten järjestelyjen seurauksena siirtyi. B AB ei tehnyt voittoa eikä tappiota sisäisten korkomaksujen osalta. Rahoituskustannus katettiin täysimääräisesti konserniyhtiöiltä perityillä koroilla.

Veroasiamies kiinnitti huomiota siihen, että A Oy:n lainantarve ei kasvanut samassa suhteessa kuin sen antamien vakuuksien määrä. Vakuuksien voimakas kasvu johtui lainojen järjestelystä konsernin sisäisiksi ja niihin liittyvistä vakuusjärjestelyistä. Veroasiamies totesi oikaisulautakunnan soveltamasta korkoprosentista, että sitä soveltamalla A Oy:lle jää korkeammat korkomenot kuin ennen rahoitusjärjestelyä. Lisäksi vakuuksia oli moninkertainen määrä aikaisempaan tilanteeseen verrattuna. Veroasiamiehen mukaan A Oy:lle jää, sovellettaessa oikaisulautakunnan määrittelemää korkoprosenttia, sellaisia kuluja jotka eivät johdu sen omasta taloudellisesta tilasta eikä sen omista rahoitustarpeista. Veroasiamiehen mukaan verotuksessa sovelletun koron ylittäviä korkomaksuja ei voida pitää markkinaehtoisina.

Veronsaajien oikeudenvallontayksikkö (VOVA) vaati, että yhtiön vuonna 2005 maksamista koroista markkinaehtoiseksi katsotaan vain 3,25 prosentin mukaisesti laskettu korko ja ylimenevä osa palautetaan A Oy:n tuloon. Konsernin rahoitusjärjestely tapahtui lähinnä omistajan intressissä, eikä A Oy:n tarpeista lähtevistä syistä. VOVA pitää hallinto-oikeuden päätöksellä vahvistettua koron laskentatapaa virheellisenä. Keskimääräisperiaatteen käyttö korkojen kohdistamisessa konserniyhtiöille johtaa siihen, että konsernin paremmin menestyneet yritykset maksavat ja niiden tuloista vähennetään myös huonommin menestyneiden konserniyhtiöiden osuutta korkomenoista. VOVA pitää edellä mainittua HO:n laskentatapaa VML 31 §:n ja OECD:n siirtohinnoitteluperiaatteen vastaisena.

Korkein hallinto-oikeus tutki asian. KHO hyväksyi VOVA:n kannan ja kumosi Helsingin HO:n ja KOVE:n oikaisulautakunnan päätökset ja saattoi toimitetun verotuksen voimaan.

KHO perusti päätöksensä VML 31 §:ään. Kun otettiin huomioon A Oy:n ennen yrittäjäkauppaa pankkilainoistaan maksamien korkojen taso, sekä yhtiön käytettävissä olleiden vakuuksien osoittama luottokelpoisuus, A Oy:n B AB:lle maksamien korkojen katsottiin selvästi ylittäneen markkinaehtoisen tason. Lisäksi hyväksyttävän korkotason laskemisessa ei tullut ottaa huomioon rahoituspalveluista aiheutuvia kustannuksia, koska ei ollut näytetty, että A Oy olisi saanut B AB:lta mainittuja rahoituspalveluja. Koko konsernin ulkopuolisen rahoituksen perusteella laskettua keskimääräistä korkoa ei voitu tässä tapauksessa pitää vähennyskelpoisena. Tämän tapauksen osalta A Oy:n oma luottokelpoisuus ja muut olosuhteet olisivat mahdollistaneet olennaisesti edullisemman rahoituksen.

Hallinto-oikeuden ratkaisua on kommentoitu muun muassa seuraavasti:

HO ei tutkinut asiaa siirtohinnoittelukysymyksenä, vaan kansainvälistä peiteltyä voitonsiirtoa koskevan säännöksen sanamuodon lähtökohdista. Päätös on mielenkiintoinen, muttei sillä enää ole laajempaa merkitystä, koska VML 31§ on muuttunut siirtohinnoitteluoikaisua koskevaksi.¹⁸⁹

Jos Suomen siirtohinnoittelukäytännössä yleisesti pyrittäisiin HO:n vahvistaman lähestymistavan mukaiseen korkotason määrittelyyn, ulkoisen rahoituksen keskimääräisen korkotason pohjalta, johtaisi tämä Suomen siirtohinnoittelukäytännön poikkeamiseen kansainvälisesti hyväksytystä linjasta.¹⁹⁰

Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksestä on kirjoitettu muun muassa seuraavia kommentteja:

Päätöksessä on otettu kantaa moniin mielenkiintoiisiin korkotason markkinaehtoisuuteen vaikuttaviin tekijöihin, muun muassa siihen, että korkotasoa on arvioitava yksittäisen yhtiön luottokelpoisuuden kannalta.¹⁹¹

Ratkaisu perustuu erillisyyhtiöperiaatteeseen, eli konserniin kuulumisesta aiheutuvaa hyötyä tai haittaa ei oteta huomioon. KHO:n ratkaisua vastaavissa rahoituksen uudelleenjärjestelytilanteissa voitaneen edellyttää, että yksittäisen konserniyhtiön ottamien lainojen korkokantaa ei muuteta. Ratkaisun perusteella ei voida kuitenkaan päätellä, ettei konsernisuhteella olisi merkitystä missään olosuhteissa. Rahoituksen uudelleenjärjestelyssä on merkitystä sillä, mikä konserniyhtiö kantaa rahoituksesta aiheutuvan riskin. Tässä tapauksessa riskin kantoivat ne konserniyhtiöt, jolle rahoitus konsernin sisäisillä järjestelyillä siirrettiin.¹⁹²

---

¹⁸⁹ Raunio - Svennas, Verotus 2/2011, s. 192

¹⁹⁰ Karjalainen, Verotus 4/2010, s. 382

¹⁹¹ Järvenoja, Verotus 5/2011 s. 324

¹⁹² Äimä, Lakimies 7-8/2011, s.1550 - 1551

Arvioitaessa markkinaehtoperiaatteen sisältöä erillisyhtiötä tai konserninäkökulmaa korostavana, ei KHO:n tapauksesta voida oikeastaan tehdä johtopäätöstä suuntaan tai toiseen. Markkinaehtoista korkoa määriteltäessä tuli KHO:n mukaan ottaa huomioon A Oy:n luottokelpoisuus sekä muut olosuhteet. Tämä näyttäisi ensisilmäyksellä viittaavan erillisyhtiöperiaatteen korostamiseen. Toisaalta konsernisuhteella ei välttämättä ollut, tämän tapauksen olosuhteissa, merkitystä. Lisäksi tässä tapauksessa oli käytettävissä sisäinen verrokki. Tapauksesta ei voida päätellä, ettei konsernisuhteella olisi voinut olla merkitystä missään olosuhteissa. Olennaista oli, että B AB:n ja A Oy:n suhteen katsottiin olevan vertailukelpoinen ulkopuolisen rahoittajan ja A Oy:n väliseen suhteeseen.¹⁹³

4.13.2 Diligentia, Ruotsin korkein hallinto-oikeus

Ruotsin korkeimman hallinto-oikeuden (Regeringsrätt)¹⁹⁴ päätöksessä (Mål nr 2483-2485-09) oli kyse markkinaehtoisesta korosta etuyhteystilanteessa maan rajojen sisällä. Skandia Liv hankki omistukseensa, tytäryhtiöksi, Diligentia AB:n vuonna 2000. Hankinnan ajankohtana Diligentia AB:n investoinnit oli rahoitettu kolmella ulkopuolisella lainalla, joiden korko oli noin 4,5 prosenttia. Yrityskaupan yhteydessä ulkoiset lainat sanottiin irti ja korvattiin kahdella (sisäisellä) lainalla Skandia Liviltä. Uusien lainojen maturiteetti/juoksuaika oli kymmenen vuotta ilman takaisinmaksuvaadetta ja uusien lainojen kiinteä korko oli 9,5 prosenttia. Sisäiset lainat olivat vakuudettomia. Rahoitusjärjestelyn seurauksena Diligentia AB maksoi Skandia Liville vuosina 2000 – 2002 uusien sisäisten lainojen korkomaksuja ja vähensi maksut korkomenoina. Lainat neuvoteltiin uudelleen vuonna 2003.¹⁹⁵

Verovirasto teki verotarkastuksen jälkeen päätöksen, että sisäisissä lainoissa sovellettu korkotaso ylitti markkinaehtoisen korkotason ja ylisuurta korkoa pidettiin peiteltynä voitonsiirtona emoyhtiölle. Verovirasto ei hyväksynyt markkinaehtoisen koron ylittäviä korkoja vähennyskelpoisiksi ja määräsi veronkorotuksen. Diligentia valitti veroviraston päätöksestä ensin Tukholma lääninoikeuteen ja edelleen Tukholma kamarioikeuteen. Kamarioikeus totesi lääninoikeuden päätöksen mukaisesti, että sisäistä lainaa tulee verata vakuudelliseen ulkoiseen lainaan. Myös kamarioikeus päättyi 6,5 prosentin suurui-

---

¹⁹³ Raunio - Svennas, Verotus 2/2011, s.197, 200

¹⁹⁴ Ibid, s. 190. Ruotsin Regeringsrätten on vuoden 2011 alusta uudelta nimeltään Högsta förvaltningsdomstol. Käytän tässä tutkielmassa termiä Ruotsin korkein hallinto-oikeus.

¹⁹⁵ Mål nr 2483-2485-09, s. 4

seen markkinaehtoiseen korkoon.¹⁹⁶ Tapaus vietiin Ruotsin korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Korkeimmassa hallinto-oikeudessa oli kyse siitä, voidaanko tässä tapauksessa hyväksyä vähennyskelpoiseksi korkeampi korko kuin alempien oikeusasteiden päätöksen mukainen 6,5 prosenttia.¹⁹⁷ Ruotsin korkein hallinto-oikeus tutki asian, hylkäsi Diligentian valituksen ja vahvisti Tukholman kamarioikeuden ratkaisun.¹⁹⁸

Yhtiö (Diligentia) katsoi, että vakuudetonta lainaa ei tule verrata vakuudelliseen lainaan. Yhtiön kannan mukaan etuyhteyslainoissa vakuudella on merkitystä, mutta omistusjärjestelyillä ei itsessään ole merkitystä, eli omistuksella ja luottoriskillä ei ole yhteyttä.

Ruotsin verovirasto viittaa OECD:n siirtohinnoitteluohjeisiin ja markkinaehtoperiaatteeseen.¹⁹⁹ Useimmissa etuyhteysliiketoimissa, jotka koskevat palveluita ja tavaroita, ei etuyhteydellä ole vaikutusta markkinaehtoiseen hintaan. Tilanne muuttuu, kun emoyhtiön antaa lainan tytäryhtiölle. Tällaisessa tilanteessa emoyhtiön kontrolli tytäryhtiötä pienentää luottoriskiä verrattuna ulkoiseen rahoittajaan. Emoyhtiön kontrolli korvaa usein vakuuden vaatimuksen ja selittää usein vakuuden puuttumisen konsernin sisäisistä lainoista. Emoyhtiön kontrolli ja ohjaus eivät kuitenkaan tarkoita, että kaikki tytäryhtiöt olisivat luottokelpoisia, arvioinnissa on aina otettava huomioon yksittäisen tapauksen olosuhteet. Tässä tapauksessa yhtiön luottoluokitus ei alentunut verrattuna aikaisempaan. Koska yhtiö oli edelleen luottokelpoinen ja luotonantajalla oli kontrolli luotonantajasta, voitiin tässä tapauksessa käyttää vertailukelpoisena lainana vakuudellista lainaa.²⁰⁰

Yhtiö ei ole veroilmoituksessaan ilmoittanut, että ulkoinen laina korvattiin konsernin sisäisellä lainalla muutetuin lainaehdoin. Tällä tiedolla olisi ollut olennainen vaikutus yrityksen verotukseen. Ilmoittamatta jätetyt tiedot lainojen muutoksesta ja siitä, että kyseessä oli etuyhteyslaina, johti siihen, että verovirastolta puuttui mahdollisuus tulkita korkovähennysten oikeutus. Lisäksi tässä tapauksessa ero aikaisemman ja uuden lainakoron välillä niin suuri, että jo tällä perusteella on kyseessä väärin tietojen antaminen. Lisäksi verovirasto toteaa, että verovelvolliselle ei ole voinut tulla yllätyksenä se, että etuyhteyslainat voivat olla verotarkastuksen kohteena.²⁰¹ Verovirasto totesi, että arvioit-

---

¹⁹⁶ Mål nr 2483-2485-09, s. 5

¹⁹⁷ Ibid, s. 6-7

¹⁹⁸ Ibid, s. 6

¹⁹⁹ Ibid, s. 3

²⁰⁰ Ibid, s. 3-4

²⁰¹ Ibid, s. 4

taessa markkinaehtoista korkoa, seuraavat tekijät on huomioitava: lainan tyyppi, lainanottajan luottokelpoisuus, vakuudet ja lainan juoksuaika/maturiteetti.²⁰²

Ruotsin korkein hallinto-oikeus toteaa, että lainakoron määrittelyssä keskeisenä tekijänä on riski siitä, ettei lainanottaja suoriudu velvoitteistaan. Tätä riskiä pyritään pienentämään vaatimalla vakuutta. Emoyhtiön ja tytäryhtiön välisissä lainoissa vaikuttaa kuitenkin erilaiset olosuhteet kuin riippumattomien osapuolten välillä. Siinä missä emoyhtiöllä on kontrolli tytäryhtiöstään, on ulkopuolisella rahoittajalla vain tietynlainen näkemys (insyn). Ulkoinen rahoittaja voi olla myös epätietoinen emoyhtiön aikeista, esimerkiksi halukkuudesta tukea tytäryhtiötä taloudellisesti tai muilla tavoin. Tämän tapauksen olosuhteet, emoyhtiön laina tytäryhtiölle, vaikuttavat luottoriskiä ja siten myös korkotasoon. Mainitut olosuhteet puuttuvat ulkopuolisen riippumattomien osapuolten väliltä.²⁰³

Ruotsin korkein hallinto-oikeus katsoo, että tässä tapauksessa luottoriski on ollut pienempi kuin riippumattomien osapuolten vastaavanlaisessa transaktiossa. Tapauksessa esitettyjen tietojen, luotonmyöntämisen aikana vallinneen korkotason ja muiden olosuhteiden vallitessa, ei ole perusteita hyväksyä vähennyskelpoiseksi suurempaa korkoa kuin 6,5 prosenttia.²⁰⁴

Ruotsin korkeimman hallinto-oikeuden päätöstä on kommentoitu seuraavasti:

Etuyhteyssuhteella ja lainanantajan kontrollilla on ollut keskeinen merkitys markkinaehtoista korkoa arvioitaessa. Päätöksen perustelun mukaan vaikuttaa siltä, että nimienomaisesti emoyhtiön mahdollisuus kontrolloida tytäryhtiötä on ollut ratkaisevaa. Kontrollonin mahdollisuus on vaikuttanut riippumatta siitä, miten emoyhtiö on tosiasiallisesti kontrolloinut tytäryhtiön maksukykyä. Markkinaehtoperiaatteen soveltamisen kannalta on olennaista miten tarkasteltavan yhtiön toimiminen konsernin osana otetaan huomioon. Erillisyyhtiöperiaatetta korostamalla konsernisuhdetta tai mitään siitä johtuvia olosuhteita ei oteta huomioon. Toisena vaihtoehtona on pitää konsernisuhteesta aiheutuvia olosuhteita ”taloudellisesti relevantteina seikkoina”, jotka on otettava huomioon vertailuanalyysissä. Ruotsin korkein hallinto-oikeus on valinnut tässä tapauksessa jälkimmäisen tulkintalinjan.²⁰⁵

---

²⁰² Mål nr 2483-2485-09, s. 3

²⁰³ Ibid, s. 6

²⁰⁴ Ibid, s. 6

²⁰⁵ Raunio - Svennas, Verotus 2/2011, s.196

4.13.3 GECC, Kanadan vetoomustuomioistuim

Kanadan vetoomustuomioistuimen päätöksessä (2010 FCA 344) oli kyse markkinaehtoisesta takauskorvauksesta. Tapaukseen liittyvän ajanjakson aikana asiaan liittyvien yritysten omistussuhteet olivat seuraavanlaiset. General Electric Capital US (GECUS) omisti kokonaan General Electric Capital Canada Inc (GECC) yhtiön. General Electric Company (GE) omisti puolestaan GECUS yhtiön. GECC:n liiketoimintana oli rahoituspalvelujen tarjoaminen. Merkittävän osan toiminnastaan se rahoitti liikkeelle laskemiltaan yritystodistuksilla ja luottodebentuurilainoilla.²⁰⁶

Vuodesta 1988 vuoteen 1995 GECUS tarjosi GECC:lle ilmaiseksi eksplisiittisen takauksen lainojen hankintaan. Verovuodesta 1996 alkaen GECUS alkoi laskuttaa edellä mainitusta takauksesta 1 prosentin suuruista takausmaksua. Takausmaksuista kertyi vuodesta 1996 vuoteen 2000 yhteensä 135,4 miljoona dollaria. Tämän summan GECC maksoi GECUS yhtiölle Yhdysvaltoihin ja teki vastaavat vähennykset verotuksessaan. Verottaja ei hyväksynyt näitä vähennyksiä. Verottaja perusteli kantaansa käsityksellään, että vaikka GECC ajautuisi maksuvaikeuksiin, GECUS tukisi GECC:tä riippumatta takauksen olemassaolosta. Verottajan tulkinnan mukaan takaus oli täysin tarpeeton. Verottajan tulkinta, että maksut oli maksettu saamatta mitään vastinetta, johti myös siihen, että verottaja tulkitsi maksut peiteltyiksi osingoksi. GECC vastusti molempia verottajan tulkintoja. Takausmaksu oli GECC:n mukaan markkinaehtoinen ja se oli oikein laskettu ja maksettu. Verotarkastus hyväksyttiin myöhemmin ja se johti valituksen tekemiseen vero-oikeuteen.²⁰⁷

Vero-oikeudessa oli kyse implisiittisen tuen vaikutuksesta luottolukitukseen ja siten lainojen hintaan. Verottajan näkemys oli edelleen, että implisiittisen tuen ansiosta tytäryhtiöllä (GECC) oli sama luottolukitus, kuin emoyhtiöllä (GECUS).

Punnitessaan vaihtoehtoja, millä vertailukelpoisuus voidaan verifioida, vero-oikeus hylkäsi kaksi vaihtoehtoa. Ensinnäkin vakuutukseen perustuva malli hylättiin epäluotettavana. Vero-oikeuden tuomarin mukaan tämä malli johtaisi liian suureen takausmaksuun, ottaen huomioon vakuutussektorin tavan riskin hinnoitteluun. Tämän mallin käyttö olisi myös vaatinut luokitussovelluksen käyttöä (RiskCale), joka ei ota huomioon implisiittistä tukea. Myös credit swap metodin käyttö hylättiin, koska sen käyttö olisi perustunut oletetun luottoluokituksen käyttöön.²⁰⁸

Vero-oikeudessa päädyttiin määrittämään markkinaehtoinen takauskorvaus, mittaamalla hyödyn arvo, jonka GECC sai eksplisiittisestä takauksesta. Hyödyn määrä päätet-

---

²⁰⁶ 2010 FCA 344, s. 3

²⁰⁷ Ibid, s. 3 - 7

²⁰⁸ Ibid, s. 9

tiin määritellä tuottomenetelmällä. Hyödyn määrä, joka vastaa säästöä korkomenoissa, saatiin vertaamalla vakuudetonta velkaa vakuudelliseen velkaan. Korkomenojen säästön määrittämiseksi, täytyi määrittää GECC:n tosiasiallinen luottoluokitus ilman eksplisiittistä tukea. Asiantuntijakuulemisen perusteella, vero-oikeudessa päädyttiin siihen, että GECC:n luottoluokitus ilman eksplisiittistä tukea olisi huomattavasti alhaisempi kuin emoyhtiön luottoluokitus. Ilman eksplisiittistä tukea, GECC:n luottoluokitus olisi alhaisimmillaan välillä BB+ / BBB-. Vero-oikeus tukeutui myös entisen GECC johtajan lausuntoon eksplisiittisen tuen tarpeellisuudesta.²⁰⁹

Vero-oikeus päätyi tulokseen, että BB+/BBB- ja AAA luokituksen välinen korkoero oli 183 peruspistettä eli 1,83 prosenttia. Vero-oikeudessa todettiin, että 1 prosentin suuruisen takauskorvaus on markkinaehtoinen ja jopa alle sen, koska GECC sai huomattavan taloudellisen nettohyödyn etuyhteystoimesta. GECC:n saama hyöty tuottomenetelmällä laskettuna oli merkittävästi suurempi. Vero-oikeus hylkäsi verottajan tulkinnan ja hyväksyi 1 prosentin suuruisen takauskorvauksen.²¹⁰

Vetoomustuomioistuimessa oli kyse verottajan haasteesta, että vero-oikeus oli syylistynyt lukuisiin virheisiin GECC tapauksen oikeuskäsittelyssä. Tässä tutkielmassa ei oteta kantaa oikeudellisiin virheisiin ja niihin liittyviin keskusteluihin, vaan keskitytään tutkielman kannalta olennaisiin asioihin. Haasteessa mainittiin myös verottajan alkupe-
räinen kanta siitä, että riippumattomien osapuolten kesken takauskorvausta ei olisi maksettu, koska se ei olisi ollut arvoton.²¹¹

Asiantuntija-arvioinnissa todettiin, että tytäryhtiöllä voi olla sama luottoluokitus kuin emoyhtiöllä, tässä AAA, jos eksplisiittinen tuki on olemassa. Eksplisiittinen tuki takaa ehdottoman ja oikeudellisesti sitovan tuen, joka rajoittuu vain takaajan maksukykyyn. Tämä selittää miksi eksplisiittinen tuki tasoittaa emo- ja tytäryhtiön luottoluokitukset. Implisiittinen tuki toisaalta perustuu odotuksiin, jotka riippuvat tulevaisuuden taloudellisista olosuhteista. Vero-oikeus oli pitänyt tätä eroa merkittävänä korostamalla tulevaisuuden taloudellisten suhdanteiden ennustamisen vaikeutta. Tytäryhtiön luokittelu samaan luottoluokkaan kuin emoyhtiö on mahdollista myös ilman eksplisiittistä tukea. Tämä edellyttää erityisiä olosuhteita, joissa tytäryhtiöllä on erityistä taloudellista merkitystä tai sen tehtävä konsernissa on niin olennainen, ettei siitä luopuminen ole mahdollista. Tässä tapauksessa ei ollut tällaisia erityisiä olosuhteita.²¹² Mielenkiintoinen yksityiskohta vero-oikeudessa, joka ei kuitenkaan vaikuttanut vetoomustuomioistuimen pää-

---

²⁰⁹ 2010 FCA 344, s. 7 - 11

²¹⁰ Ibid, s. 11

²¹¹ Ibid, s. 11 - 14

²¹² Ibid, s. 24

tökseen, oli kahden luottoluokitusasiantuntijan toisistaan poikkeava käsitys implisiittisen tuen vaikutuksesta tytäryhtiön luottoluokitukseen.²¹³

Asiantuntija-arvioita tuki myös GECC:n aikaisemmin kahdesta pankista saamat tarjoukset. GECC ja GECUS olivat pyytäneet tarjoukset vuonna 1995 verifioidakseen ehdotetun takauskorvauksen kohtuullisuutta. Tarjouspyynnöillä pyrittiin selvittämään pankkien soveltamaa luottoluokitusta tilanteessa, jossa GECC toimisi täysin itsenäisesti ilman eksplisiittistä tukea. Tarjouspyynnöt tehtiin vastaavanlaisista lainoista ja maturiteeteista, kuin mitä GECC:llä oli. Molempien pankkien tarjoukset osoittivat, että implisiittinen tuki johtaisi alempaan luottoluokitukseen. Toinen pankeista, Royal Bank, ehdotti luottoluokitukseksi niinkin alahaista kuin B, jolloin lainan korkokustannuksen ero olisi ollut 2,5 prosenttia (250 peruspistettä).²¹⁴ Vetoomustuomioistuimien hylkäsi verottajan vaatimukset ja vahvisti vero-oikeuden päätöksen 1 prosentin suuruudesta takauskorvauksesta.²¹⁵

Kanadan vetoomustuomioistuimen päätöstä on kommentoitu muun muassa tulkinnalla, että konsernisuhteesta aiheutuvia olosuhteita pidettiin ”taloudellisesti relevantteina seikkoina”, jotka on otettava huomioon vertailuanalyyseissä.²¹⁶

4.14 Keskitetyt rahoituspalvelut

Edellä läpikäydyissä oikeustapauksissa, Diligentia ja A Oy, konsernin rahoitus oli keskitetty yhteen konserniyhtiöön, rahoitusyksikköön. Kansainvälisissä konserneissa varoja eri konserniyritysten välillä voi siirtyä monia kanavia pitkin. Konsernin rahoitusyhtiönä toimiva konserniyhtiö voi tarjota keskitettyjä rahoituspalveluita esimerkiksi matalan verotuksen valtiosta käsin. Rahoituspalveluyhtiöitä sijoitetaan myös valtioihin, joissa niitä verotetaan alhaisemmalla verokannalla kuin samassa valtiossa asuvia muita yhtiöitä.²¹⁷

Konsernin sisäisen rahoitusyksikön vastuulla on tavallisesti pääoman hankinta, lainasopimukset, pankkisuhteet, lainasopimusten suojaaminen korko- ja valuuttariskeiltä, jälle rahoituspalvelut, laskutus ja perintäpalvelut. Sisäinen rahoitusyksikkö voi myös hallita passiivituloja ja perintäoikeuksia. Keskitämällä rahoituspalvelut rahoituspalve-

---

²¹³ 2010 FCA 344, s. 10

²¹⁴ Ibid, s. 24 - 25

²¹⁵ Ibid, s. 26

²¹⁶ Raunio - Svennas, Verotus 2/2011, s.196

²¹⁷ Äimä (2009), s. 176 - 177

luyhtiöön konserni voi edistää maksuvalmiutta, tehostaa riskien hallintaa sekä minimoida kurssiriskiä. Rahoitusyhtiöön voidaan keskittää myös kassanhallintapalvelut.²¹⁸

Siirtohinnoittelussa konsernin sisäisten rahoituspalvelujen on oltava markkinaehtoisia. Markkinaehtoisuuden todentamiseksi verrokkina käytetään riippumatonta yritystä, joka huolehtii vastaavista (vertailukelpoisista) rahoituspalveluista. Verrokkina voidaan käyttää myös riippumatonta yritystä, joka hankkii vastaavat palvelut avoimilta markkinoilta. Rahoituspalveluista peritään todellisiin kustannuksiin perustuvia hallintopalkkioita tai palveluvelotusta. Hallintopalkkiot, joihin sisällytetään tavallisesti korkoero, hin- taero tai kurssiero, jaetaan konserniyhtiöille markkinaehtoperiaatteen mukaisesti. Hallintopalkkioiden markkinaehtoisuus voidaan varmistaa, taloudellisessa analyysissä, ot- tamalla huomioon rahoitusmarkkinoilla vallitseva korkotaso ja marginaaleihin vaikutta- vat tekijät. Hallintopalkkioiden hinnoittelu on dokumentoitava (siirtohinnoitteludoku- mentaatio). Hallintopalkkiot voidaan velottaa myös kustannusjakosopimuksen avulla.²¹⁹

---

²¹⁸ Äimä (2009), s. 177

²¹⁹ Ibid, s. 178

5 JOHTOPÄÄTÖKSET

Voimassaoleva kotimainen lainsäädäntö määrittelee etuyhteysliiketoimien yleisen markkinaehtoisuusvaatimuksen kattavasti. Myös kansainvälinen ohjeistus sekä OECD:n taholta, että EU direktiivit ja muu ohjeistus antavat selkeät vaatimukset etuyhteystoimien markkinaehtoisuudesta. Sisäisten lainojen osalta lainsäädäntö ja muu ohjeistus eivät kuitenkaan anna selkeää ohjeistusta markkinaehtoisuuden määrittämiseksi. Yleinen markkinaehtoisuuden vaatimus on kuitenkin selvä etuyhteystilanteissa ja siten sovellettavissa myös sisäisiin lainoihin. Koska siirtohinnoitteluhaasteet ovat suurimmat kansainvälisessä yhteydessä, on kansainvälisen yhtenäisen ohjeistuksen puuttuminen ongelmallista. Läpikäydyissä oikeustapauksissa tuli selkeästi ilmi eri maiden oikeuslaitosten erilainen tulkinta samoista OECD:n siirtohinnoitteluohjeista.

Havainnot A Oy tapauksesta

Tämän tapauksen oikeuskäsittelyn aikana 2009 – 2010 oli jo voimassa VML 31§:n uudistettu sisältö. Uudistettua VML 31§:ää sovellettiin kuitenkin ensimmäisen kerran verovuodelta 2007 toimitettavassa verotuksessa (HE 107/2006 vp s. 29). Tämän tapauksen osalta tarkasteltava verovuosi oli 2005, joten VML 31§:n vanha sanamuoto tuli sovellettavaksi. VML 31§:n aikaisempi sisältö sääтели kansainvälistä peiteltyä voitonsiirtoa. Tulkittaessa tapausta peiteltyä voitonsiirtona VML 31§:n vanhan sanamuodon mukaisesti, on sekä HO:n että KOVE:n oikaisulautakunnan ratkaisut ymmärrettävissä. Konsernin ulkopuolisilta otettujen lainojen osalta voittoa ei siirtynyt etuyhteydessä konsernin rahoitusyhtiöön, koska ulkopuolisilta otettujen lainojen korot katettiin täysimääräisesti yksittäisiltä konserniyhtiöiltä perityillä korkomaksuilla, tältä osin kyseessä oli läpilainaus. Näin ollen 7,04 prosentin korkotaso voitiin tulkita markkinaehtoiseksi. Sitä vastoin omistajilta saatujen lainojen osalta HO totesi, että niiden osalta tuloa on katsottava siirtyneen konserniin kuuluvalla ruotsalaisella yhtiöllä. Hallinto-oikeus ei tutkinut asiaa siirtohinnoittelukysymyksenä, vaan kansainvälistä peiteltyä voitonsiirtoa koskevan säännöksen sanamuodon lähtökohdista²²⁰. On kuitenkin huomioitava senaikainen oikeuskäytäntö. Hallituksen esityksessä (HE 107/2006 vp s.5) oikeuskäytännön osalta todetaan markkinaehtoperiaatteen soveltaminen etuyhteystransaktioihin ja se, että lähtökohdana on ollut osapuolten verottaminen erillisinä verovelvollisina. Joten tulot ja menot on kohdistettava sille osapuolelle, jonka tulonhankkimistoimintaan ne liittyvät. KHO tutki tapausta nimenomaan siirtohinnoittelukysymyksenä. KHO:n ratkaisusta ilmenee myös erillisyyhtiöperiaate.

Yhtiön voimakkaasti korostama konserninäkökulma ei tässä tapauksessa vaikuttanut lopulliseen päätökseen. Yhtiön mielestä perusteltu analoginen päätelmä on, että kun

---

²²⁰ s.65

konserniin kuulumisesta saatua etua ei pidetä sisäisenä palveluna, ei myöskään konsernihaittaa voi pitää sisäisenä palveluna. Tämä ei saanut kannatusta käsittelyssä. VOVA korosti tämän tapauksen osalta, että rahoitusjärjestely oli tehty omistajan intressissä, eikä yhtiön lähtökohdista käsin. Lisäksi VOVA toi esille sen, ettei keskimääräisperiaatetta voi soveltaa korkojen kohdistamiseen yksittäisille konserniyrityksille, koska se vääristää yksittäisten konserniyritysten tulonmuodostusta. VOVA perusteli kannanottojaan VML 31§:llä ja OECD:n siirtohinnoitteluoheella. KHO:n ratkaisussa tuotiin esille yhtiön oma luottokelpoisuus ja yhtiön mahdollisuus hankkia edullisempaa rahoitusta, kuin konsernin rahoitusyhtiöltä otettu laina.

Tämä tapauksen osalta eri oikeusasteiden erilainen tulkinta johtui vanhan VML 31§:n soveltamisen epäselvyydestä siirtohinnoittelutapauksiin. KHO:n ratkaisu uskoakseni selkeytti oikeuskäytäntöä, vaikka KHO:n ratkaisua ei pidetä varsinaisena ennakkoratkaisuna. VML 31§:n muutos siirtohinnoittelua koskevaksi säädökseksi selkeyttää siirtohinnoittelutapausten käsittelyä.

Havaintoja Diligentia tapauksesta

Yhtiö vaati, että markkinaehtoisen koron määrittelyssä vertailukelpoisena lainana pidetään vakuudetonta riippumattomien osapuolten välistä lainaa. Lisäksi yhtiö katsoi, että etuyhteystilanteessa vakuudella on merkitystä, mutta omitussuhteella ei ole itsenäistä merkitystä.

Verovirasto toteaa, että useimmissa etuyhteysliiketoimissa etuyhteydellä ei ole vaikutusta markkinaehtoiseen hintaan. Tilanne on erilainen silloin, kun emoyhtiö antaa lainan tytäryhtiölle. Emoyhtiön kontrolli tytäryhtiöstä pienentää luottoriskiä verrattuna ulkoiseen rahoittajaan ja poistaa usein vakuustarpeen. Tässä tapauksessa tytäryhtiön luottoluokitus ja luottokelpoisuus eivät olleet muuttuneet. Yhtiö ei ollut ilmoittanut verottajalle ulkoisten lainojen muuttumisesta etuyhteyslainoiksi, eikä muuttuneista lainaehtoista ja niiden perusteista. Verovirasto piti vertailukelpoisena lainana vakuudellista lainaa.

Ruotsin Korkein Hallinto-oikeus perusteli päätöstään luottoriskin kautta. Tässä tapauksessa emoyhtiön kontrolli tytäryhtiöstään pienensi luottoriskiä. Olosuhteet sisäisen lainan ja riippumattomien osapuolten välisen lainan osalta olivat erilaiset. Riskin pieneminen vaikutti korkotasoon ja markkinaehtoiseksi koroksi hyväksyttiin vastaavan riippumattomien osapuolten välinen vakuudellisen lainan korkotaso. Eli tässä tapauksessa konserniin kuulumisen vaikutti sisäisen lainan markkinaehtoiseen hintaan. Lisäksi päätöksessä huomioitiin alkuperäisen etuyhteyslainan ajankohta ja silloin vallinneet markkinaolosuhteet.

Havaintoja GECC tapauksesta

Takauskorvauksen markkinaehtoinen määrä määriteltiin hyödyn kautta, analysoimalla takauksen vaikutus GECC:n luottoluokitukseen. Eksplisiittisen takauksen todettiin parantavan huomattavasti GECC:n luottoluokitusta ja markkinaehtoisen takauskorvauk-

sen taso voitiin määrittellä eri luottoluokitusten korkoerojen kautta. Tapauksen käsitteilyssä tuotiin asiantuntijalausunnossa ilmi, ettei implisiittinen tuki normaalisti vaikuta luottoluokitukseen, mutta erityisolosuhteissa implisiittisellä tuella voi olla merkitystä. Lisäksi vertailukelpoisuudesta todettiin, että tässä tapauksessa täytyi verrata GECC:tä tilanteessa, jossa sillä oli implisiittinen tuki tilanteeseen, jossa sillä ei ollut implisiittistä tukea.

Oikeuskäytännön valossa markkinaehtoisuuden toteaminen on helpompaa silloin, kun on olemassa sisäinen vertailukohde, näin oli esimerkiksi A OY:n tapauksessa. Mutta tilanteessa, jossa sisäistä vertailukelpoista lainaa ei ole, on markkinaehtoisuuden todentaminen vaikeampaa. Tämän tutkielman kappaleiden 3 ja 4 perusteella voidaan todeta, että ulkoisen verrokin käyttö vaatii huomattavan työmäärän. Lainan korkoon vaikuttavat monet eri tekijät ja eri tekijöiden vaikutus on aina tapauskohtainen. Verrokkilainojen hakemiseen käytetään yleensä kaupallisia tietokantoja, joihin on kerätty yritysten viranomaisille ilmoittamia julkisia tietoja. Kaupalliset tietokantojen ylläpitäjät myyvät keräämänsä ja lajittelemansa tiedot halukkaille käyttäjille. Tämä selittää osittain sen, miksi tietokantojen sisältämässä tiedossa saattaa olla puutteita tai jopa virheitä. Diligentia -tapauksessa emoyhtiön vakuudetonta lainaa verrattiin ulkopuoliseen vakuudelliseen lainaan, perustuen emoyhtiön tytäryhtiön valvontaan ja kontrolliin. Tässä tapauksessa oli kyseessä maan sisäinen etuyhteysliiketoimi, joten lainakorkoon vaikuttavien tekijöiden määrä oli rajallinen. GECC -tapauksessa markkinaehtoinen takauskorvaus määriteltiin tytäryhtiön eksplisiittisestä takauksesta saaman korkohyödyn kautta. Tässäkin tapauksessa markkinaehtoisen takauskorvauksen määrittelyssä muuttujia oli rajallinen määrä. Lisäksi voidaan todeta, A Oy:n ja Diligentian osalta, että ero aikaisempien riippumattomilta osapuolilta otettujen lainojen ja etuyhteyslainojen välillä oli huomattava.

Vaikka lainan korko määräytyy monien tekijöiden yhdistelmän tuloksena tapauskohtaisesti, on luottoluokitus keskeisessä asemassa sisäisten rahoitustransaktioiden markkinaehtoisuuden vertailussa. Eri rahoitusinstrumenttien dataa voidaan käyttää hyödyksi ja dataa on myös olemassa julkisissa tietokannoissa. Julkisen tiedon varassa yritys voi hyvinkin arvioida etuyhteyslainan markkinaehtoisuutta, esimerkiksi eri maiden julkaisemista yrityslainatilastoista. Myös joukkovelkakirjalainojen noteeraukset, eri luottoluokituksen omaaville lainapapereille, on hyvä vertailukohde. Luottoluokitus on olennainen myös pääomalainan osalta, etsittäessä vertailukelpoista lainaa, markkinaehtoisuuden todentamiseksi etuyhteystilanteessa,

Pääomalainan osalta ei ole olemassa ajantasaista ohjeistusta. Verohallinnon ohje vuodelta 1997 antaa yleisiä tulkintaohjeita, mutta ei anna ohjeistusta hyväksyttävästä markkinaehtoisesta korkotasosta. Tukea pääomalainan markkinaehtoisen koron määrittämiseksi voidaan hakea joukkovelkakirjamarkkinoilta, esimerkkinä esitelty M-real

velkakirjan tuotto²²¹. Voitto-osuusehtoisen lainakoron osalta lainehdot olisi määriteltävä niin, että laina tuottaa riskiin nähden markkinaehtoisen korvauksen. Pääomalaina ja voitto-osuuslaina ovat aina tapauskohtaisia, joten yleispätevää ohjeistusta on vaikea määrittää. Kuitenkin olisi toivottavaa, että Verohallinto julkaisisi päivitetyn ohjeen pääomalainasta, esimerkiksi pohjautuen lakiin valtion pääomasijoituksista talletuspankkeihin ja myös tarkempaa ohjeistusta voitto-osuusehtoisen lainakoron osalta. Voitto-osuusehtoista lainakorkoa, sen luonteen vuoksi, tulisi tarkastella keskimääräisen kertymän kautta, esimerkiksi 5 vuodelle jaksotettuna, eikä vuosittaisena korkona.

---

²²¹ s.54

6 LÄHTEET

6.1 Kirjallisuus

- Alhonsuo Sampo - Nilsen Anne - Nousiainen Satu - Pellikka Tuula - Sundberg Sirpa
Finanssitoimialan käsikirja. FINVA, Bookwell, Jyväskylä 2012
- Andersson Edward - Ikkala Jarmo - Penttilä Seppo. *Elinkeinoverolain kommentaari*.
TALENTUM, Helsinki 2009
- Bihami Alnoor - Horngren Charles.T - Datar Srikant.M - Foster George,
Management and cost accounting. Fourth edition Prentice Hall,
New Jersey, USA 2008
- Helminen Marjaana, *Kansainvälinen verotus*. Jatkuvatäydenteinen WSOYPro,
seurattu 26.4.2013 asti
- Helminen Marjaana, *EU-vero-oikeus. Välitön verotus*. TALENTUM, Helsinki 2012
- Helminen Marjaana, *EU-vero-oikeus. Välitön verotus*. TALENTUM, Helsinki 2008
- Helminen Marjaana, *Kansainvälinen tuloverotus*. WSOY, Helsinki 2005
- Hirvonen Ari, *Opas oikeustieteen metodologiaan*. Yleisen oikeustieteenjulkaisuja 17
(ISBN 978-952-92-9638-5) HELSINKI 2011
- Husa Jaakko - Mutanen Anu - Pohjolainen Teuvo, *Kirjoitetaan juridiikkaa*.
Talentum, Helsinki 2010
- Immonen Raimo - Ossa Jaakko - Villa Seppo. *Osakeyhtiön pääoman hallinta*.
TALENTUM, Helsinki 2011
- Jaakkola Riika - Laaksonen Sanna - Timo Nikula - Palmu Mikko - Paronen Vesa -
Sandelin Eric - Vasenius Suvi, *Siirtohinnoittelu käytännössä*.
Edita, Bookwell, Porvoo 2012
- Karjalainen Jukka - Raunio Merja, *Siirtohinnoittelu*, WSOYpro, Helsinki 2007
- Lundén Katja, puhelinkeskustelu 22.03.2013, sähköposti 25.03.2013
- Mannio Lauri, *Korko vero-oikeudessa*. KAUPPAKAARI OY,
Lakimiesliiton kustannus, Helsinki, 1997
- Mehtonen Pekka, *Suomen tekemät tuloverosopimukset ja OECD:n mallisopimus*.
EDILEX, Edita Publishing Oy, (edilex) 2003
- Mähönen Jukka - Villa Seppo, *Osakeyhtiö III, Corporate Governance*. WSOY Pro,
Helsinki 2010
- Mähönen Jukka, *Osakeyhtiön taloudellinen raportointi ja tilintarkastus*. EDILEX,
Edita Publishing Oy 2009

Mähönen Jukka - Villa Seppo, *Osakeyhtiö II, Pääomarakenne ja rahoitus*. WSOY Pro, Helsinki 2006

OECD, *Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations*. 22 July 2010

OECD, *ARTICLES OF THE OECD MODEL TAX CONVENTION ON INCOME AND CAPITAL* (as they read on 22 July 2010) http://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oecd/taxation/model-tax-convention-on-income-and-on-capital-2010_9789264175181-en

Pilbeam Keith, *Finance and financial markets*. 3rd edition, Basingstoke; Palgrave Macmillan, 2010

Terra Ben.J.M - Wattel Peter.J, *European tax law*. Kluwer law international, 2008

Tuloa ja varallisuutta koskeva malliverosopimus (ns. OECD:n mallisopimus), suomentanut Colliander, (Edilex/säädökset/valtiosopimukset/SopS/2008)

Villa Seppo, *Osakeyhtiölain mukaiset rahoitusvälineet*. Lakimiesliiton kustannus, Helsinki 2001

Villa Seppo, *Pääomalaina*. KAUPPAKAARI OY, Lakimiesliiton kustannus, Helsinki 1997

Äimä Kristiina, *Sisäiset korot lähiyhtiöiden kansainvälisessä verotuksessa*. WSOYpro, Helsinki 2009

6.2 Oikeustapaukset

Kanadan vetoomustuomioistuin, 2010 FCA 344 GE

Ruotsin korkein hallinto-oikeus, Regeringsrättens Dom, Mål nr 2483 – 2485 – 09

Korkein hallinto-oikeus, KHO 2010:73

6.3 Viranomaislähteet

HE 176/2008

HE 146/2012 vp

HE 109/2005 vp

Keskusverolautakunta, Siirtohinnoitteluinfo 30.11.2012

Konserniverokeskuksen siirtohinnoitteluinfo 10.3.2010 (KOVE sh info)

arkisto.vero.fi/?article=9054

Korko- ja rojaltidirektiivi, 2003/49/EY

Suomen Pankki kuviot

<http://www.suomenpankki.fi/fi/tilastot/kuviopankki/Pages/default.aspx>,
ladattu 6.4

Suomen Pankki taulukot

http://www.suomenpankki.fi/fi/tilastot/euroalueen_tilastoja/Pages/interestrates_cross_fi.aspx, ladattu 4.4

Suomen Pankki, Yritysten rahoituskysely 17.1.2011

http://www.suomenpankki.fi/fi/julkaisut/selvitykset_ja_raportit/rahoituskyselyt/pages/rahoituskysely_2010.aspx

Valtiovarainministeriö, Rahoitusmarkkinoiden globaaleja trendejä

http://www.vm.fi/vm/fi/04_julkaisut_ja_asiakirjat/01_julkaisut/07_rahitusmarkkinat/20090407Rahoit/Globaali_taitto1_%2B_kannet_NETTI.pdf

Verohallinnon julkaisu 284.11, Kansainvälisen verotuksen käsikirja 2011, verovuosi 2010

Verohallinto, Tiedote 5/1997, Osakeyhtiölain uudet rahoitusvälineet verotuksessa

Verohallinnon tiedote 19657, Satsaus siirtohinnoitteluun

Verohallinnon ohje. Dnro 1471/37/2007 Siirtohinnoittelun dokumentointi

6.4 Artikkelit

Arvopaperi, *Taulukot*, Maaliskuu 2013, Talentum

Husa Jaakko, *Valkoista yksisarvista pyydystämässä vai mörköä paossa*, *Lakimies* 5/2010, s. 700 – 718

Järvenoja Markku, *Yritysverotuksen oikeuskäytäntöä 2010*, *Defensor Legis*, N:o 3/2011

Karjalainen Jukka, *Konsernin sisäisten korkojen markkinaehtoisuus*, *Verotus* 4/2010

Ossa Jaakko, Salo Reijo, *Verotarkastuksen rooli teollisessa yritystoiminnassa*, *Verotus* 5/2011

Pörssisäätiö, *Sijoittajan korko-opas 2012*

http://stock.neodes.fi/porssisaatio/Flipovers/korko-opas_suomi/
ladattu 7.4.2013

Raunio Merja, Svennas Karin, *Rahoitustransaktioiden siirtohinnoittelu, onko konserniin kuulumisella vaikutusta*. *Verotus* 2 /2011

STANDARD&POOR'S, *Guide to Credit Rating Essentials*

(<http://www.standardandpoors.com/MicrositeHome/en/us/Microsites>)
ladattu 29.3.2013

Taloussanomat, *Mehiläisen verokikkailulle tulossa stoppi*,
16.8.2012(<http://www.taloussanomat.fi/yritykset/2012/08/16/mehilaisen-verokikkailulle-tulossa-stoppi/201235012/12>) ladattu 7.4.2013

Taloustaito, *Verottaja pyrkii reaaliaikaan*, Taloustaito 1/2013

Äimä, *Koron vähennysoikeus elinkeinoverotuksessa ja siirtohinnoittelussa*,
Lakimies 7 - 8/2011 s. 1541 - 1552